

BME DLA ISKOLA 2010/11

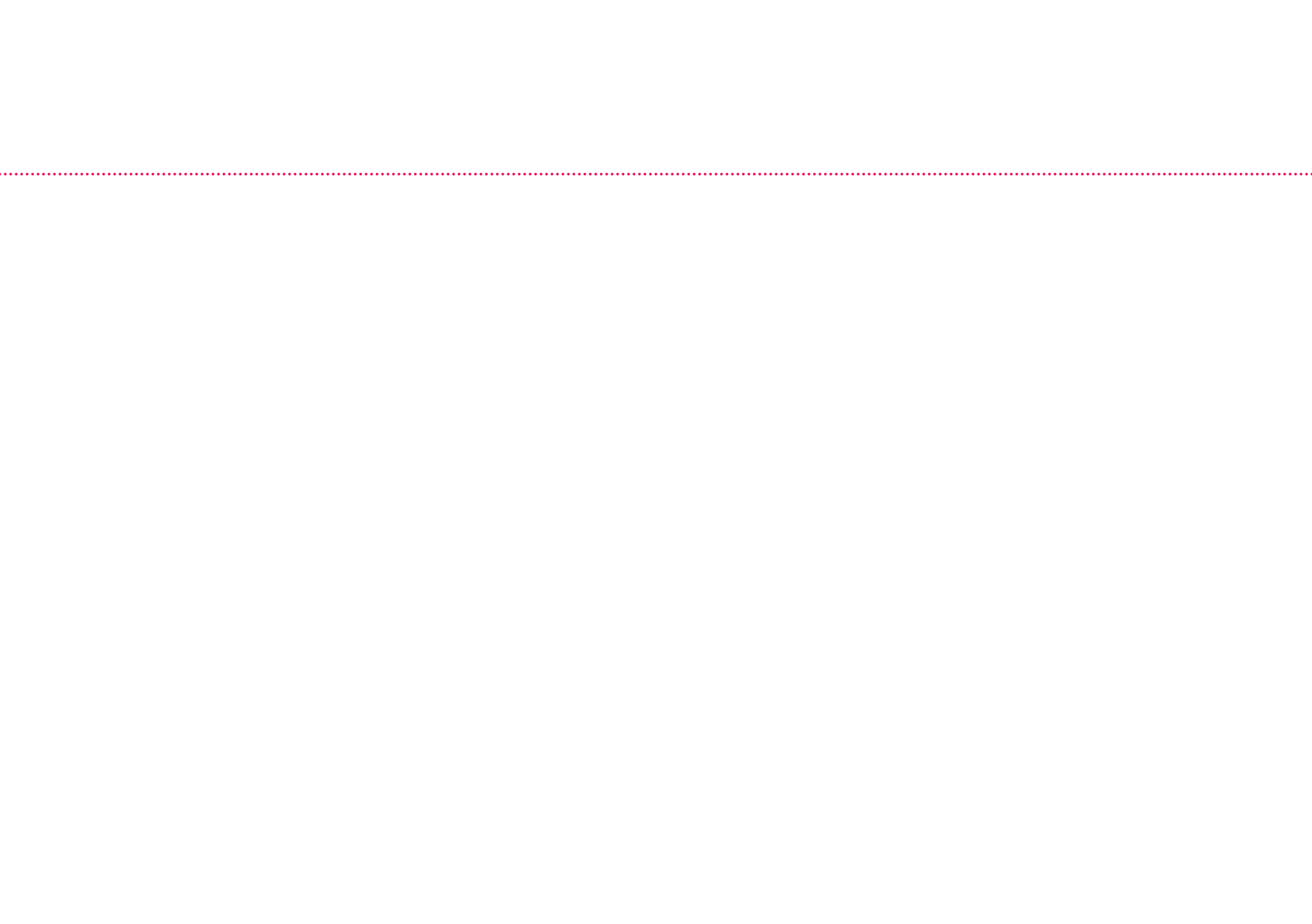
• ILLESZKEDÉS ÉS ÚJÍTÁS • BUDAI VÁR, SZENT GYÖRGY TÉR

123456

BME ÉPÍTŐMŰVÉSZETI DOKTORI ISKOLA 2010/11

123456

BME DLA ISKOLA 2010/11 • ILLESZKEDÉS ÉS ÚJÍTÁS • BUDAI VÁR, SZENT GYÖRGY TÉR

BEVEZETŐ SOROK AZ ÉPÍTŐMŰVÉSZETI DOKTORI ISKOLA 2010/11-ES TEMATIKUS TANÉVÉT LEZÁRÓ FÜZETHEZ

Az Építőművészeti Doktori Iskola a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem egyetlen művészeti (DLA fokozatot adó) doktori iskolája. Ez a helyzet indokolta azt, hogy az iskola 2010-ben egyértelműen megfogalmazta működésének és arculatának módját, megalkotva ezzel a maga sajátos hivatásnyilatkozatát.

Eszerint a tudományos (PhD) és a művészeti (DLA) doktori iskolák képzési területe különböző. Míg a tudományos doktori iskolák képzésének centrumában általában a tudományos kutatás áll, addig a művészeti doktori iskolák hivatásának középpontja minden esetben a kreatív művészi alkotómunka. Ebből következően az Építőművészeti Doktori Iskola működésének középpontjában az építészeti alkotás áll. Ezt az alkotómunkát egészíti ki, segíti a kutatás. Így az Építőművészeti Doktori Iskolában a kutatás csak az alkotással összefüggésben értelmezhető, a kutatás az alkotást segítő eszköz.

Általában a BME Építőművészeti Doktori Iskolájának képzési célja a kulturált, magas színvonalú alkotásokra képes, felelős építészek képzése. A képzés hivatása a

megfelelő kulturális alapok megteremtése, ezeken az alapokon a személyes kreatív (művészi) képességek kiművelése, majd mindezek etikus alkalmazása a szakmai tevékenységben. A kulturális alapozás elmélyült és széles tájékozottságot, alapos olvasottságot jelent, a személyes kreatív képességek fejlesztése folyamatos alkotómunkát igényel, az etikusság pedig a szolgálatot teljesítő felelős értelmiségi lét szükségszerű viselkedési formája.

A tudományos és művészeti doktori iskolákban a kutatás jellege eltérő. A tudományos doktori iskolák kutatási témái leggyakrabban valamely szűkebb szakterületre irányulnak, azon belül egy speciális probléma egyre pontosabb értelmezésével foglalkoznak. A tudományos kutatómunka akkor sikeres, ha kellően specializálódott és koncentráltan fókuszált. A művészeti doktori iskolában a mindig változó tematikájú kreatív alkotómunkát leg-alkalmasabban a szerteágazó, változó tematikájú, több területet érintő rész kutatások segíthetik. A specializáltság helyett a sokoldalúság, az egy téma helyett a témák változatossága a jellemző. Ennek eszköze a tema-

tikus tanévek rendszere, amelyekben meghatározott témák szervezik egységbe az alkotó- és a kutatómunkát. Az Építőművészeti Doktori Iskola oktatási rendjének meghatározó egysége ezért a tematikus tanév. Ez azt jelenti, hogy minden tanévnek meghatározott programja van, ami összefoglalható egy rövid mottóban. Ez a program szervezi az adott tanév két félévének alkotó- és kutatómunkáját. Így teljesül az az igény, hogy az alkotások szükségszerű sokféleségéhez a kutatási területek változatossága társuljon.

Az Építőművészeti Doktori Iskola tematikus évének mottója a 2010-2011 tanévben az „illeszkedés és újítás” volt. Ennek jegyében készültek azok a munkák, amelyeket a jelen kiadvány bemutat. Ezek a munkák jól reprezentálják a doktori iskola képzési céljának hármasságát; elmélyült és alapos kutatómunkán alapulnak, megjelenítik a személyes kreatív képességeket és etikus szemléletmódról tanúskodnak.

Cságyoly Ferenc DLA
a BME Építőművészeti Doktori Iskola vezetője

AZ ELSŐ TEMATIKUS ÉVRŐL

Mit jelent az építészetben a tradíció és a progresszió fogalma? Hogyan valósulhat meg a történeti és kortárs építészet párbeszéde? Kontraszt vagy belesimulás: milyen minták, létező modellek vannak nemzetközi szinten és itthon? Ilyen és ehhez hasonló kérdések vizsgálatát tűzte ki célul a BME Építőművészeti Doktori Iskola, amikor első tematikus évét meghirdette több mint húsz doktoranduszának és témavezetőiknek. Az elvont kérdésekhez valós vizsgálati terep társult. A választott helyszínnél talán nincs is nehezebb, a Budai Vár átfogó problémái mellett terítékre került a Szent György tér és környékének évtizedek óta megoldatlan szituációja, a programalkotástól kezdve a lehetséges építészeti válaszokig.

A két féléves programot egy új, eddig nem létező kurzus is segítette (Alkotás és kutatás címmel), amelyen meghívott előadók sora mutatta be a helyszíntől független, de az építészet és kutatás fogalomkörében releváns stratégiáit, és természetesen az egyes alkalmak zöme a helyszín történetére, építészeti és nem építészeti problémáira egyaránt fókuszált.

Míg az első félévben az egyéni kutatási projektek valamely, a Várnegyed kiválasztott problémáival foglalkoztak (így például a kis várbeli galériák fejlesztési lehetőségeitől kezdve, a közterek speciális használatain keresztül a Tóth Árpád sétányon lévő beépítések tipológiai megközelítéséig), a második félévben a Szent György tér és környéke komplex (kulturális, társadalmi, kommunikációs és persze építészeti) kérdésköreinek vizsgálata került előtérbe. Miközben tehát az elméleti kérdéskör (Illeszkedés és újítás) valamint a helyszín (Budai Vár) közös volt, a megközelítési módszerek sokrétűek: egyéni és kiscsoportos kutatás, közösen végzett elemző munkák, az egyes témák szeminárium-rendszerű feldolgozása és természetesen a mindezeket integrálni szándékozó, team-munkában végzett tervezés. A tematikus év végére a Szent György tér problémáira készített hat terv a létező nyitott kérdésekre nyitott válaszokat adott. E válaszok között éppúgy helyet kaptak a társadalmi párbeszédet, a nyilvánosságot, az építészeti kommunikációt előtérbe helyező, ideiglenes vagy munkaközi állapotként

értelmezhető projektek, ahogy a fiktív programokra megfogalmazott valós beépítések is.

A tematikus munka nyitottságának megalapozottságát szabadon választható kurzusok (Kultúra és építészet – Cságoly Ferenc DLA, Kutatásmódszertan – Krähling János PhD, Környezetpszichológia – Düll Andrea PhD, Berlin átváltozásai – Kerékgyártó Béla PhD, Hazai építészet – Simon Mariann PhD), és az őszi Pannonhalmán, tavasszal Berlinben megvalósított többnapos szakmai tanulmányutak is segítették.

Ez a kiadvány annak az egyéni, kiscsoportos és közös munkának a rész- és végeredményeit kívánja bemutatni, amelyek a posztgraduális képzésben betöltött szerepükön túlmenően remélhetőleg hozzájárulnak a helyszín és a téma nyilvánosság előtti diskurzusaihoz. Ezúton illeti köszönet a tematikus évben részt vevő valamennyi meghívott előadót, az egyes programok külsős résztvevőit, a tantárgyak előadóit és nem utolsósorban a közös gondolkodásban részt vevő doktoranduszokat.

1**2****3****4****5****6**

Balázs Mihály DLA	Dombóvári János					Báger András
Cságoty Ferenc DLA				Fazekas Katalin	Árva József, Balogh Emese	
Dr. Dúll Andrea						
Fejérdy Péter DLA		László Tamás	Borzásák Veronika	Jószai Ágnes		
Jancsó Miklós DLA						K. Theisler Katalin
Kapitány József DLA		Radnai Gergő				
Karácsony Tamás DLA	Varga Piroska	Brósz Csaba Botond	Antal Gabriella		Kemes Balázs	
Dr. Kerékgyártó Béla						
Klobusovszki Péter DLA						
Dr. Krähling János					Francsics László	
Lázár Antal DLA						
Pálfy Sándor DLA				Paál Zsófia		Deigner Ágnes
Perényi Tamás DLA					Vesztergom Ádám	Szentirmai Boglárka
Radványi György DLA						Helmle Csaba
Répás Ferenc DLA	Dobos Zsófia					
Dr. Simon Mariann						
Sugár Péter DLA		Csíki Barna				
Szabó Árpád DLA						
Szabó Levente DLA	Borsos Melinda		Tánczos Tibor			
Dr. Vámosy Ferenc						
Vasáros Zsolt DLA						

004-005

ELŐSZÓ ÉS A TEMATIKUS ÉV RÉSZTVEVŐI

2010	téma	előadó
09.08.	A tematikus év koncepciója ill. a Magyar Nemzeti Galéria DLA pályázata	Szabó Levente és a pályázat résztvevői
09.15.	Illeszkedés és újítás: fogalmak, modellek, példák	Kerékgyártó Béla
09.22.	Kritikai nap - Rácz fürdő: prezentációk és vita	opponens: Jancsó Miklós, előzetes épületlátogatás Dévényi Tamás vezetésével
09.29.	A siófoki 320° Művészeti, Kulturális, Oktatási és Technikai Központ pályázata	előadók: a pályázat résztvevői ill. a zsűri részéről Sz. Szilágyi Gábor
10.06.	Kutatás és tervezés	Gunther Zsolt (3H, Budapest) és Vikár Péter (Bécs)
10.13.	Előadás a Zsolnay-negyedről	Herczeg László, Csaba Kata, Pintér Tamás (MCXVI Kft.)
10.20.	Illeszkedés és újítás: bécsi változatok	Kerékgyártó Béla
10.27.	Tervezés és kutatás az ETH-n	Kiss Dániel (ETH Zürich)
11.03.	“Viszlát ego, Isten hozott rendszer” - a partraszállás projektről	Janesch Péter, opponens: Benkő Melinda
11.10.	Illeszkedés és újítás Reimholz Péter építészetében	Maszyk Csaba és Tardos Tibor, opponens: Dobai János
11.17.	A kutatások és tervezési projektek munkaközi prezentációja	
11.24.	Az Urbanisztika Tanszék “Urban Renewal / Városmegújítás” c. konferenciája	
12.01.	Az új Budapesti Piarista Központ	épületlátogatás Golda János és Mészáros Erzsébet vezetésével

2011	téma	előadó
02.09.	Szubjektív helytörténet	Cságoty Ferenc
02.16.	Őszi félév kutatási eredményeinek összefoglalása, tavaszi menetrend megvitatása	
02.23.	Négy terv - variációk az egykori Honvéd Főparancsnokság újjáépítésére	Kis Péter
03.02.	Szent György téri tervezéstörténet	Masznyik Csaba, meghívott vendég: Potzner Ferenc
03.09.	Építészeti és társadalmi program és térhasználat	Varga-Ötvös Béla, Kádár Bálint, Kerekes György, Jáky Mónika, Szabó Árpád
03.16.	Ötletpályázat munkaközi prezentációja: program, értékvizsgálat és szabályozás	
03.23.	A tervezési feladat építészettörténeti vonatkozásai	Déry Attila
03.30.	A tervezési feladat régészeti vonatkozásai	Bencze Zoltán
04.13.	A nyugati várfalsétány bejárása a tervezők tervismertetésével	Kamarás Bálint, Molnos Attila, Nóbik Orsolya és Bujdosó Győző
04.20.	Ötletpályázat munkaközi prezentációja: a beépítés	
05.04.	Farkasdy Zoltán vári házai	Ferkai András
05.11.	Illeszkedés és újítás a kortárs képzőművészetben	Eröss Nikolett és Lakner Antal, moderátor: Répás Ferenc
05.30.	Ötletpályázat benyújtása és végső prezentációja	Bujdosó Győző és Masznyik Csaba opponenciájával

006-007

AZ ALKOTÁS ÉS KUTATÁS KURZUS FELÉPÍTÉSE

	2010 ősz	közös alkotás-kutatás	egyéni kutatás	konzulens
1•	Borsos Melinda Dobos Zsófi Dombóvári János Varga Piroska	Kultúrfókusz a Budai Várban	Kultúra és társadalom kapcsolata, a Budai Vár szerepe Korkép A Polgárváros utcaképei - zárt térfalak, zárt kapuk Kulturális funkciók a Budai Várban	Balázs Mihály DLA
2•	Brósz Csaba Botond Csíki Barna László Tamás Németh Ágnes ** Radnai Gergő	Sziluettt-vizsgálat és alternatív közlekedési javaslatok felszín alatt és felett	Tömeg, tér, sziluettt * A vár alatti pincerendszer kutatása *	Fejérdy Péter DLA Karácsony Tamás DLA
3•	Antal Gabriella Borzsák Veronika Tánczos Tibor	Majdnem jó helyek a Budai Várban	“Majdnem jó” városi közterek a Budai Várban Pihenés és rekreáció helyei a budavári polgárvárosban A Budavári Palota mikrokörnyezetének vizsgálata	Klobusovszki Péter DLA
4•	Fazekas Katalin Jószai Ágnes Paál Zsófia	[NEM] várUNK	* * *	Szabó Árpád DLA
5•	Árva József Balogh Emese Francsics László Kemes Balázs Vesztergom Ádám	Elképzelt sziluettek	* * A kontinuitás lehetősége a Szent György téren * *	Sugár Péter DLA
6•	Deigner Ágnes Báger András K. Theisler Katalin Szentirmai Boglárka	Morfológiai vizsgálatok a Várnegyedben	Történelmi rétegek és közterületek a Budai Várban A Tóth Árpád sétány homlokzatai Utcakép tipológia a Várnegyedben *	Marosi Bálint DLA

* nem a tematikus évhez kapcsolódó egyéni kutatást végző felsőbb évfolyamos DLA-hallgató

** külsős csapattag, a formális képzésben nem vesz részt

2011 tavasz

Dobos Zsófi
Dombóvári János
Varga Piroska

közös alkotás

AGÓRA

konzulens

Balázs Mihály DLA

1 ●●

Brósz Csaba Botond
Csíki Barna
László Tamás
Radnai Gergő

Kulturális negyed a Várban - A Szent György tér revitalizációja

Vasáros Zsolt DLA

2 ●●

Antal Gabriella
Borzsák Veronika
Tánczos Tibor

Épül az ország közepe

Klobusovszki Péter DLA

3 ●●

Fazekas Katalin
Paál Zsófia

rádVÁR

Szabó Árpád DLA

4 ●●

Árva József
Balogh Emese
Fodor Judit **
Francsics László
Kemes Balázs
Vesztergom Ádám

Új sziluettek

Karácsony Tamás DLA, Sugár Péter DLA

5 ●●

Deigner Ágnes
Báger András
K. Theisler Katalin
Helmle Csaba

Jó folytatás elve

Marosi Bálint DLA

6 ●●

KULTÚRFÓKUSZ A BUDAI VÁRBAN

Kiindulási pontunk a Budai Vár kapcsán sokszor elhangzott mondat volt: *“a vár nem élő városrész”,* az emberek üresnek érzik a vár utcáit, nem járnak fel rendszeresen. Kutatásunk alapja a várnegyed művészeti galériáinak felmérése volt. Vizsgálatunk ezután a polgárvárosra szűkölt, annak sűrű történeti és morfológiai rétegződöttségével. A várról alkotott képet döntően a turista-csomópontok határozzák meg, és az ezeket

összekötő, mára kulisszaként működő utcasorok. A zárt szigort csak helyenként oldják megnyitott kapualjak és átlátásokkal gazdagított téri konstellációk. A korábbi korok tükrében vizsgáltuk az utcák térfalainak jelenkori felületét és homlokzati részleteit. A korkép megrajzolásához számba vettük a kulturális élet és kereskedelem múlt- és jelenbeli szereplőit, kérdőívünkkel pedig eltérő álláspontokat és érdekeket szólaltattunk meg.

- ▲ földszintek és kapualjak hozzákapcsolása a közterekhez
- ◀ hangulatképek és részletek -
1960-as évek kapualja (Zádor, 1974), a Borsos Emlékház
homlokzata, a Koller Galéria kapualja, a Ruszurm Cukrászda,
Lumen Galéria, a Várfok Galéria hálózata, szuvenirárusok

010-011

KULTÚRFÓKUSZ

Borsos Melinda • Dobos Zsófi • Dombóvári János • Varga Piroska

1

2

3

A MŰLT

A második világháború során a Budavári Palota is hadszínterré vált, a harcokban súlyosan megsérült. A Palota háború utáni helyreállítása nehézkesen indult. Tény, hogy a korábbi átépítésekkor nem sok figyelmet szenteltek a fellelt maradványoknak. A háború pusztítása páratlan lehetőséget adott a magyar régészet számára, hogy megismerje az egykor itt állt és méltán világhírű középkori épületeket. Az évtized végén arról született döntés, hogy az épületegyüttes mégsem politikai, hanem kulturális funkciót kap.

A háború utáni időszakot nézve összefoglalható, hogy a műemlékvédelem városi együttesekre kiterjedő beavatkozásai sajátos módon a II. világháború pusztításainak nyomán indulhattak meg Magyarországon. A helyreállítás időszaka átütő sikereket hozott a magyarországi középkori emlékek feltárásában és bemutatásában,

ami már az 1960-as évekre sajátos műemléki iskola kialakulását eredményezte.

A palota 1961–1967 között helyreállított szakasza, a feltárt középkori részeket magába foglaló szárny a Budapesti Történeti Múzeum részére Kékessi László és Gerő László tervei szerint készült; 1975-re megnyílt a Magyar Nemzeti Galéria, 1985-re az „F” épületbe költözött az Országos Széchényi Könyvtár. A középszárny és kupola Hidas Lajos koncepcióját tükrözte; eltűnt a Hauszmann-féle kupola, s egy soha nem volt barokk kupola került a helyére¹.

Miközben a polgárváros lakóházain korábban csak egy-egy középkori részlet árulkodott azok középkori eredetéről, a háborús károk megmutatták, hogy a török-kort követő barokk-copf újjáépítés szinte minden épület

esetében a középkori maradványok megtartásával ment végbe.

Az újjáépítés során hangsúlyos szerepet kapott a városkép általános alakítása is, így lehetőség adódott a városépítész szakemberek által megfogalmazott korrekciókra.

A műemléki területeken ezt követően kialakult egy sajátos, többféle léptékű tervet tartalmazó tervezési folyamat, amely azonban nem illeszkedett bele az általános tervhierarchiába. Az 1970-es évek során sok történeti városmag területére készültek el a műemléki városrendezési tervek (Budavár Rendezési Terve, VÁTI 1967).

¹KOLLÁNYI B. 2000. Az újjáépült budavári palota. Műszaki Könyvkiadó, 1990.

²SEDLMAYRNÉ J. 1984. Műemléki városmagok városrendezési tervezése. Magyar Műemlékvédelem IX., Építésügyi Tájékoztatói Központ

ÉPÍTÉSZETI ELEMZÉS FÖLDSZINTI FUNKCIÓK ALAKULÁSA, KAPUALJAK

A koronként összeírt funkcióelemzési táblázat, egyértelműen kimutatja, hogy az 1966-os években már megjelent a turizmus a Budai Várban az ezt kiszolgáló iparágakkal együtt. A vendéglátás az 1989-1995-ös időszakban élte fénykorát, azóta zárnak és szűnnek meg a helyek. Természetesen a mai napig is azért összesen 14 darab különféle vendéglőt, sörözőt és kávézót számoltunk össze. Hasonló tendenciát mutatnak a kulturális intézmények, legtöbb a 1990-es évekre tehető, (16 db), ennek egyik oka lehet az akkori politikai változás, hogy már lehetőség volt magángalériák és egyesületek meg-alapítására. 1995 környékén konkrétan 4 magángalériáról van tudomásunk, amely akkor a várban találta meg a helyét: a Soros C3 galériája, Szalóky Károly Várgalériája, a régi Behram presszó helyén az Idea Galéria és a Rózsa Galéria. Sajnos ezek közül már egyik se működik ma. Jelenleg 9 kulturális funkcióval foglalkozó üzletet, galériát és múzeumot találtunk. Ebből csak két galéria van, a Borsos Emlékhely és a Koller Galéria, és igazán kortárs magyar művészettel például egyik sem foglalkozik.

Többekkel elbeszélgetve - például Szalóky Károllyal, a Várfoke Galéria megalapítójával - világossá vált, hogy ezen galériák megszűnése csak rövid üzleti célok miatt történt, és ezekre a funkciókra igenis lenne igény a Várban.

A területen sosem volt eddig még ennyire magas a szuvenír (29db) és antikvitás (7db) kínálat, (összesen 36 db). Ez biztos részben kapcsolódik a megváltozott turisztikai igényekhez, de egyértelműen egyoldalúnak érezzük, hogy csak a "szuvenír kultúrára" és az antikvitásra fókuszál a vári kínálat. Ezzel ellentétben az 1990-es éveket jellemző, vári lakosságot kiszolgáló üzlethálózat teljesen megszűnt, és ezek helyét sem kulturális funkciók, hanem a turisztikának egy oldalából élő eladók vették át.

- ◀ régi korok térképei - 1 Buda nézetben 1700 körül, 2 1854-es Pest-Buda térkép, 3 1860-as Pest-Buda térkép
- ▶ földszinti funkciók változásának összegzése vizuálisan

012-013

KULTÚRFÓKUSZ

Borsos Melinda • Dobos Zsófi • Dombóvári János • Varga Piroska

ÉPÍTÉSZETI ELEMZÉS RENDEZÉSI TERVEK ÖSSZEGZÉSE

Levéltári kutatásaink során a földszinti, utcára nyíló boltokat, szolgáltatásokat, és azok változásait követtük le időben és térben az 1920-as évektől. Ezután vizsgáltuk az utca-térfalak jelenkori felületét és homlokzati részleteit, a korábbi korok tükrében. A korkép megrajzolásához számba vettük a fogyasztható kultúra szereplőit, eltérő nézeteket és érdekeket szólaltattunk meg. Kérdőívünket negyvenötös töltötték ki, helyszíni riportfilmünk alanyai külföldi turisták és itthoni látogatók, interjúalanyainkat úgy választottuk, hogy az általunk feszegetett problémákra különböző látószögekből tekinthessünk. Alaposan áttekintve a VÁTI 1989-es rendezési tervanyagát és a hozzá tartozó felülvizsgálati terveket, kimondható: az 1989-99-es rendezési terv koncepciójának lényege a Budai Vár polgári városának földszinti funkcióinak átértelmezése, a szükségelakások megszüntetése, helyükre kulturális és vendéglátói funkciók elhelyezése. Esetlegesen a kapualjak megnyitása, ezzel is az

utcai élet felé nyitni, annak életét pezsdíteni¹.

Egyben elolvasva a rendezési terv tanulmányait, a kutatási irányunknak alátámasztást adott. Viszont felhívta a figyelmünket arra, hogy ha ennyire egységesítjük a helyszínt és "általánosságban gondolkodunk", tönkretethetjük a vári házak egyediségét. Az ilyen jellegű beavatkozással kapcsolatban csak nagyon kis lépésekben, a konkrét helyszíneket egyesével felmérve, a helyszínen tanulmányozva lehet jó döntést hozni.

Az áttanulmányozott rendezési tervek mind tárgyalják a várat, mint fontos turisztikai célpontot, de igazán mélyen nem foglalkoznak ennek az igénynek a színvonalas megoldásával. Sokszor ideiglenes, látványserű megoldás felé fordulnak inkább, mint például az 1966-os hang- és fényjáték.

¹Az 1989-es javaslatot összevetve a mai állapottal, a funkcióváltás sehol sem történt meg.

KORKÉP

A Várnegyed történetének megismerése mellett egy olyan leltár elkészítése volt a célunk, amely segítségével feltérképezhetjük, hogy a Budai Vár milyen alap- és kulturális szolgáltatásokat és információkat nyújt az itt lakóknak, az idelátogatóknak.

Dr. Düll Andrea Környezetpszichológia tárgya keretében egy internetes felmérést végeztünk a Budai Várról. A kérdések összeállításánál figyelembe vettük Letenyei László „Településkutatás” c. könyvének alapvetéseit. A kérdőíves felmérésünk is mutatja, hogy a hely a tu-

risztikai igényeket kielégíti (talán sok esetben nagyon egyoldalúan), de ezzel ellentétben a kulturális igényeket egyáltalán nem. Emiatt is helyénvalónak érezzük a kulturális funkciók visszatelepítését. Ennek folyamánya a korkép, amely a Vár 2011. januári állapotát, lenyomatát rögzíti, választ keres arra, hogy a kutatott helyszín használói mennyire elégedettek a jelenlegi kínálattal, és milyen hiányosságokat tapasztalnak, illetve milyen alapélményekkel kötődnek a Várnegyedhez. Megismerve Kevin Lynch bostoni kutatási felvetéseit és összegzését,

több párhuzamot tudunk vonni saját munkánkkal kapcsolatban. Az általunk készített kérdőív eredménye csak egy városrész kollektív leképeződése lehet, amely számos individuális képzet átfedéséből jön létre, ahogy Lynch fogalmazza meg „Image of the City” című munkájában. Természetesen nem gondoljuk, hogy egy ilyen, kevés személyt mozgósító, nem reprezentatív felmérés pontos képet adhat, de további, nagyobb léptékű kutatásoknak mindenképpen alappilléreként szolgálhat.

- ▲ Fortuna Udvar, szuvenír árusok,
- ▶ kedvelt helyek a Budai Várban
- rejtett világok 2 - „nyitott kapu”, Budai Vár, 2010
- ◀ rejtett világok 2 - zárt kapualjak a Budai Várban, 2010

014-015

KULTÚRFÓKUSZ

Borsos Melinda • Dobos Zsófi • Dombóvári János • Varga Piroska

A legkedveltebb helyszínek rangsora:

Tóth Árpád sétány: 9 - Halászbástya: 6 -
Bécsi Kapu tér: 4 - Hadtörténeli Múzeum/Kapisztrán tér: 4 -
Szentháromság tér: 4 - Szt. György tér: 3 - Dísz tér: 2

KORKÉP - RIPORTFILM

Interjúfilmünkben arra kerestük a választ, mit gondolnak a Vár által kínált kulturális szolgáltatásokról és a jelenkori szuvenírkultúráról hozzáértő szakemberek.

Meginterjúvoltunk a témában naprakész, lexikális tudással és komoly tapasztalattal rendelkező idegenvezetőt, megkérdeztük, hogy szerinte milyen mélységben ismerhetik meg az idelátogató külföldiek a Várat.

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy egy műemlékvédő szemében mi az, ami a Vár történelméből leginkább érezteti ma is a hatását.

Ezenkívül a szolgáltatások számának drasztikus visszaesésére kerestünk magyarázatot a videó segítségével. Kultúrantropológus riportalanyunk a mai szuvenírkínálattal értékelte.

Korképünk szereplőjének felkértük még a Litea könyvesbolt tulajdonosát, illetve a Koller Galéria működtetőit is.

Kíváncsiak voltunk, hogy mely termékeikre van leginkább kereslet.

Minden alanyunknak feltettük a kérdést, hogy mit gondol a Vár jelen szerepéről a fővárosban.

Papp Tímea művészettörténészt, városvédőt arról kérdeztük, szerinte a Vár gazdag történelméből mi érezteti leginkább a hatását manapság. Arra a kérdésünkre, hogy a földszinti régi-új funkciók visszatelepítését, a kapualjak megnyitását, betekinthezőség biztosítását fontosnak tartaná-e, igennel felelt, és pozitív példaként említette Nagyszebent, ahol a Kulturális Főváros projekt kapcsán sok épület felújításáért cserébe a belvárosban a lakóknak meg kellett nyitniuk kapuikat.

Vörös Júlia kultúrantropológus a Várban működő szuvenírboltok homogenitását említette, és a jellemző árucikkeket két csoportra osztotta. A kézműves-

népies termékekkel (népművészeti jellegű kíván lenni egy-két népi motívummal) kapcsolatban azt kifogásolta, hogy nem mond el semmit hagyományairól – a kereskedők megörökölték egy hagyatékot egy népművészeti boltból és ezt reprodukálják évek óta. Ezek többnyire álfunkcionális tárgyak, nem mutatnak többlettartalmat, nem mondanak el semmit, sem mai, társadalmunkról sem régebbi hagyományainkról. A másik csoportba az antikvitással ötvözött szuvenírforgalom tárgyai kerültek. Itt sikerebb példákat talált, melyek önmagukban is tartalmasak – művészeti galériák kínálata, naiv műtárgyak is bekerültek ezen termékek körébe. Ezek az árucikkek úgy váltak piacképessé, hogy közben saját kultúrájukról is megfogalmaztak valamit.

A BUDAI VÁR SZEREPE A FŐVÁROS ÉLETÉBEN A DUALIZMUSTÓL A VILÁGHÁBORÚIG

Buda városa, a Budai Vár ebben a korszakban szinte minden tekintetben alulmúlta Pest városát. A társadalmi életet meghatározó arisztokrata családok palotái, a közoktatási, kulturális, művészeti központok, események nagy része Pesten kapott helyet. A Budai Várat szinte kizárólag az uralkodói reprezentatív funkció tartotta életben.

A királyi udvar a 18. századtól szinte soha nem tartózkodott a palotában, saját berendezése sem volt, s a lényegében használaton kívül álló épületet 1777-ben az uralkodó a Budára költözött Nagyszombati Egyetemnek adta át.

A kiegyezés utáni korszak kiemelkedő éve az 1896-os Millenniumi Év volt. Ekkor került átadásra a földalatti, és az Országház építése is elkezdődött. Felépült a Vigszínház, és az Iparművészeti Múzeum szecessziós épülete. Ebben az időben végre a Budai Vár is szerepet kapott: a nagy építkezések részeként megépült a Halászbástya, a Budavári Sikló, és átépítették Mátyás-templomot.

▼ Képek a Budai Vár történetéből:

- Buda és Pest látképe, ismeretlen német mester műve
- Buda ostroma, Frans Geffels festménye
- A budai Váralagút, c. 1870
- A Lánchíd építése, 1839-49

► Képek a riportfilmből

016-017

KORKÉP - RIPORTFILM / A BUDAI VÁR SZEREPE A FŐVÁROS ÉLETÉBEN

Dobos Zsófi / Borsos Melinda

Ezen beruházások, reprezentációs fejlesztések következményeként az - addig csak Pesten székelő - arisztokrata családok lassan érdeklődni kezdtek a Várnegyed lakóingatlanai után, a budai vári életforma ekkor kezdett presztízsértékűvé válni.

Amíg a századforduló éveiben elindított, idegenforgalom növelésére szolgáló törekvések többsége kudarcba fulladt, addig az I. világháború után kibontakozó tömegturizmus rövid időn belül felfedezte Budapestet. A vonzerőt a gyógyvízkincsek mellett a Belváros és a Budai Vár sajátos miliője jelentette.

Mindezek mellett az I. világháborút követő évtizedekben a kormányzó, néhány főhivatal és az arisztokrácia jelenléte ellenére Buda csendes, kedves kisváros volt egy nagyváros, sőt világváros ölében. Azután jött a II. világháború, Buda hosszú ostroma és annak végeredményeként a Várhegyen csak romok maradtak, a bombázások szinte mindent elpusztítottak.

A POLGÁRI NEGYED UTCAKÉPEI ZÁRT TÉRFALAK, ZÁRT KAPUK

A polgárvárosi házsorok összetett morfológiáját empirikus és elméleti vizsgálatokon keresztül kívántuk részletesen megismerni. A várról szerzett laikus, primer benyomások és az új terepszemlék első, felszínes sétái után fokozatosan finomodott a homlokzati felületek gazdag formai-történeti rétegzettségéről alkotott kép.

A történeti telekszélességek legtöbbször közel azonosak, az összefont, vagy eredendően nagyobb telkeken pedig az utcafrontok homlokzati tengelyközeinek illeszkedő ritmusa leplezi a heterogenitást. A homlokzatok fényképes felmérése és az arányhelyes utcakép-kollázsok készítése során azonban világosan kirajzolódott, hogy a szűkebb értelemben vett polgárváros házsorai az első, felületet megállapításokkal ellentétben meglehetősen vegyes képet mutatnak, és erős léptékváltásokkal tűzdelték. Sajátos kísérletnek szántuk tehát a homlokzatok szisz-

tematikus dokumentálását. Az ortogonális nézetek leltárba vétele, ez a jellemzően „építész” megközelítés több fontos tanulsággal is szolgált. Egyrészt segített bizonyos környezetpszichológiai hatásokat kizárni. A hosszú, zárt térfalú utcák erős irányultsága, perspektivikus „húzása”, ami egy egyszerű séta alatt, vagy egy torzuló fényképfelvétel tanulmányozása során nagyban manipulálja a látvány pontos leképezését, így kiküszöbölhetővé vált. Másrészt grafikusán is összevethetővé tettük a jelenkor homlokzatait a tervtárakból nyert korábbi felmérésekkel és a meg nem valósult tervekkel. A dolgozatunk későbbi fejezetében kifejtésre kerülő különbségek így még átütőbben jelentek meg. A XX. század második felének nagy rehabilitációs tervei csak részben, és erős torzulásokkal valósultak meg. Több telek a mai napig beépítésre vár, a hatvanas évek sematikus-nosztalgikus,

felszínesen illeszkedő beépítési javaslatainak helyén pedig többnyire magas színvonalú, nemzetközi mércével is jelentős épületek valósulhattak meg, amelyek a mai napig a korszak hazai építészetének mérföldkövei. A sort az utóbbi két évtized két meghatározó beépítése, Reimholz Péter apartmanháza és Puhl Antal lakóház-együttese zárja. Mindkettő finoman formált, gazdag jelentéstartalmú épület.

Kiemelendő, hogy az utcaképek összehasonlításával újabb megerősítést nyert egyik kiinduló felvetésünk, miszerint a polgárváros térfalai repulzív, zárt felületet képeznek, és a közterek csak elvéve tudnak betüremkedni egy-egy tömb belsejébe. A belső udvarok „közzétételének” időről-időre visszatérő ötlete tehát egyelőre - szó szerint - nem nyert teret.

Megvizsgáltunk hasonló konstellációkat vidéki városokban is. Eger történelmi belvárosával például sok párhuzam vonható. Bár az egri lakóházaknál a reprezentációs igény mindig szerényebb volt, a régió kulturális és gazdasági központjaként már a XVII. században széles polgári réteg lakott itt is. Mai állapotában a belső várszoknya tövében végigfutó Dobó utca mérhető össze leginkább a budavári polgári negyed utcáinak karakterével. A mesteremberek és kereskedők többnyire egyemeletes, zárt sorú beépítésű lakóházakat építettek családjaiknak. Az épületek jelenlegi formájukat jellemzően a XVIII. század derekán nyerték el.

A budai Várnegyed utcáihoz hasonlóan itt is zárt térfalakkal találkozunk, ám a Dobó utcában a lakóházak udvarainak jelentős része megnyílik az utca felé. Bár a vendégforgalom itt is drasztikusan visszaesett az utóbbi években, mégis viszonylag életteli, a helyiek és a turisták által egyaránt gyakran látogatott zónája maradt a városnak. A helyi önkormányzat támogatja a

közfunkciók betelepítését, szabályzatban korlátozza a gépkocsiforgalmat és -parkolást, és kiemelt figyelmet fordít a burkolatok és a közművek folyamatos karbantartására. Meglátszik, hogy a területnek van gazdája, és a rendezett környék élő példája annak, hogy a kulturált épített környezet visszahat annak használóira. Az egri és a budai scenáriót összevetve egy különösen meghatározó, a berendezkedést alapjaiban befolyásoló tényezőre lehetünk figyelmesek. Az egri példánál a sétáló-lakóutca mindkét végét nevezetes látnivaló zárja (délen a Dobó tér, északon a vár főbejárata), tehát intenzív az átmenő célforgalom, amiből az utcát kiszolgáló kulturális és vendéglátó létesítmények forgalmának jelentős hányada származik. A budai várnegyedben ez hiányzik: a vizsgált terület egypólusúnak tekinthető. Érthető okokból a királyi palota és a Halászbástya környéke a Vár „vízfeje”. Célirányos észak-déli gyalogosforgalmat a déli oldalon semmilyen komolyabb turisztikai tényező nem indukál.

- ▲ Az Úri utca páros oldalának részlete, sorrendben:
 - II. világháború utáni állapot, c. 1960, forrás: KÖH
 - Rekonstrukciós tervek utcaképei, c. 1960, forrás: KÖH
 - Rekonstrukciós tervek utcaképei, c. 1990, forrás: VÁTI
 - A jelenlegi állapot fotómontázsa, készült 2010 telén
- ◀ A Fortuna utca páros oldalának részlete

018-019

A POLGÁRI NEGYED UTCÁKÉPEI - ZÁRT TÉRFALAK, ZÁRT KAPUK
Dombóvári János

KULTÚRA - VÁRFOK GALÉRIA

Kiindulópontként felhasznált ismeretünk a Várfoke utcában működő és életet generáló, újabb funkciókat bevonzó Várfoke Galéria példája. Ebből kiindulva elkezdjük a Vár régi házaiban helyet talált galériák, működő műhelyek feltérképezését.

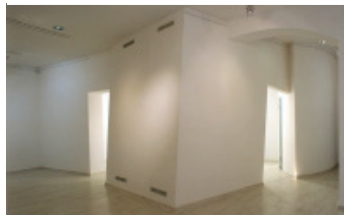
A Várfoke Galéria érdekessége, hogy mára már több helyiség tartozik hozzá, ezek sokszor külön vezetéssel, mégis összefogásban dolgoznak. A galériák olyan földszinti tereket foglaltak el, amelyek lakásfunkcióra nem alkalmasak, viszont kiállítótérnek annál inkább, és földszinti elhelyezkedésükkel adott esetben az utcával és a köztérrel is tudnak kommunikálni.

A Galéria további érdekessége, hogy a kiállítások mellett, más téren is próbál kapcsolatot teremteni a közönséggel, ezzel is megfelelően a 21. századi igényeknek, és támogatva a művészeti elhivatottságukat. Ide soroljuk az Alkoholos film nevű kávézót, amely a többi kiállítótér

színevonalaának megfelelően van kialakítva, és kellemes pihenési hely a galériát látogatóknak.

Az utca eddigi fénykorában 8-9 galéria működött itt, egymást vonzották a galériák, ekkor talált helyet itt az Oktogon Galéria, Fény Galéria, Portál Galéria és a Színhely Galéria is.

Sajnos, a jelenlegi gazdasági válság hatása itt is érződik, a galériák száma most lecsökkent, jelenleg az önkormányzat Várnegyed Galériája működik, illetve a Moholy-Nagy Egyetem Ponton Galériája, a Mono Galéria, Szalóky Károly XO Galériája, illetve a Galéria 19.

1945 előtt

1966-1973

1980-1982

1989

1993-1994

ma

KULTURÁLIS FUNKCIÓK A BUDAI VÁRBAN

Első térképünket elkészítve derült ki, sokkal kevesebb ilyen jellegű funkció található fent, mint amire mi számítottunk, és ezek többsége is inkább üzleti jellegű. A Borsos Emlékhely és a Koller Galéria, amely magángalériának nevezhető, és ezen kívül 3 kisebb állami gyűjteményt találtunk, amelyeknek sajnos a nyitvatartása igen rövid. A kortárs magyar művészetnek például jelenleg egyáltalán nincs prezentációs jelentősége a Várban. Szalóky Károly a Szent György kápolnában tervezett egy kiállítási helyet, sajnos, ez egyszerű kivitelezési okokból nem valósult meg. Az 1989-es programkínálattal szemben ma meglepően ke-

vesebb programot találtunk a Várban.

Ennél még szomorúbb megállapítás, hogy egyre kevesebb a Várban rendezett fesztiválnak van tényleges hagyományi/ tematikai kötődése ehhez a helyszínhez.

Szembetűnő, hogy a mostani fesztiválok - üzleti és biztonsági okok miatt - kizárólag a Palota területére koncentrálnak, így a polgári városrésze nincsenek érdemi háttérrel sem turisztikai, sem hangulati szempontból. A várilakosok ezeket a fesztiválokat már nem érzik magukénak, így vagy nem törődnek velük, vagy kifejezetten zavaróan élik meg a tömeget és a buszok zsúfoltságát.

- ▲ földszinti funkciók eloszlása koronként
- ▶ jelenleg működő kulturális funkciók a Polgárvárosban
- ◀ Képek környékbeli galériákról
Várfok Galéria belső tere, a volt Portál Galéria, Galéria19, Ponton Galéria, Alkoholos Filc Kávézó, megnyitó

020-021

KULTÚRFÓKUSZ

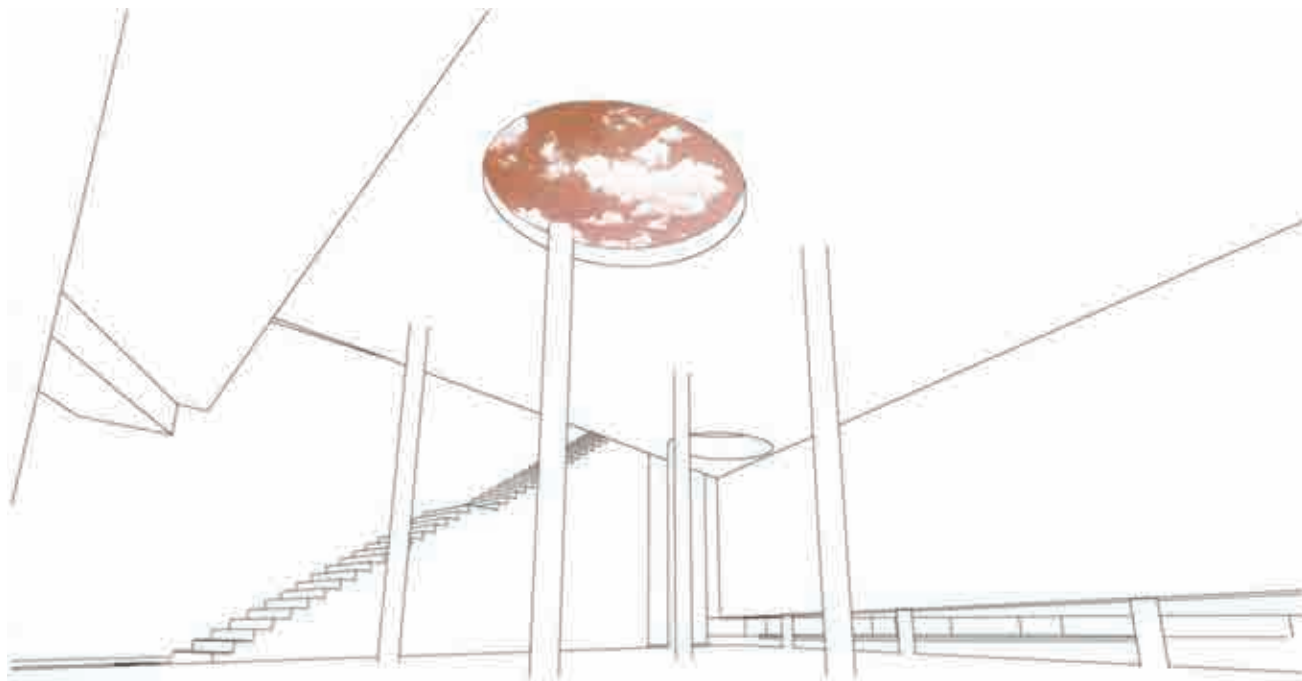
Varga Piroska

AGÓRA - FAL, OSZLOPSOR, KERT

Tervünkkel hangsúlyosan el kívántunk térni az eddigi tervpályázatok felvetéseitől. A Honvéd Főparancsnok-ság felszín feletti elbontását feltételezve, egyszerű építészeti alapelemekből - fal, oszlopsor, kert - kezdtünk építkezni az így kibővült téren. Elvetettük a direkt, formai kötődést a hely terhelt történelméhez, a tömegképzést inkább a tágabb környezetből nyert szimbolikus erővonalak ihlették. Redukált formálással, egyszerű

gesztusokkal kívántunk tagolt, összetett térstruktúrát képezni. Célunk egy olyan mesterséges táj létrehozása volt, ami egyértelműen rendezi a Disz tér és a Szent György tér jelenlegi, bizonytalan kapcsolatát, miközben a lakók és turisták számára egyaránt vonzó rekreációs és közösségi helyé válhat. A járható fal és domb, a díszkert és a többfunkciós fedett-nyitott oszlopcarnok mind ezt a célt szolgálják.

022-023

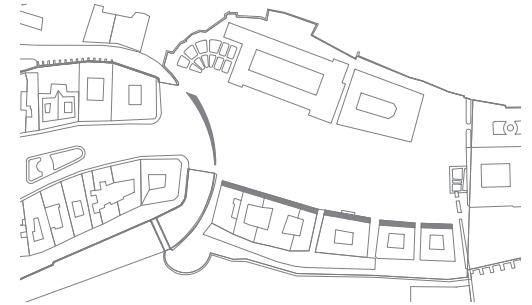
AGÓRA

Dobos Zsófi • Dombóvári János • Varga Piroska

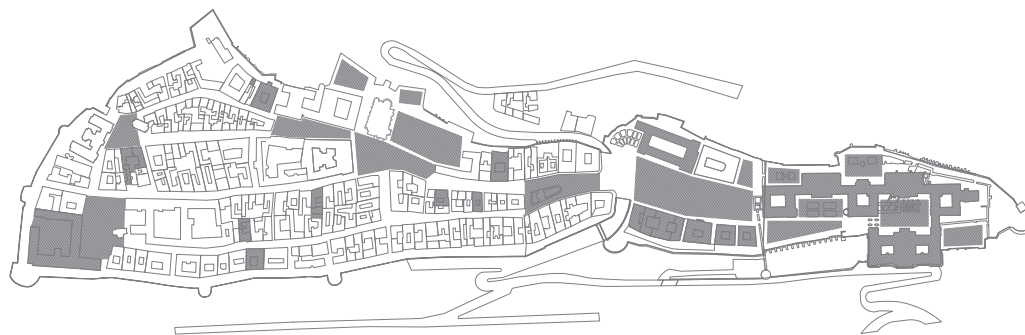
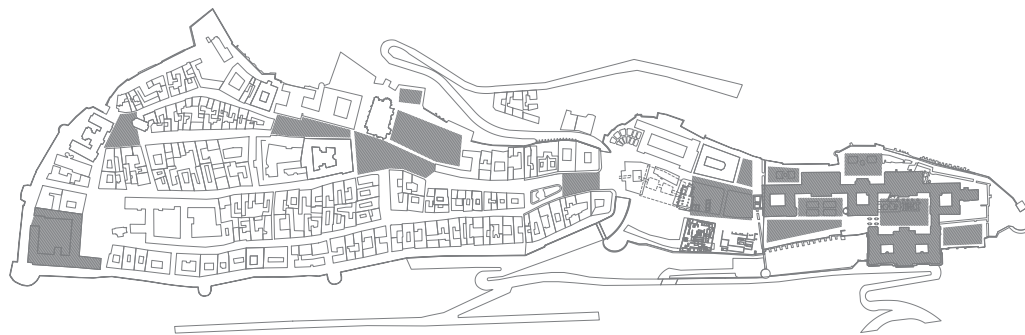
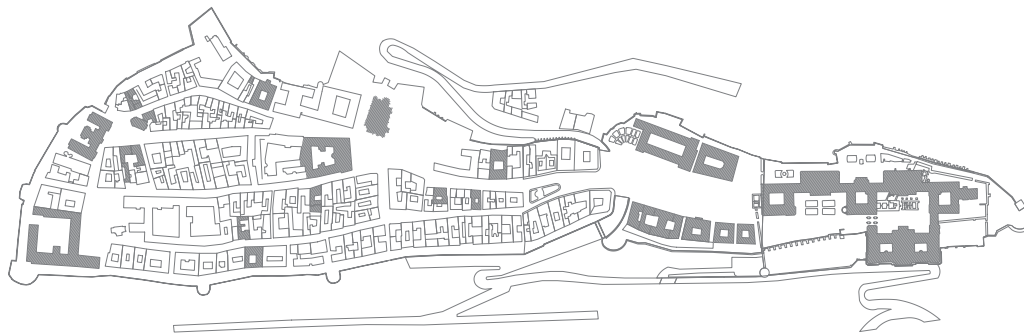

Előző féléves kutatásaink során, a polgárváros működésének feltérképezése nyomán városszerkezeti-
leg és funkcionálisan is meghatározható szűkülést
észleltünk a Budavári Palota irányában. A lakosságot
kiszolgáló funkciókat fokozatosan turisztikai funkciók
váltják, az utcák sajátos kapcsolata, "tölcsérszerű" össze-
fonódása pedig helyszínrajzi értelemben is szembeötlő.
A Szent György tér ennek a tölcsérnek a torkolatában
áll, jelenleg csuklóponti helyzetben, a palota és a pol-
gárváros között. Feltételezésünk szerint ez a tisztázatlan
karakter az egyik fő oka a terület elhagyatottságának.

Úgy döntöttünk, hogy egy határozott beavatkozással meg-
szüntetjük ezt a csuklóponti helyzetet, és egyértelművé
tesszük a tér palotához fűződő viszonyát.
A létrehozott térfal fő feladata tehát a határok
tisztázása, ám szerepe semmiképpen sem kirekesztő
vagy elzáró. Ezt anyaghasználatban és formálásban
is fontosnak tartottuk jelezni. A polgárvárosból
érkezőket az íves forma konvex, "befogadó" oldala
várja, benne a szűrőszerűen elhelyezett átnyitásokkal.
A túloldal konkáv, repulzív ívét pedig a falhoz csatlakozó
domb és kert ellensúlyozza.

Az első félév kutatási eredményeit felhasználva és kiterjesztve a Budavári Palota közvetlen környezetére, a korábbiakhoz hasonló megállapításokra juthatunk. A klasszikus vendéglátás, amely a rendszerváltás után élte fénykorát, leszállóágban van (csak a kutatásunk ideje alatt két étterem zárt be), és a Palotanegyed egyre inkább a felületes turizmus igényeit szolgálja ki. A kihalt utcák és terek lehetővé teszik, hogy a tervezett új kulturális funkciókat bekapcsoljuk a közterek életébe és ezáltal a közéletbe. Ebben a kiterjesztett vári térsorban próbáltuk a Szent György tér szerepét és funkcióját megfogalmazni.

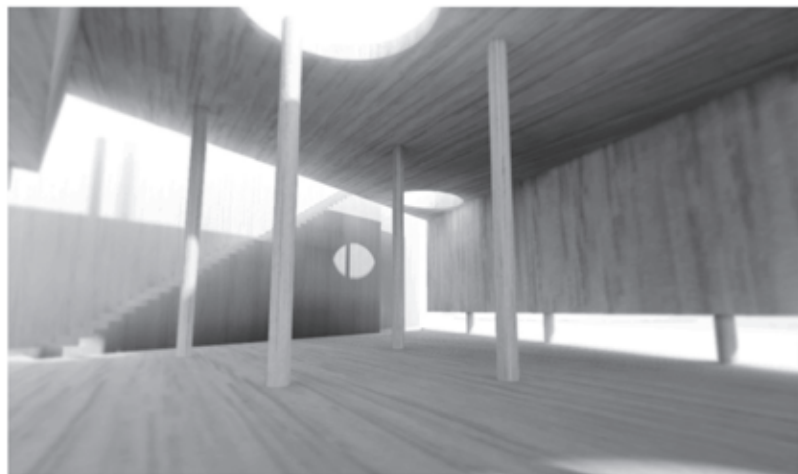
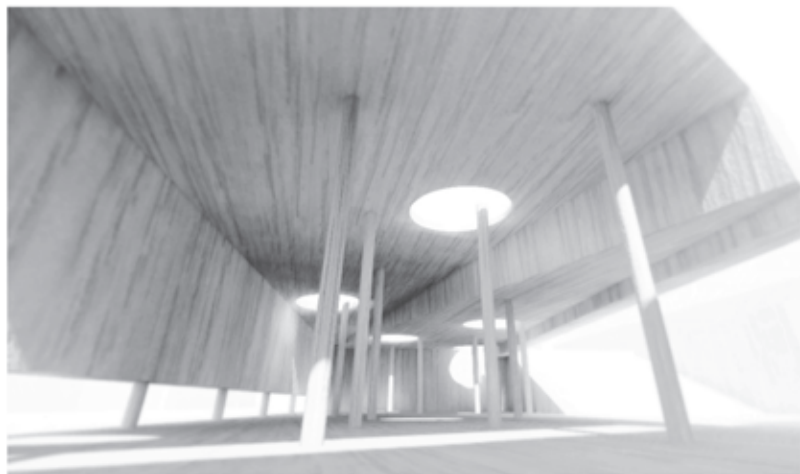

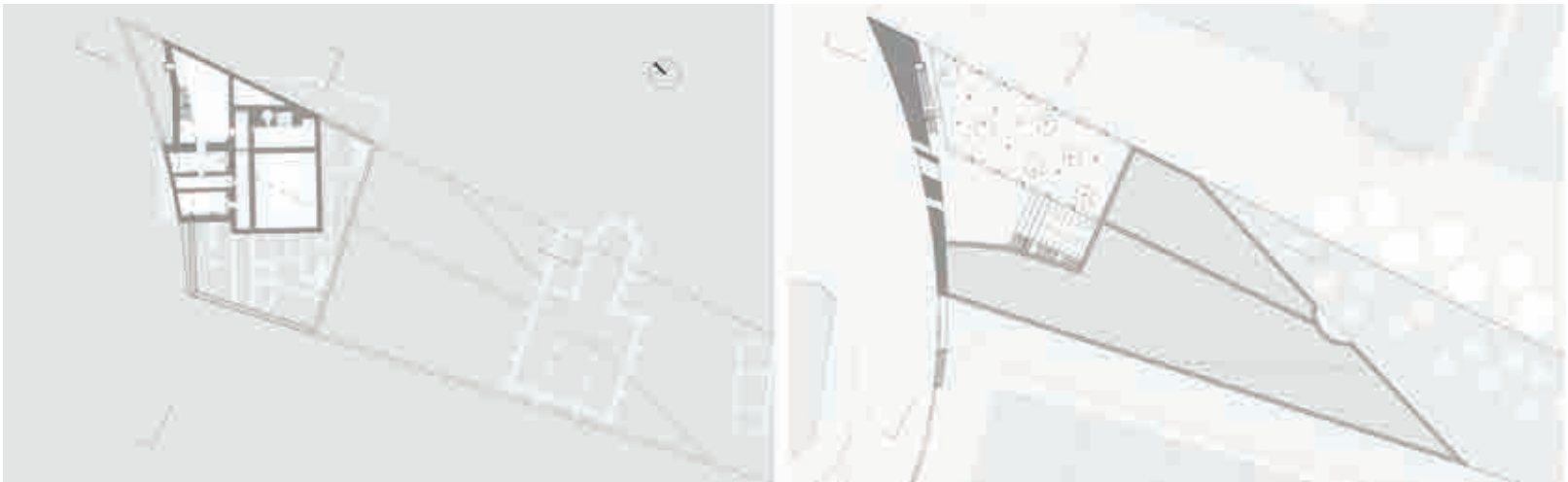
- ◀ A vár tervezett kulturális funkciói
- ◀ A vár használatban lévő közterei
- ▶ A vár tervezett közterei, a kulturális funkciókkal összekapcsolva
- ◀ A Dísz tér tervezett új térfalai

024-025

AGÓRA

Dobos Zsófi • Dombóvári János • Varga Piroska

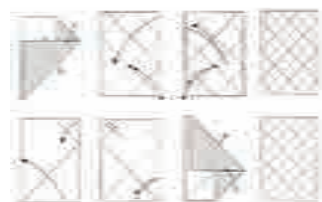
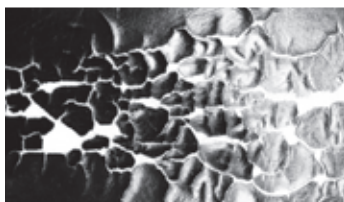

- ▲ Hosszmetszet
- ▼ Keresztmetszet
- ▲ Pincszinti alaprajz
- ▼ Földszinti alaprajz
- ◀ Látványtervek

026-027

AGÓRA

Dobos Zsófi • Dombóvári János • Varga Piroska

Célunk a Dísz tér és a Budavári Palota között elterülő Szent György tér helyhez méltó, környezetbe illeszkedő revitalizációja, illetve a terület új funkciójának építészeti megfogalmazása. Fontosnak véltük - figyelembe véve az eddigi tervpályázatok eredményeit - a jelenlegi állapotot: azt a mozdulatlanságot, amely már majdnem hatvan éve jellemzi a területet. Ezért tervünk elsődleges célja a diskurzus felélesztése és a terület revitalizálásáról, esetleges beépítéséről folyó párbeszédbe való bekapcsolódás. Nem gondoljuk, hogy felvetésünk az egyetlen és végső megoldása a terület beépítésének, hiszen arra döntő befolyással lesz a térrel határos nyugati teleksor későbbi beépítésének karaktere. Tervünk fő célja tehát egy jól használható, adekvát köztér elvi kialakítása, ami hatással lehet a további társadalmi-szakmai diskurzusra. Alapfelvetésünk - a részben fiktív kérdésfeltevés okán és a nem csupán építészeti céljaink, hanem párbeszédbeindító szándékunk miatt is - több esetben ideális körülményekre támaszkodik. Ilyen ideális előfeltétel például a környék autós forgalmának csillapítása és - a

nyugati sétány beépítésével - a tér nyugati térfalának megléte.

Elsődleges feladat volt a terület pontos térbeli definiálása. Tervezésünk során azt feltételeztük, hogy a nyugati vársétány fokozatosan beépítésre került így a homlokzatok térfalat képeznek a tervezési terület felé. A Dísz tér és a Szent György tér funkcionális és látványbeli elhatárolásának eleme pedig a kapu-fal építmény. Ez az íves vonalvezetésű elem két terület - a polgárváros és palotanegyed - határait tisztázza.

A Várnegyed topográfiáját és főként a Budavári Palota belső udvarainak rendszerét vizsgálva arra a megállapításra jutottunk, hogy a közterület-típusok közül a legnagyobb hiány itt a Várban is a zöldfelületekből van. Célkitűzésünk tehát egy olyan park/kert kialakítása, amely minden Várba látogató és Várban élő számára rekreációs hely lehet. Az új funkció eszmei tartalommal is bír: a mozgalmal közösségi tér a Szent György tér több évtizedes tétova mozdulatlanságával állna szimbolikus ellentétben.

A Honvédelmi Főparancsnokság elbontásával kibővült üres területen egyszerű, alapvető építészeti alapelemekből kezdtünk el építkezni - fal, oszlopsor, kert. A sematizálást az erős előképek segítették. A funkcionális igényeink vezettek az olyan építészeti előképekhez, mint az agóra, fórum és piac. Egy olyan teret/oszlopcsarnokot képzelünk a dombunk alá, amely egy hűs, pihenésre, találkozásra és akár kereskedelemre alkalmas hely lehet. A falhoz kapcsolódó, zöldtetős oszlopcsarnok felülvilágítókon kapja a fő megvilágítását, ezáltal egy kellemes, világos, de hűvös hely tud maradni. A tér az agóra belseje felé működik s tárukodik fel, a keleti felhasítás mégis átlátást biztosít a Várszínház felé is, így az a színházat szolgáló, de attól vizuálisan szeparált térként tud működni.

A tervezett oszlopcsarnokot vertikálisan a volt Honvédelmi Főparancsnokság megmaradt pincéjével kapcsoltuk össze, sajátos új metszetét adva a történelmi rétegződésnek.

028-029

AGÓRA

Dobos Zsófi • Dombóvári János • Varga Piroska

1 •	2010 ősz Borsos Melinda Dobos Zsófi Dombóvári János Varga Piroska	közös alkotás-kutatás Kultúrfókusz a Budai Várban	egyéni kutatás Kultúra és társadalom kapcsolata, a Budai Vár szerepe Korkép A Polgárváros utcaképei - zárt térfalak, zárt kapuk Kulturális funkciók a Budai Várban	konzulens Balázs Mihály DLA
2 •	Brósz Csaba Botond Csíki Barna László Tamás Németh Ágnes ** Radnai Gergő	Sziluett-vizsgálat és alternatív közlekedési javaslatok felszín alatt és felett	Tömeg, tér, sziluett * A vár alatti pincerendszer kutatása *	Fejérdy Péter DLA, Karácsony Tamás DLA
3 •	Antal Gabriella Borzásák Veronika Tánczos Tibor	Majdnem jó helyek a Budai Várban	“Majdnem jó” városi közterek a Budai Várban Pihenés és rekreáció helyei a budavári polgárvárosban A Budavári Palota mikrokörnyezetének vizsgálata	Klobusovszki Péter DLA
4 •	Fazekas Katalin Jószai Ágnes Paál Zsófia	[NEM] várUNK	* * *	Szabó Árpád DLA
5 •	Árva József Balogh Emese Francsics László Kemes Balázs Vesztergom Ádám	Elképzelt sziluettek	* * A kontinuitás lehetősége a Szent György téren * *	Sugár Péter DLA
6 •	Deigner Ágnes Báger András K. Theisler Katalin Szentirmai Boglárka	Morfológiai vizsgálatok a Várnegyedben	Történelmi rétegek és közterületek a Budai Várban A Tóth Árpád sétány homlokzatai Utcakép tipológia a Várnegyedben *	Marosi Bálint DLA

* nem a tematikus évhez kapcsolódó egyéni kutatást végző felsőbb évfolyamos DLA-hallgató

** külsős csapattag, a formális képzésben nem vesz részt

2011 tavasz

közös alkotás

konzulens

Dobos Zsófi

AGÓRA

Balázs Mihály DLA

Dombóvári János

Varga Piroska

1 ●●

Brósz Csaba Botond

Kulturális negyed a Várban - A Szent György tér revitalizációja

Vasáros Zsolt DLA

Csíki Barna

László Tamás

Radnai Gergő

2 ●●

Antal Gabriella

Épül az ország közepe

Klobusovszki Péter DLA

Borzsák Veronika

Tánczos Tibor

3 ●●

Fazekas Katalin

rádVÁR

Szabó Árpád DLA

Paál Zsófia

4 ●●

Árva József

Új sziluettek

Karácsony Tamás DLA, Sugár Péter DLA

Balogh Emese

Fodor Judit **

Francsics László

Kemes Balázs

Vesztergom Ádám

5 ●●

Deigner Ágnes

Jó folytatás elve

Marosi Bálint DLA

Báger András

K. Theisler Katalin

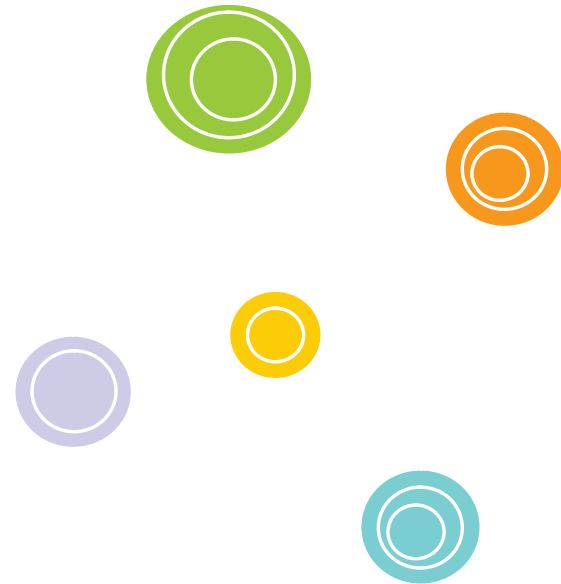
Helmle Csaba

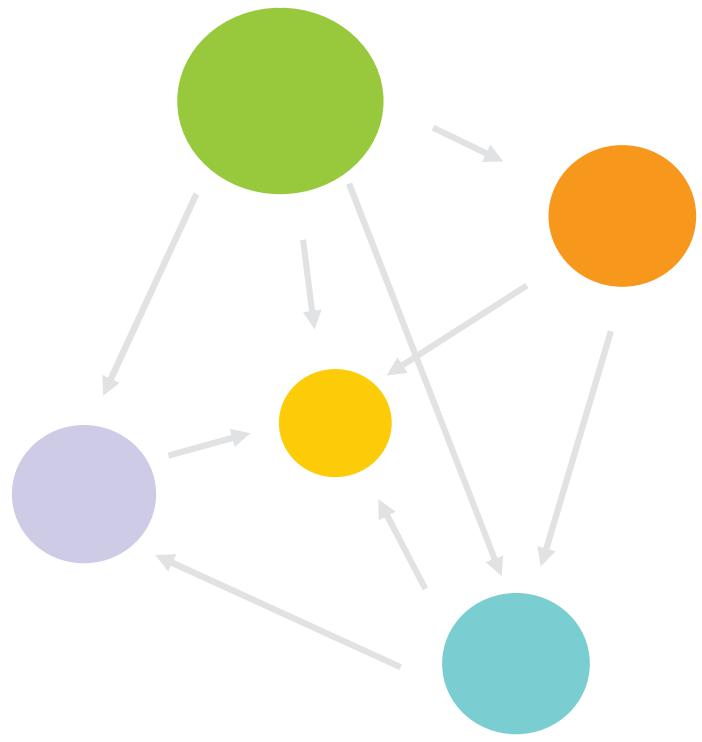
6 ●●

SZILUETT-VIZSGÁLAT ÉS ALTERNATÍV KÖZLEKEDÉSI JAVASLATOK FELSZÍN ALATT ÉS FELETT

Csapatunk a kutatás folyamán különböző témákon keresztül közelítette meg a Budai vár adottságait és problematikáját. A vizsgálat tárgyát képezte a sziluett, a várfal, a közlekedési útvonalak rendszere, a barlangrendszer és a funkcionális kapcsolatok jellegzetességeinek felfedezése. Összefüggéseket két kutatási mód-

szer szerint kerestünk. Elsőként a saját témájában mindenki külön-külön, önállóan mélyedt el, és megpróbált minél átfogóbb képet kialakítani, vizsgálva a történeti és térbeli vonatkozásokat. Másodsor a különböző megközelítések közös érintkezési felületeit kerestük, amelyekből a tervezési ötletek születtek.

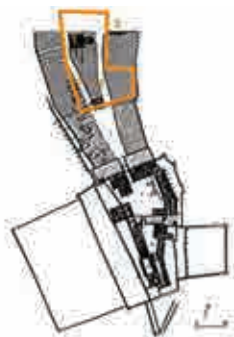

- ▶ Egyéni kutatási területek feltérképezése
- ▼ Kutatási témák kapcsolatának vizsgálata

032-033

CSAPATUNK MŰKÖDÉSE - 2010 ŐSZ

Brósz Csaba Botond • Csíki Barna • László Tamás • Radnai Gergő

TÖMEG, TÉR, SZILUETT

A Vár nemcsak kormányzati és eszmei központ, hanem exponált fekvéséből adódóan a városkép meghatározó eleme. A Várhegy a budai hegyek lágy vonulatai által körülzárt, kelet felől a Duna által határolt medencében fekszik kőgályaként.

A Szent György tér elődjének kialakulását Buda 1686-os visszavételétől datáljuk - az ostrommal járó pusztításból született, és csak lassan vette fel keleti irányban nyitott, emiatt "L" alakú alaprajzi formáját, és vált palotákkal

szegélyezett egységes városias térré. Ezt az évszázadok alatt kialakult egységes városi struktúrát roncsolta szét a II. világháború és az azt követő bontások. Azóta számos tervpályázat keresett már választ a Szent György tér és környezetének problémáira, azonban a hely szimbolikus jelentéstöbblete görcsössé tette a próbálkozásokat. A múlt, a terület építészeti hagyományai biztos alapot teremtenek a továbblépéshez, ehhez azonban meg kell ismernünk azokat.

Kutatásunk során átfogó képet kaptunk a Szent György tér keletkezéséről, beépítésének korok szerinti változásáról, a városi struktúra széteséséről. A tér építészeti elemzésével, a tervpályázatok kiértékelésén keresztül megismertük annak városépítészeti, térképzési, útvonalkapcsolási, közlekedési problematikáját, hiányosságait. A területre kiírt tervpályázatok tanulmányozása átfogó képet adott a kor általános véleményéről, továbbgondolási alapot biztosítva csapatunk térrendezési javaslatához.

1.

2.

- Binder János, Budai nyomat, 1790
- ▲ Sziluett a Gellért-hegyi víztározó felől, 2010 november
- ▶ Tömbök és tornyok ritmusa
 1. meglévő sziluett a Szent István Bazilika kupolájából
 2. meglévő sziluett a Sas-hegyről
 3. meglévő sziluett a Citadelláról
 4. meglévő sziluett a Gellért-hegyi víztározó felől
- ◀ A Szent György tér fejlődése: a palota a XV. században Székér Gy. után; Buda középkori topográfiája; Haüy 1687-es felmérése; Francois Langer: Plan da la fortesse de Bude, 1749; E. Dismas: Buda eredeti felmérése, 1870; Geodéziai és Kartográfiai Intézet 1937-1942 között készült szelvényei

3.

4.

034-035

TÖMEG, TÉR, SZILUETT

Brósz Csaba Botond • Csíki Barna • László Tamás • Radnai Gergő

1

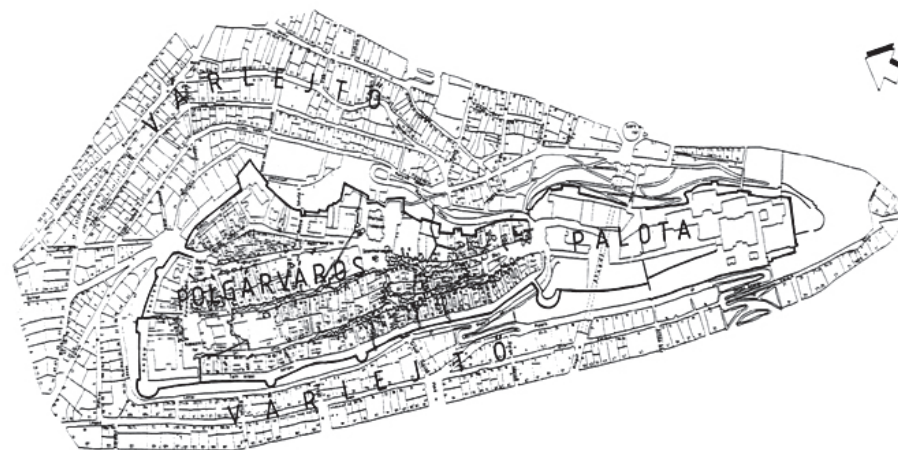
2

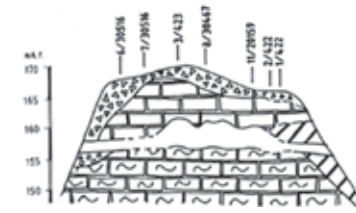
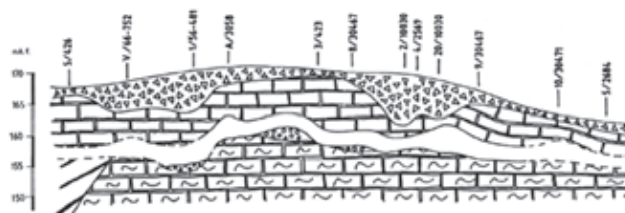
3

4

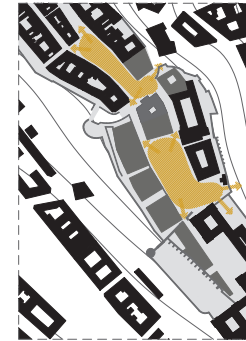
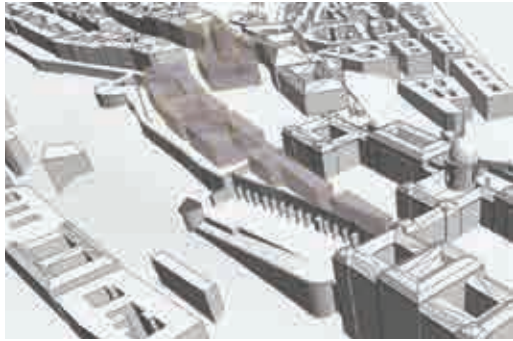
- ◀ Természetesen kialakult barlangrendszer, melyet a történelem folyamán egyes járatokkal egészítettek ki
- ▲ Fényképek a barlangrendszerrel és a talajmozgás felszíni hatásáról:
 1. főte a kioldott mészkő formákkal
 - 2-3. kövel, illetve téglával megerősített pincék
 4. megrepedt támfal
- ▶ A Budai Vár térképe az alatta elhelyezkedő természetes és mesterséges barlangrendszerrel
- ▶ Vázlatos földtani szelvény
- ◀ Mészkőképződmények formakincse

036-037

A VÁR ALATTI PINCSERENDSZER KUTATÁSA

Brósz Csaba Botond • Csíki Barna • László Tamás • Radnai Gergő

TÖMEG, TÉR, SZILUETT

A Szent György tér múltjának és jelenlegi állapotának feltárása után megpróbáltunk egy olyan átfogó beépítési javaslatot megfogalmazni, mely a lent vázolt építészeti problémákra választ ad, ugyanakkor a megfelelő térhasználatot is elősegíti.

A történeti Szent György tér minden oldalán zárt térfalakkal határolt kompozíciójába szervesen illeszkedik a Sándor-palota előtti nyitott térszakasz, mert azt stílusesztétikai igény teszi indokolttá: ez a nyílás választja el egymástól a Királyi Palota hatalmas eklektikus épülettömbjét a Sándor palota kisebb tömegű, arányos architektúrájú épületétől.

Vele szemben helyezkedett el a Teleki-palota, a nyugati térfal hangsúlyos tömegű, arányos épülete, mely stíluskarakter szempontjából egyensúlyt tartott a szemközti térfalak együttesével. A nyugati térfal részét képezte a Királyi Istállók klasszicista épülettömege is, mely egykor elérte a Hauszmann-féle Királyi Palota szintjét, s architektonikus kiképzésében is ahhoz igazodott. E két épület

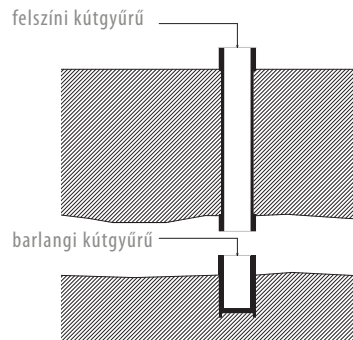
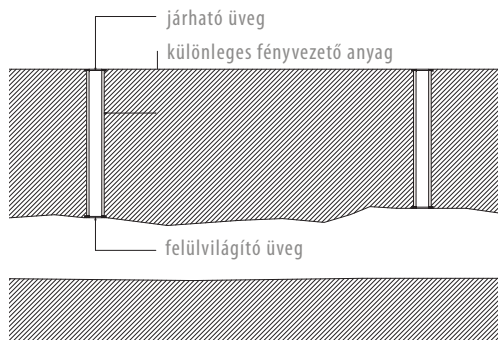
nélkül a Szent György tér nyugat felé teljesen megnyílt, elvesztette lehatárolt karakterét. Az Udvari Őrség épületének elbontása miatt a palota előtti tér (cour 'd honneur), túlságosan megnövekedett, és a térfűzés itt indokolatlanul megszakadt a túlzott mértékű nyugati megnyitás miatt.

Kellemetlen nyílás tapasztalható a Hunyadi János út torkolatánál, mely a pesti Széchenyi rakpart felől szemlélve jelentkezik legmarkánsabban. A sziluett itt kellemetlenül megszakad, ugyanakkor a probléma a Várból is érződik a Dísz tér délkeleti lehatárolásának hiányában. Korábban a Karmelita kolostor épülete mellett álló Tábori püspöki palota, illetve a Külügyminisztérium századfordulós épülete (Dísz tér 1-2.) látta el a Dísz tér városképileg szükséges lehatárolását, ma azonban mindkettő beépítetlen. A telkek beépítése segíthetne az egykori "Vízi kapu" építészeti hangsúlyozásában is. A "Fehérvári kapu" építészeti hangsúlyozását ugyanakkor a nyugati térfalak visszaépítése oldhatná meg.

A Honvéd Főparancsnokság (HF) kupolával koronázott épülettömbje az egyik legmagasabb épület volt a Várban. Tömegének hiánya érződik a helyen, mely hangsúlyos jelet kíván, de helyette egy rom zárja le délről a Dísz tér épületegyüttesét, választja el egymástól a két teret.

A Várszínház oldalirányból ható lezárást biztosít, rokonságot tartott fenn az egykor a tér szemközti oldalán álló Teleki-palota architektúrájával. A Teleki-palota egykori helyének beépítése méreteiben felidézheti elődjét, ettől délre azonban alacsonyabb beépítés lenne kívánatos. Dísz tér és a Szent György tér egymástól tereleg határozottan elkülönülő téregységnek kell maradnia.

Tervünk falaival igyekeztünk követni a történelmi vonalakot, formáival helyzetbe hozni a régi épületeket és a történelem folyamán kialakult térsorokat. Az új beépítés stílusában hordozza a korunkkal összhangban lévő karaktert, ugyanakkor időtlen értékeket képvisel megformálásában - ilyen a köztérrel való intenzív kapcsolat és a formai egyszerűség.

ALTERNATÍV FELSZÍN ALATTI KÖZLEKEDÉS

A Vár úthálózata és közterei követik a felszín alatti hálózatot, így a járatokat közvetlenül össze lehet kötni a felszínnel, megkönnyítve a bevilágítást és a két szint közötti közlekedést. Az útvonalak párhuzamos irányultsága csak elősegíti, hogy a föld alatti világ egyfajta leképeződése legyen a felszín fölöttinek. További járatok, útvonalak kialakítása lehetséges, s ezeket érdemes lenne úgy megoldani, hogy a főbb közlekedési csomópontokhoz, terekhez súlyozottan kapcsolódjanak. A felszín alatti hálózat több közlekedési szerkezet lehetőségét is elénk tárja. A pincerendszer alkalmas lehet a felszíni utak kiegészítésére, a közfunkciók, vagy azok pinceszintjének összekötésére, alternatív gyalogos átközeledésre a Vár alatt, a Vár további megnyitására a várfalon keresztül, alternatív összeköttetés kialakítására a vári lakosság lakhelye és a részükre létesített közösségi funkciók számára, korszéta útvonalak kiegészítésére látogatóknak, turistáknak.

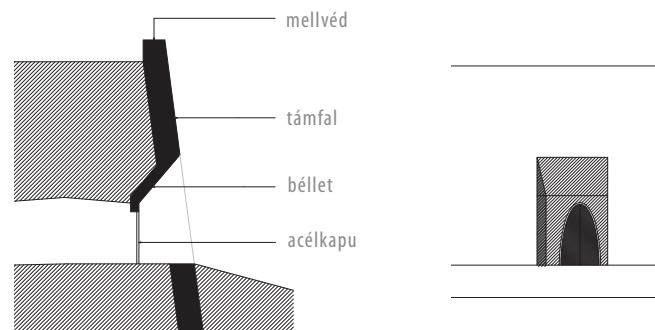

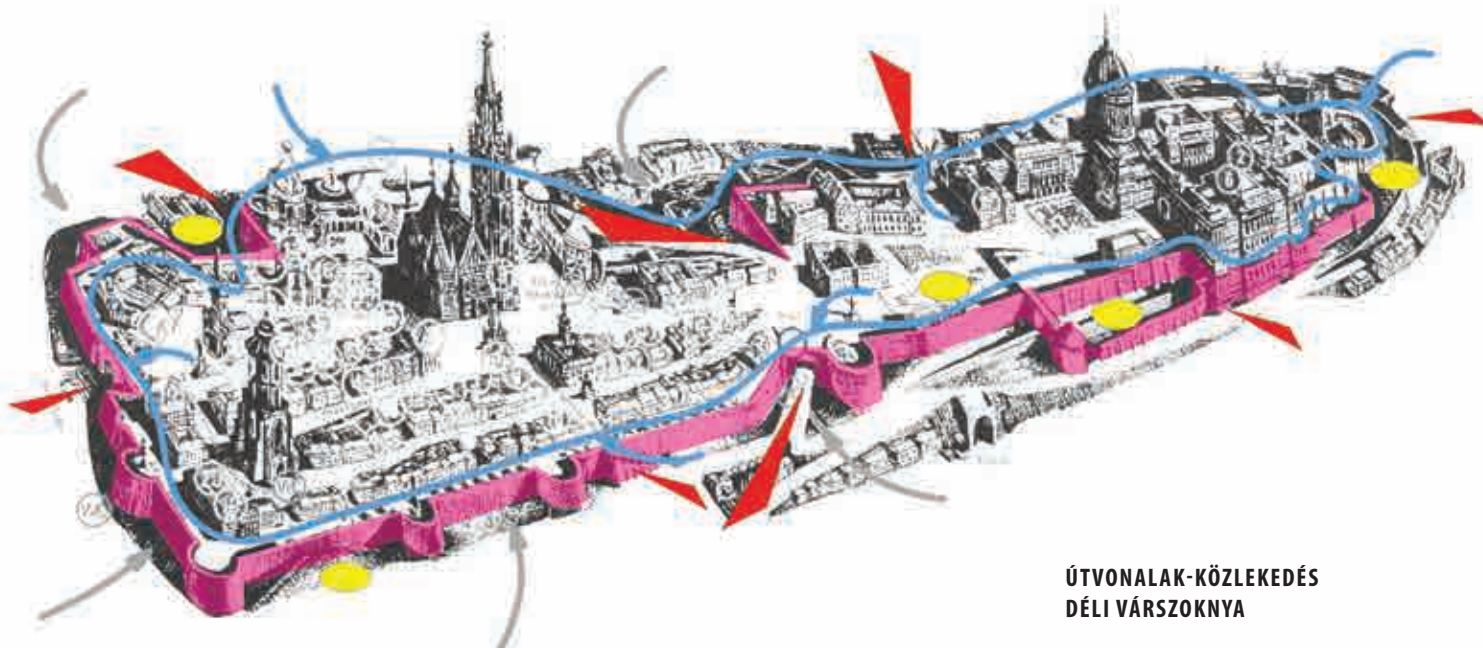
- ▲ Fénykutak és hajdani kutak kialakítása
- ▼ Kijáratok a várfalon keresztül

038-039

TERVEZÉSI FELADAT

Brósz Csaba • László Tamás

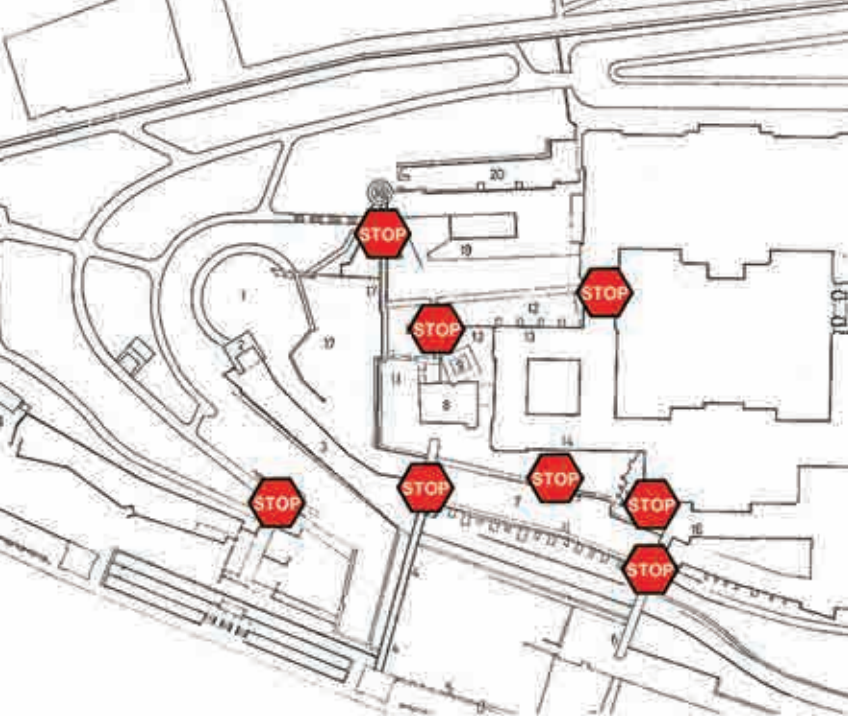

ÚTVONALAK-KÖZLEKEDÉS DÉLI VÁRSZOKNYA

Csapatunk a félév során a közlekedés vizsgálatával próbálta feltérképezni a már meglévő és létesítendő útvonalakat kapcsolati lehetőségeket.

Munkánk kezdetén próbáltunk térképet készíteni a fal által generált közlekedési és térhasználati problémákról. A félév második felében a tervezési helyszínt a déli várszoknyára szűkítve kerestük a megoldásokat. Fő célként szerepelt a minél több irányból való megközelítési lehetőség életrekelte, létesítése, valamint a különböző szinteken való akadálymentes közlekedés megvalósítása a szintek kapcsolati rendszerének kidolgozásával együtt.

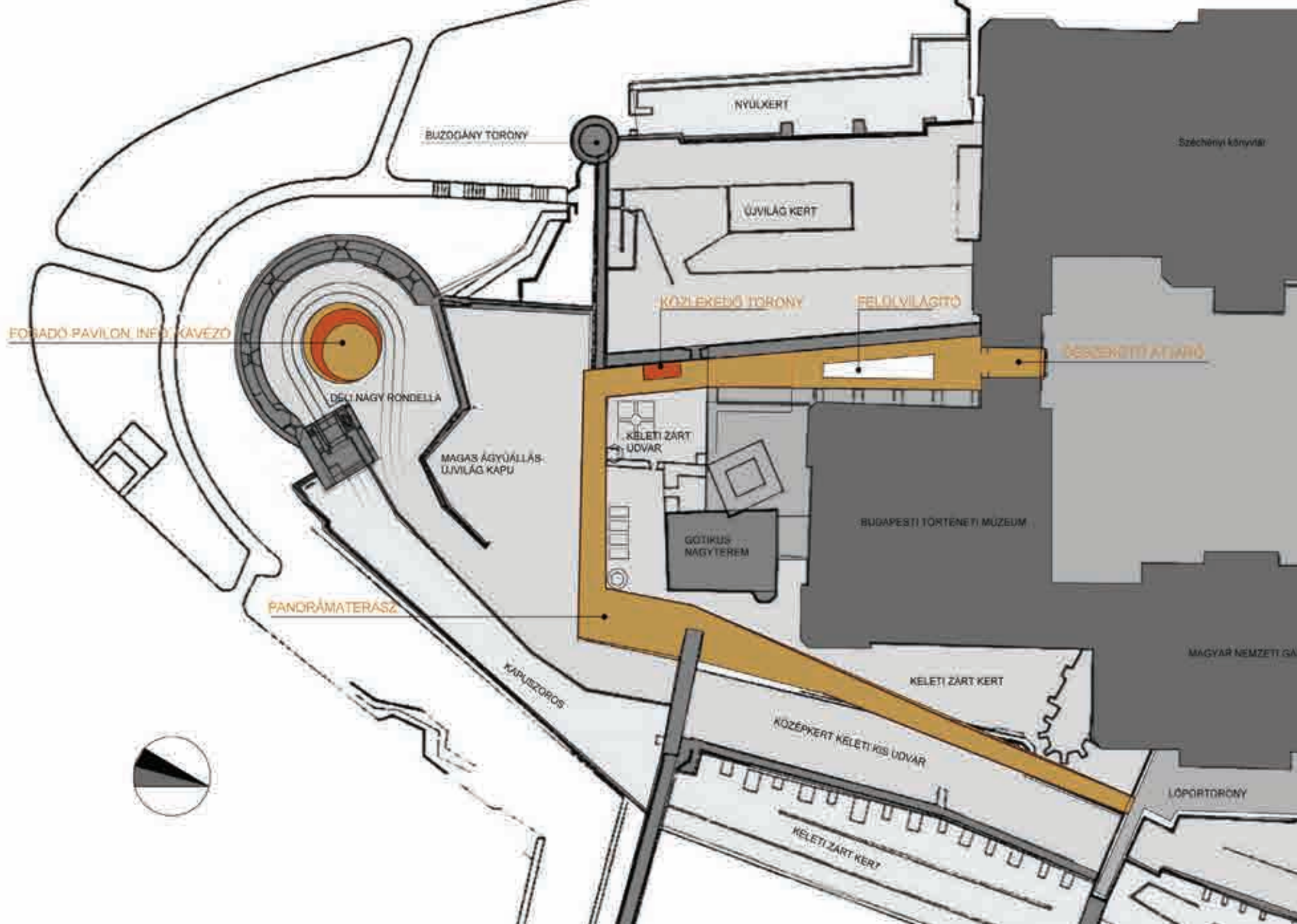

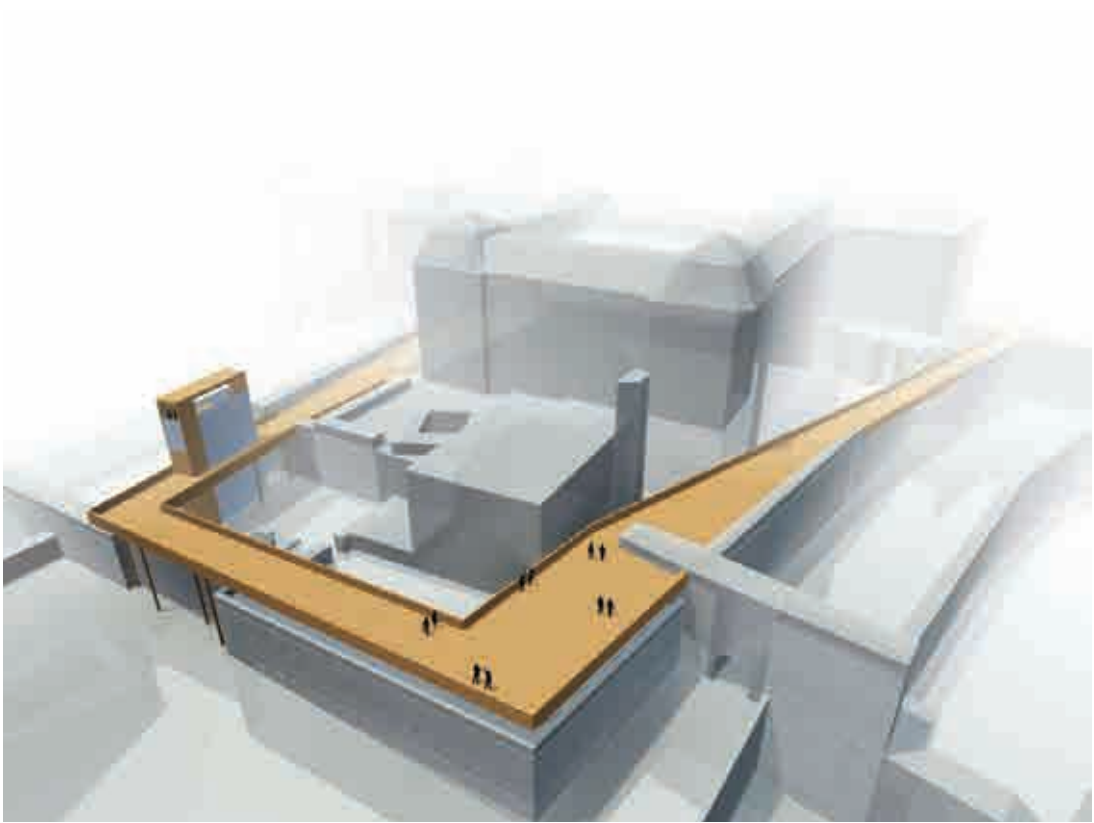
- ▼ Várfal - kapcsolati lehetőségek, problémás területek
- ▲ Közlekedési problémák feltérképezése
- ▼ Közlekedési szintek, útvonalak
- ▶ Létesítendő fel-,és bejáratok
- ▶ Korabeli képek a déli várszoknyáról
(képek forrása: Gerő Laszló A helyreallított budai vár)

040-041

PROBLÉMATÉRKÉP, MEGOLDÁSI KONCEPCIÓK

Csíki Barna • Radnai Gergő

042-043

DÉLI VÁRSZOKNYA - ÚTVONALAK, KÖZLEKEDÉS FEJLESZTÉSE

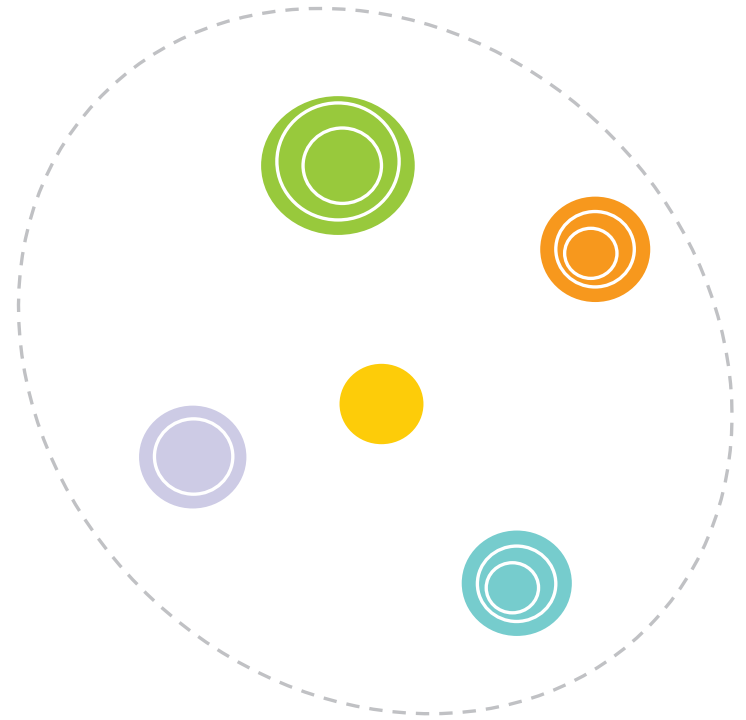
Csíki Barna • Radnai Gergő

KULTURÁLIS NEGYED A VÁRBAN - A SZENT GYÖRGY TÉR REVITALIZÁCIÓJA

A kezdeti egyéni munkát, elmélyülést fokozatosan felváltotta a mind szorosabbá váló együttműködés. Miután mindenki elmélyedt a számára kedves témában, az ismeretanyag feldolgozása, egyesítése következett, mely erős háttérrel képezett az egységes koncepció megalkotásában. Csapatunk szoros együttműködésben alkotta meg a programot, beépítési tervet. Az egyes épületek feldolgozását ugyan külön-külön végeztük, de a közös párbeszéd folyamatosan végigkísérte munkánkat. Ennek fontossága nyilvánvaló a terület méretéből adódóan is, így azt meg-

próbáltuk a Csikós-udvartól a Honvéd Főparancsnokságig egységesen kezelni.

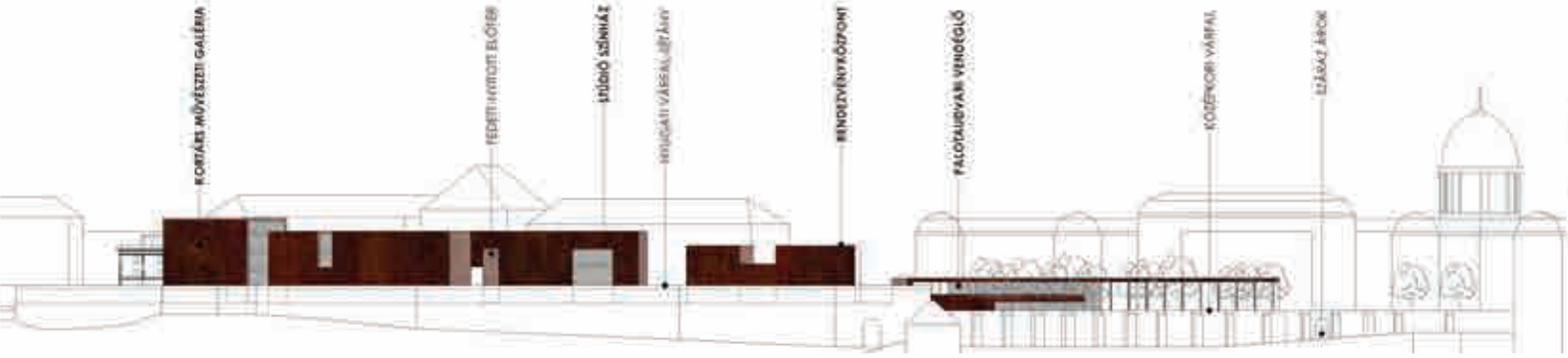
A nyugati térfal visszaépítését kulcskérdésnek tartottuk, a Várszínházzal szemben magasabb épületek formájában. A legnagyobb homlokzatmagasságot a Kortárs Képzőművészeti Galéria északi szárnya veszi fel, ezzel is kihangsúlyozva az egykori Fehérvári kaput, amely így beszűkített fogadótérre válhat, lehetővé téve, hogy a Vár látványa fokozatosan táruljon fel az érkező előtt.

044-045

TERVEZÉSI FELADAT

Brósz Csaba Botond • Csíki Barna • László Tamás • Radnai Gergő

KONCEPCIÓ

Az épületek különböző funkciói ellenére egy nyelvet beszélnek: az épülettömegekbe vágott "hasítékokon", belső udvarokon keresztül kapnak fényt, kifelé zárt, változatos tömegek dominálnak. A Vártól idegen, nagy üvegfületek így egyáltalán nem jelennek meg a külső homlokzatokon, míg a keskeny megnyitások, hasítékok a kellő megvilágítás mellett a területre egykor jellemző kisebb léptékű beépítést és a vári síkatorokat idézik.

BEÉPÍTÉS

A nyugati térfal visszaépítését kulcskérdésnek tartottuk, a Várszínházzal szemben magasabb épületek formájában. A legnagyobb homlokzatmagasságot a Kortárs Képzőművészeti Galéria északi szárnya veszi fel, ezzel is kihangsúlyozva az egykori Fehérvári kaput, amely így beszűkített fogadótérre válhat, lehetővé téve, hogy a vár látványa fokozatosan táruljon fel az érkező előtt.

A Szent György tér nyugati térfalát dél felé haladva egyre alacsonyabb épületekkel határoztuk meg, hogy a Palotához érve annak dominanciája egyértelmű legyen, illetve, hogy a palota eklektikus homlokzata és a nyugati térfal kortárs épületei kellő mértékben elkülönülhessenek egymástól. Az Istállóépület helyére szánt épület már csak a kolduskapu tetejéig érne. Tervünkben itt étterem-növényház formájában olyan épülettömegeket tettünk javaslatot, mely lezárja ugyan a palota előtti teret és képes kijelölni a palotát feltáró útvonalat, de nyugatról szemlélve nem vetekszik a palota monumentalitásával, és nem is

konkurál a robusztus, támpillérekkel megerősített várfallal. Az épületeket kettős, belül beton, kívül vastag rakott kőfallal alakítanánk ki, szintenként bekötve a vasbeton szerkezetbe. Tömegeik alapvetően zártak, üvegfületek a visszahúzott épülettömegek mélyén, illetve a hasítékokban, vagy a belső udvarra tájoltva kaptak helyet az építészeti gesztusok minimalizálása érdekében.

KORTÁRS KÉPZŐMŰVÉSZETI GALÉRIA

Kortárs Képzőművészeti Galériánk földszintjén kap helyet a Fehérvári kapu felől feltárható kétszintes előcsarnok, melyre a földszinten fogadó funkciók vannak felfűzve. Innen le lehet menni a borkultúránkat bemutató pincerendszerbe, illetve meg lehet nézni a felsőbb szinteken helyet kapó tematikus kiállításokat. A felsőbb szinteken az épület kisebb egységekre van felszeletelve, melyek az 1902 előtti beépítés léptékét idézik. Ezekben rendeznénk be a kiállítások térsorait, melyek természetes megvilágításáról az épület hasítékai mentén kialakított üvegfületek gondoskodnak.

STÚDIÓSZÍNHÁZ

Tömegének tagoltságában az épület visszafogott, a Teleki-palota vonalait követő. A köztér beömlik az előtérbe, és áthatja az aulán keresztül. A stúdiószínház épülete kifelé és befelé is színházként működik. A bejárat előtereként is működő fedett-nyitott tér színpadként szolgálhat a Szent György tér felé. A vezérszinten ruhatár, büfé és vizes helyiségek, a -1. szinten öltözők helyezkednek el. A black-box

stúdióhelyiség flexibilisen használható alternatív színházi előadások, stúdiófelvételek céljából. Terét a hidraulikusan mozgatható padló és a zsinórpadról függesztett elemek teszik flexibilissé. Az emeleten stúdiók kapnak helyet, míg a legfelső emelet klubhelyiségként működhet, ahol fogadásokat tartanak.

RENDEZVÉNYKÖZPONT

Az épület tömege egy szinttel alacsonyabb, mint északi szomszédjáié, tömbszerű, és teteje finoman tagolt. Az épületegyüttes harmadik emele a rendezvényközpont, amely konferenciáktól vetítéseken át táncos előadásokig mindenféle össznépi programnak helyet tud adni. Egy kisebb és egy nagyobb alapterületű kétszintes tér szolgálja az igényeket. A termek különböző szintekről nyílnak, melyeket az aula köt térben össze.

ÉTTEREM-NÖVÉNYHÁZ

Az épületegyüttes palota felőli oldalán helyezkedik el az étterem, amely exkluzív étkezési lehetőséget kínál, és kávézóként is működik a Galériába érkező látogatók igényeit szolgálva. Üvegezett tereiben intenzív növényház lenne berendezve, míg teraszai és fedett-nyitott terei a szabadtéri tartózkodást szolgálják. Vonalvezetésével feloldódva szándékozik elvarnani az új együttes tömegét, és új teret formál a Palota tömegével közrefogva. Az egész Vár köztérsorozatának új, végső elemét képezve vezetne át a Magyar Nemzeti Galéria tereibe.

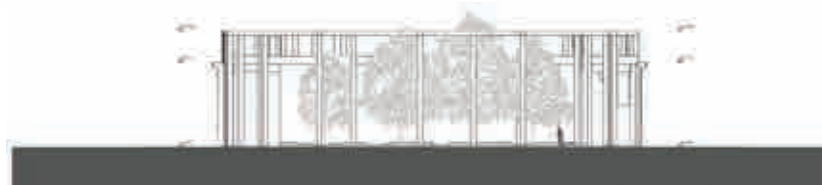
046-047

TERVEZÉSI FELADAT

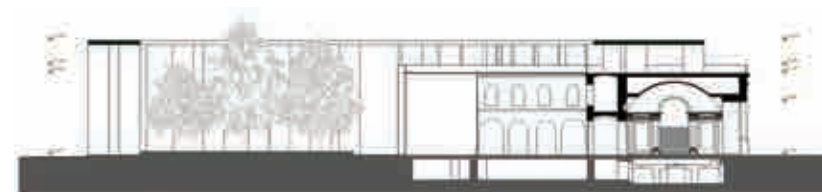
Brósz Csaba Botond • Csíki Barna • László Tamás • Radnai Gergő

BUDAI VÁR - VOLT HONVÉDELMI MINISZTERIUM ÉPÜLETE - TURISZTIKAI FOGADÓKÖZÖNT FÖLDSZINTI ALAPAJZ

VOLT HONVÉDELMI MINISZTERIUM ÉPÜLETE - TURISZTIKAI FOGADÓKÖZÖNT BX-B HOMLOKZAT

VOLT HONVÉDELMI MINISZTERIUM ÉPÜLETE - TURISZTIKAI FOGADÓKÖZÖNT A-A METSZET

HONVÉD FŐPARANCSNOKSÁG

A Honvéd Főparancsnokság hatalmas tömbjét nem építjük vissza, helyette azt felfelé és dél felé is fedett-nyitott térrel bővítjük, mely a romot óvó gesztust tanúsít, könnyed, átjárható, ennél fogva markánsan elkülönül a HF nehézkes lábazatától, s úgy képezi a Szent György tér szerves folytatását, hogy közben gazdag hasznosítási lehetőségeket tartogat. Az épület feladata kettős, mert amellett, hogy elő kell segítsen a Színház utca és Szent György utca lehatárolását, a két városrész összekötésében is szerepet kell játszania, déli kialakítása így kapuszerű.

048-049

TERVEZÉSI FELADAT

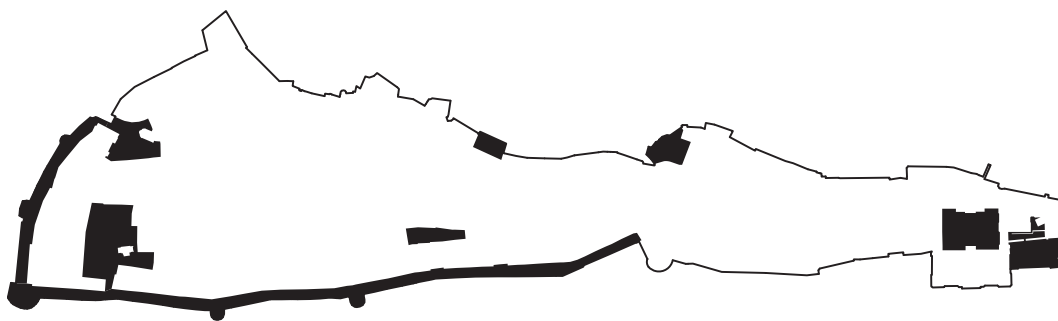
Brósz Csaba Botond • Csíki Barna • László Tamás • Radnay Gergő

1•	2010 ősz Borsos Melinda Dobos Zsófi Dombóvári János Varga Piroska	közös alkotás-kutatás Kultúrfókusz a Budai Várban	egyéni kutatás Kultúra és társadalom kapcsolata, a Budai Vár szerepe Korkép A Polgárváros utcaképei - zárt térfalak, zárt kapuk Kulturális funkciók a Budai Várban	konzulens Balázs Mihály DLA
2•	Brósz Csaba Botond Csíki Barna László Tamás Németh Ágnes ** Radnai Gergő	Sziluettt-vizsgálat és alternatív közlekedési javaslatok felszín alatt és felett	Tömeg, tér, sziluettt * A vár alatti pincerendszer kutatása *	Fejérdy Péter DLA Karácsony Tamás DLA
3•	Antal Gabriella Borzsaák Veronika Tánczos Tibor	Majdnem jó helyek a Budai Várban	“Majdnem jó” városi közterek a Budai Várban Pihenés és rekreáció helyei a budavári polgárvárosban A Budavári Palota mikrokörnyezetének vizsgálata	Klobusovszki Péter DLA
4•	Fazekas Katalin Jószai Ágnes Paál Zsófia	[NEM] várUNK	* * *	Szabó Árpád DLA
5•	Árva József Balogh Emese Francsics László Kemes Balázs Vesztergom Ádám	Elképzelt sziluettek	* * A kontinuitás lehetősége a Szent György téren * *	Sugár Péter DLA
6•	Deigner Ágnes Báger András K. Theisler Katalin Szentirmai Boglárka	Morfológiai vizsgálatok a Várnegyedben	Történelmi rétegek és közterületek a Budai Várban A Tóth Árpád sétány homlokzatai Utcakép tipológia a Várnegyedben *	Marosi Bálint DLA

* nem a tematikus évhez kapcsolódó egyéni kutatást végző felsőbb évfolyamos DLA-hallgató

** külsős csapattag, a formális képzésben nem vesz részt

2011 tavasz	közös alkotás	konzulens	
Dobos Zsófi Dombóvári János Varga Piroska	AGÓRA	Balázs Mihály DLA	1 ●●
Brósz Csaba Botond Csíki Barna László Tamás Radnai Gergő	Kulturális negyed a Várban - A Szent György tér revitalizációja	Vasáros Zsolt DLA	2 ●●
Antal Gabriella Borzsák Veronika Tánczos Tibor	Épül az ország közepe	Klobusovszki Péter DLA	3 ●●
Fazekas Katalin Paál Zsófia	rádVÁR	Szabó Árpád DLA	4 ●●
Árva József Balogh Emese Fodor Judit** Francsics László Kemes Balázs Vesztergom Ádám	Új sziluettek	Karácsony Tamás DLA, Sugár Péter DLA	5 ●●
Deigner Ágnes Báger András K. Theisler Katalin Helmle Csaba	Jó folytatás elve	Marosi Bálint DLA	6 ●●

„MAJDNEM JÓ” HELYEK A BUDAI VÁRBAN

A Budai Vár közterületeivel foglalkoztunk az őszi félév során. A kutatást ismerkedésként értelmeztük; ismerkedés a hellyszínnel és a bő szakirodalommal. Az első benyomás meghatározó volt, a rengeteg azonnal szembeötlő probléma (konceptcionális állásfoglalás hiánya, megoldások idejétmúltsága, információ hiánya) ellenére vannak a Várnak egészen jó részei, amelyek apróbb hibái kis erőfeszítéssel korrigálhatóak lennének. Ezeket neveztük

„majdnem jó” helyeknek. Azért, hogy mások számára is értelmezhető legyen, mit értünk a fogalom alatt, létrehoztunk egy szempontrendszert, amely alapján értékeltük a Budai Vár közterületeit. A „majdnem jó” helyeket jellegük szerint csoportosítottuk: városi közterek, a pompa és a rekreáció helyei. Ezek elemzésének (egyéni elmélyülések) tanulságait használtuk fel a tervezési feladatrésznél (Bécsi Kapu tér konceptcionális rendezése).

1

2

3

4

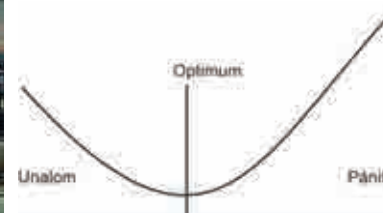
5

6

7

8

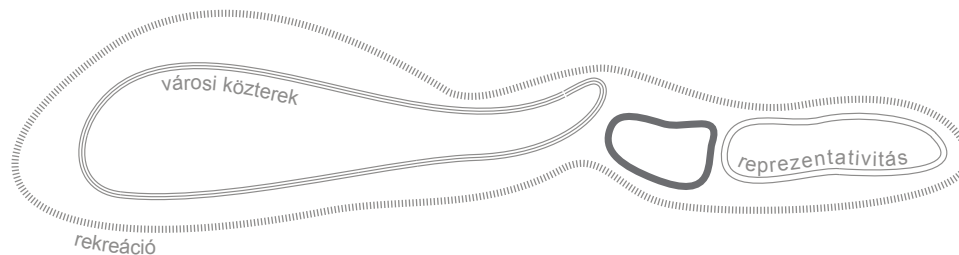
3.

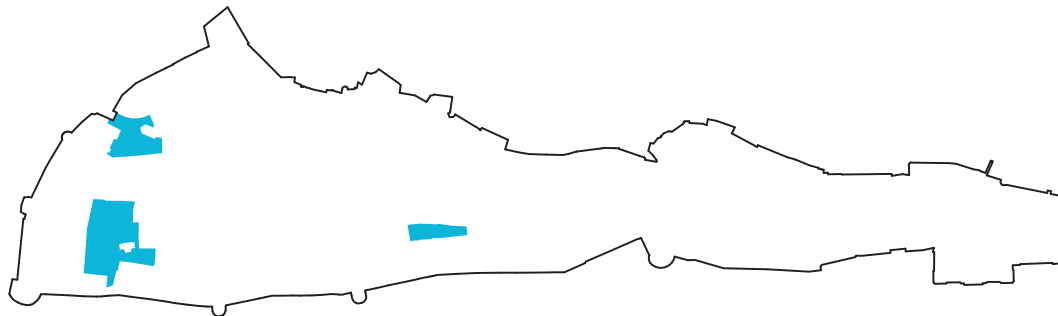
- ◀ A szubjektív értékelési skálán „majdnem jó”-nak értékelt helyek területi ábrázolása
- ▲ A szempontrendszer elemei: 1 olvashatóság, 2 átjárhatóság, 3 sűrűség, 4 esztétikai érték, 5 fizikai amortizáció, 6 személyesség, 7 ambiens ingerek, 8 kollatív ingerlés
- ▶ A vár „majdnem jó” helyeinek jelleg szerinti felosztása

052-053

„MAJDNEM JÓ” HELYEK A BUDAI VÁRBAN

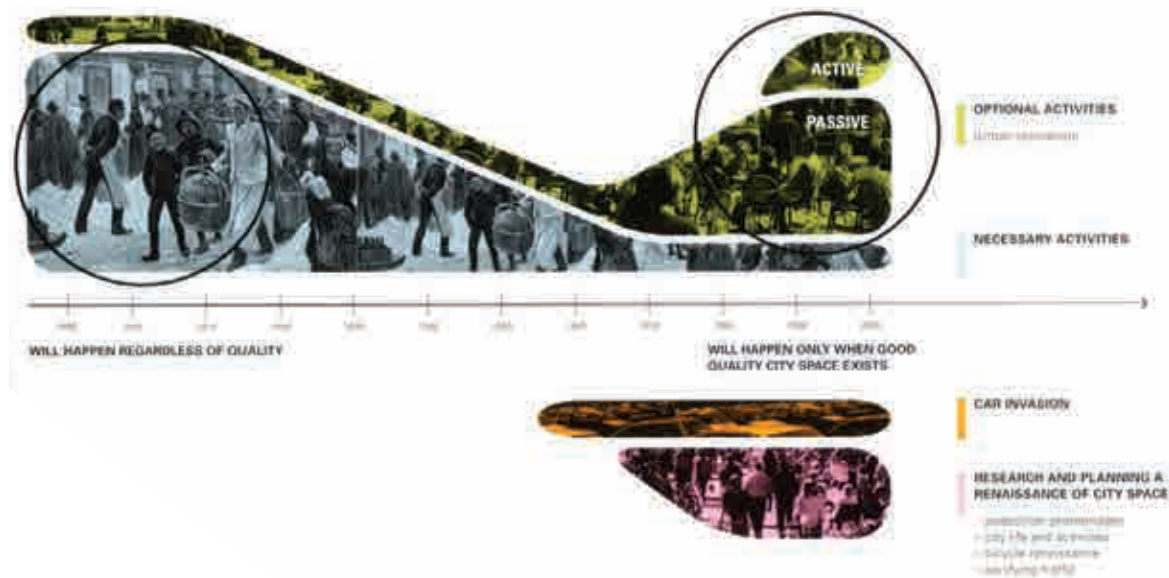
Antal Gabriella • Borzsák Veronika • Tanczos Tibor

„MAJDNEM JÓ” VÁROSI KÖZTEREK A BUDAI VÁRBAN

Az egyéni kutatási résznél a Budai Vár közterületeivel foglalkoztam, azokon belül is a „majdnem jónak” ítélt tereket kezdtem vizsgálni (Kapisztrán tér, Bécsi Kapu tér és Űri u. - Szentháromság u. térbővület). Az alapvető városépítészeti olvasmányok után a mai elvárások feltérképezése volt a cél, amiben fontos volt Jan Gehl munkássága és a környezetpszichológiai tanulmányunk. Jan Gehl New City Life c. könyvében Koppenhága példáján mutatja be azt a változást, amin a városi közterületek az elmúlt 40 évben átmentek és átmennek. Míg 100 évvel ezelőtt túlnyomórészt szükségyszerű térhasználat folyt, ma ez már választható aktivitást jelent, a legtöbb szükséglet kielégíthető a köztetek minimális használatával. A helyek megítéléséhez felhasználtuk a környezetpszichológiai tanulmányok során hallottakat, olvasottakat (Düll Andrea előadásai, BME Építőművészeti Doktori Iskola, Környezetpszichológia, 2010/2011 őszi félév).

Minden város érdeke, hogy élő utcái, közterei legyenek, hatványozottan igaz ez a belvárosokra, kiemelt területekre. A Budai Vár adottságai előnyösek, keveredni tud a műemléki értékek koncentrált jelenléte miatt érkező turisták tömege a polgárváros lakóival. Ez azért hasznos, mert mindkét profil komplexebbé válhat a másik által. A polgárvárosnak megélhetést biztosít az idegenforgalom, a műemlékvárosnak pedig az élő jelleg megtartásában segít a lakók jelenléte. Fontos a harmónia, a lakóknak életteret kell biztosítani, de tudniuk kell értékelni a látogatók érkezését is.

A közterek élettél való megtöltéséhez az embereket maradásra kell ösztönözni. Ehhez feltétlenül szükséges, hogy a hely érdekes és kényelmes legyen.

Érdekes: tartalmi feltöltés - kultúra fellegvára (koncertterem, képzőművészet (pl. Kapisztrán téri hiány); szórakoztatás; informálódás (turistát is, budapestieket is).

- ▶ A szubjektív értékelési skálán „majdnem jó”-nak értékelt városi közterületek területi ábrázolása
- ◀ A közterületi aktivitások átalakulása 1880-tól 2005-ig (Jan Gehl - New City life c. könyvéből)
- ▶ Városi aktivitások és tartalmi feltöltések (Hiroshi Nakao - Black Maria, 1994; Casa da Musica jegyeladó pavilonja, Porto; The Mirror Pool, Bordeaux, M. Corajoud, P. Gangnet, Atelier RG, 2006)

054-055

„MAJDNEM JÓ” VÁROSI KÖZTEREK A BUDAI VÁRBAN

Antal Gabriella

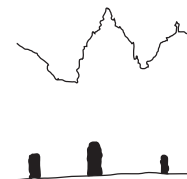
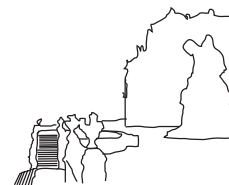
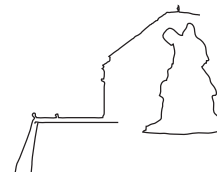
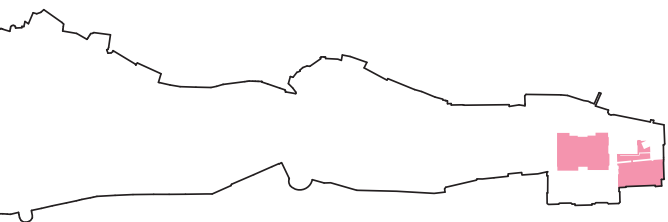
Kényelmes: szolgáltatások jelenléte, színvonala (posta, információ, mosdó, közért, piac), forgalom csökkentése, burkolatok járhatóvá tétele, utcabútorok elegendő és minőségi megjelenése, környezetpszichológiai szempontok figyelembevétele (átláthatóság, főszerelő).

Konklúziók:

1: A Budai Vár városi köztérhálózatán összességében egyforma figyelmet kell fordítani a lakókra és a látogatókra, ez meg kell, hogy jelenjen mind a terek kialakításában, mind a szolgáltatások profiljaiban.

2: A Budai Vár sűrű közegére való tekintettel az átláthatóság érdekében egy-egy közterületegység esetében ki kell választani az aktuális főszerelőt, amit minden támogat.

A BUDAVÁRI PALOTA MIKROKÖRNYEZETÉNEK VIZSGÁLATA

A palotát közvetlenül övező közterületek jellegét nagy mértékben maga az épület-komplexum és annak kitüntetett fekvése határozza meg. Az exponált városesztétikai helyszín fokozza a környezetét uraló és szervező monumentális együttes reprezentativitását. A nagyvonalú tömegkompozíció jelenlegi architektúrája a II. világháború utáni átépítések ellenére egyértelművé teszi a szemlélő számára az épület újkori keletkezését és udvari reprezentatív funkcióját. Az eredetileg főleg a francia barokkból merítő neobarokk-eklektikus kiképzés többek között a részletek relatíve szegényes volta miatt azonban ma nélkülözi a kifinomultságot. A világháborús pusztítás után elmaradt a kultúrtörténeti veszteség helyreállítása, valamint a szocialista diktatúra ideológikus és önreprezentatív igényeinek jelenléte az átépítésnél

konszenzusos tömeg- és részletképzést eredményezett. Ez a külső terek nagyobbik részén is meghatározó hiány csak a középkori részek helyreállításai mentén kialakított zárt udvarokban csökken, ezeknek a helyeknek a hangulatát az emberibb léptékű terek és a növényalakítás is jelentősen javítja.

Az egykori neobarokk palota monumentális architektúrájának immanens részét képező mikroszintű építészeti és köztérépítészeti motívumok jelenleg érzékelhető hiánya (beleértve a vizuális és fizikai átjárhatóságot lehetővé tevő és a környezettel való kapcsolatot erősítő előlépcsőket, kapukat, falnyílásokat, kollonádokat, valamint az udvarok részletkiképzését és a növényalakítást) a stílusbeli zavar mellett növeli a formai sivárságot és a térkapcsolati szegényességet, s ezeket a hiányokat

kortárs beavatkozások sem javítják a helyet megillető mértékben.

A Budavári Palota közvetlen környezete akkor találja meg identitását, ha többek között az olvashatóság és a térbeli kapcsolatok javításán túl mikrokörnyezetében is visszanyeri a reprezentativitást, hogy ismét a kultúra kifinomultságát jelképezhesse mindenki számára, s hozzájáruljon a nemzeti önérték erősítéséhez. A világháborús pusztítás előtti pompa rehabilitálása és a kifinomult kortárs eszközök alkalmazása között meg kell találni a kellő egyensúlyt, a szükséges rekonstrukciók mellett nem feledkezhetünk meg arról, hogy a palota mai sziluettjével és tömegével vált egy ország számára ikonikussá.

Fő problémák:

1: zavarok az értelmezésben és az olvashatóságban (makro- és mikroszint reprezentativitása közötti ellentmondás, romértelmezési nehézségek, látogatói tájékoztatás hiánya)

2: térkapcsolati és átjárhatósági problémák (feljutás a palotához, romok átjárhatósága az udvarokban, belső és külső terek közötti szegényes kapcsolatok)

3: ingerszegény környezet és érzékszervi sivárság (a környezetalakítási részletek és a rendelkezésre-álló funkciók terén is)

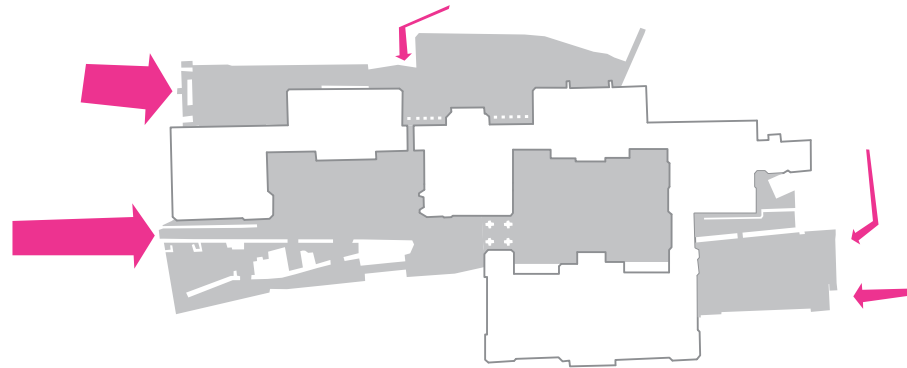
Konklúziók:

1: az egykori pompa rehabilitálása a kultúrtörténeti veszteség részleges helyreállításán keresztül

2: kifinomult kortárs eszközök alkalmazásával növelni az exkluzivitást

- A reprezentativitás terei közül a szubjektív értékelési skálán „majdnem jó”-nak értékelt területek ábrázolása
- A Palota köztér-kapcsolatainak merev, erőszakos hozzáigazítása a rugalmatlanul kezelt intézményi programhoz udvarbeépítésekkel, valamint kapuk, bejáratok, kocsiahajtók befalazásával járt (a felső ábrák a mai, az alsók a világháború utáni átépítéseket megelőző állapotot mutatják)
- A Palota mai állapotában ikonikus sokak számára, a jelenlegi sziluett nemzeti identitástudatunk része (képek Pettendi Szabó Péter: „Járt-e már Budapesten?” című fotósorozatából)
- A Palotát övező egykori erőrendszer rekonstrukciói nehézkessé tették a megőrzést déli irányból

056-057

A BUDAVÁRI PALOTA MIKROKÖRNYEZETÉNEK VIZSGÁLATA

Tánczos Tibor

PIHENÉS ÉS REKREÁCIÓ HELYEI, AVAGY A VÁRI PERIFÉRIA BUDAVÁRI POLGÁRVÁROSBAN

A Budai Vár sűrű beépítésével Budapest városszövetének eszmei-fizikai besűrűsödése, történeti magja. A sűrű beépítés és a kevés zöldfelület miatt a Várban a rekreáció és a pihenés helye e mag periferiáján kondenzálódik.

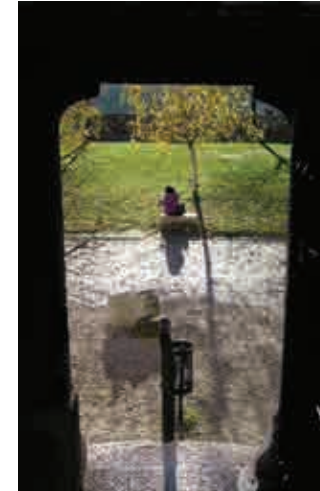
A vári periféria legfontosabb sajátossága annak speciális térbeli helyzete: a Várnegyed sűrű városszöveve a várfal – mint törésvonal – mentén megszakad, vertikálisan elkülönül, peremhelyzet keletkezik (Tóth Árpád sétány), egy repedés a városban, ahol abbamarad a felszín, és aminek a pereméről kognitív mélységek nyílnak meg Budapesttel és a benne élő emberekkel kapcsolatban.

Az ehhez hasonló, vonal mentén megszakadó téri helyzetre példa a tengerpart – esetenként a folyópartok – is. Ez párhuzamba állítható a Várral: kilátás, belátás, közösségi élet színtere, periféria, határvonal mentén feltáruuló kognitív tartalmak, érzelmi töltetek.

A Várban, az ezzel a karakterrel rendelkező helyek erős hangulati színezettel rendelkező, kellemes és mély benyomást gyakorló részek, ám rájuk közelítve azt találtuk, hogy közel sem aknázzák ki a bennük rejlő potenciálokat.

A rekreációhoz kapcsolódó potenciálok kiaknázására olyan elveket - elméleteket, eszközöket gyűjtöttünk, amelyek kohéziót teremtenek a zöldterületek között, a kihasználatlan területeken pedig tartalmi többletet hoznak létre.

További terveinkben is fontos szerepet fog kapni e speciális vári zöld jelleg megtartása: a Várnegyed eszmei/fizikai/történeti besűrűsödése annak periferiájában, azaz a peremhelyzetben kialakult rekreációs helyekben oldódik fel. A Vár egészét tekintve fontos, hogy meglegyen a kiegyenlítődség a három jelleget illetően.

Elvek, elméletek, eszközök, tartalmi többletek, melyekkel az e karakterrel rendelkező területek kezeléséhez valamint potenciáljaik kiaknázásához közelítünk:

1. Miénk itt a tér... avagy a jelenlét és a személyes alakítás lehetősége. 2. Minden dolog megmondja, hogy mi-soda... avagy az egyértelmű tájékoztatás megjelenése, mint alapfeltétel. 3. Inclusive design: befogadó tervezés, ahol célunk az, hogy a pihenés köztereinek megközelíthetősége, a szolgáltatások és információk a legnagyobb mértékben legyenek elérhetőek mindenki számára - speciális megoldások szükségessége nélkül. 4. Képzőművészet megjelenése az üres területeken. 5. Kapuk kapcsolatok kialakítása, átjárhatóság biztosítása. 6. Egy „vári” pavilontípus tervezése a fesztiválok és köztereken megjelenő szolgáltatások biztosításához.

1

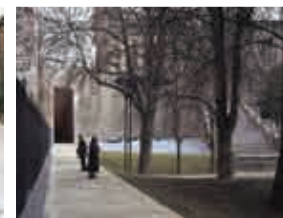
2

3

4

5

6

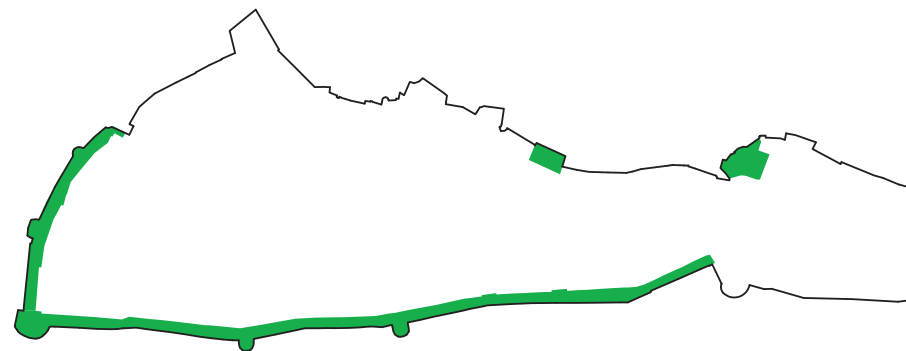
3.

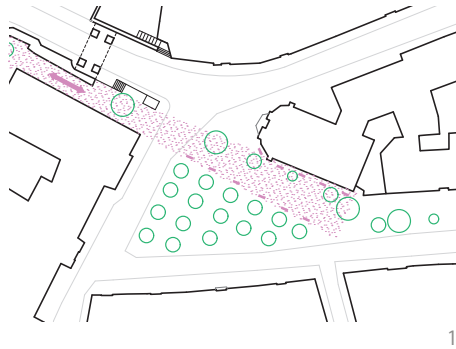
◀ Életkép a Várból

- ▶ 1 Piknikezők a Time Square-en, New York 2009, 2 Staachi & Staachi Headquarters London, StudiOctopi 2010, 3 Pannonhalmi Apátság udvara, 4 Magne Furuholmen Resonance, Bergen 2004, 5 Teruel Urban Development, David Chipperfield Architects 2001-2003, 6 Studio East Dining London, Carmodi Groarke 2010
- ▶ A szubjektív értékelési skálán „majdnem jó”-nak értékelt rekreációs helyek területi ábrázolása

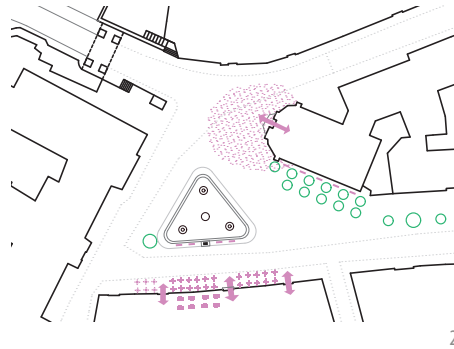
058-059

PIHENÉS ÉS REKREÁCIÓ HELYEI, AVAGY A VÁRI PERIFÉRIA BUDAVÁRI POLGÁRVÁROSBAN
Borzásák Veronika

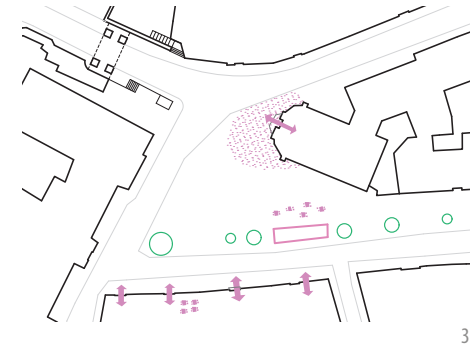

1

2

3

A BÉCSI KAPU TÉR KONCEPCIONÁLIS RENDEZÉSE

Egy „majdnem jó” hely, a Bécsi Kapu tér rendezését jelöltük ki tervezési feladatrésznek. Kapu, kapocs a várossal, fontos megérkezési pont, és mint ilyen, mély benyomást tesz a látogatóra, presztízsértékű kellene hogy legyen a fogadás helyének kialakítása.

Kutatásunk a Budai Vár „majdnem jó” helyeit jelleg szerint csoportosítva (városi közterek, a pompa és a rekreáció helyei) elemezte, majd a tanulságokat felhasználva három forgatókönyv mentén készítettünk három szélsőséges koncepciót. A konklúziók:

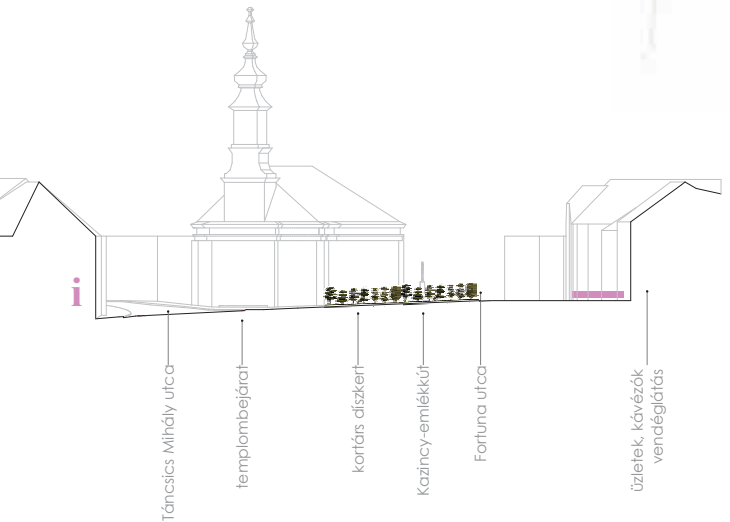
Városi köztér: a lakók és a látogatók együtt adják a Vár

értékét; egy közterületegység esetében ki kell választani az aktuális főszereplőt, amit minden támogat.

Pompa helyei - reprezentativitás rehabilitálása: pompa helyreállítása (múlt); kortárs kifinomultság (jelen).

Rekreáció helyei - speciális térbeli helyzet, peremhelyzet, periféria: kilátás/belátás (Pest, Buda, vári lakos); rekreáció (tengerpart, sűrűség ellenpontja).

A tér adottságai lehetővé teszik, hogy mindegyik jelleg egyszerre legyen jelen, így a végső koncepcióban szintetizáltuk a három forgatókönyv mentén készült tervek.

- ▶ A három forgatókönyv: városi köztér, pompa tere, rekreáció tere
- ◀ Madártávlati kép
- ▲ Látványterv a Fortuna utcából
- ▼ Metszet
- ▶ Helyszínrajz javaslat

060-061
 A BÉCSI KAPU TÉR KONCEPCIONÁLIS RENDEZÉSE
 Antal Gabriella • Borzsák Veronika • Tanczos Tibor

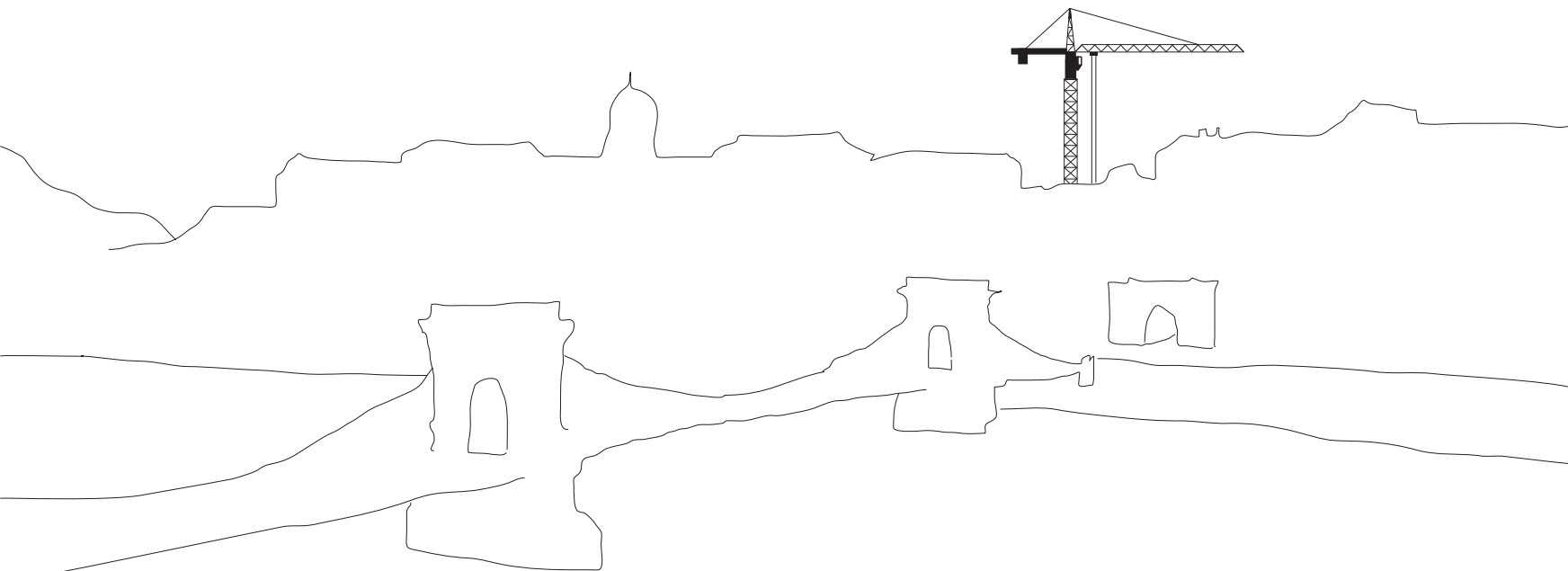

ÉPÜL AZ ORSZÁG KÖZEPE!

Induljon be, kezdődjön el, történjen valami a budavári Szent György téren! Alkotásunkkal vitát és társadalmi párbeszédetszeretnének generálni, mert meggyőződésünk, hogy ezek hiányában továbbra sem lesz sikeres projekt a Szent György téri fejlesztés. A párbeszéd beindításában fontos a közérthető kommunikáció. Célunk továbbá, hogy ez a kommunikáció időben és széleskörűen induljon be, ezért a különféle érdekek egyidejű megszólítása lehet

ütőképes stratégia. A párbeszéd beindításának katalizátoraként létrehoztunk egy virtuális valóságot, amelyben az első féléves kutatási munkában megfogalmazott hármas jelleg mentén három érdekcsoport helyezkedik szembe egymással. Akciónk egy kísérlet is arra, hogy mennyire lehet bevonni a tágra értelmezett közösséget egy közvetetten identitástudatunkat formáló, mindenkit érintő ügybe. Együtt talán beindul a kerék!

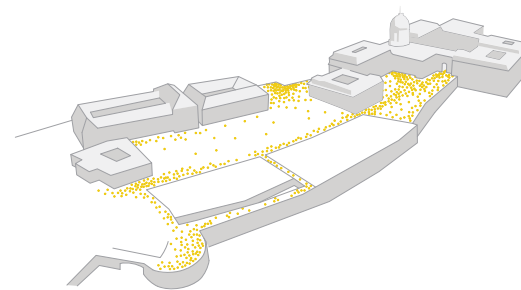
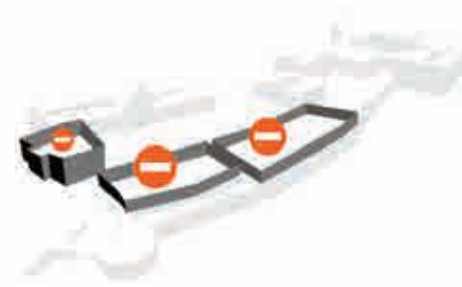
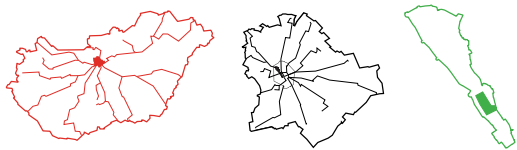
062-063

ÉPÜL AZ ORSZÁG KÖZEPE!

Antal Gabriella • Borzsák Veronika • Tánczos Tibor

TÁRSADALMI PÁRBESZÉDET KÖZÉRTHETŐ KOMMUNIKÁCIÓVAL!

Aktivitásunkkal minél szélesebb rétegek számára akarjuk tudatosítani, hogy mennyire problematikus az „ország közepének” a helyzete, azaz milyen súlyos következményekkel jár, hogy ilyen régóta rendezetlen a budavári Szent György tér és környéke. A történeti-szimbolikus centrum egy emberöltő óta fenálló méltatlan állapota hatással van a nemzeti önképünkre, valamint elsődleges turisztikai célpontként rontja az országról alkotott külső képet. A helyi lakosok és látogatók számára pedig kritikus az a tény, hogy megközelíthetetlen és funkció nélküli a terület nagy része. A terület rendezése kikerülhetetlen a közeljövőben.

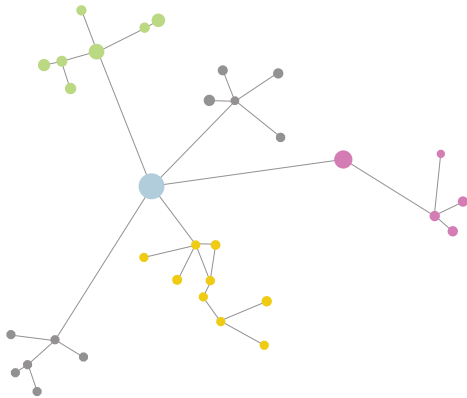
www.epulazorszagkozepe.hu

www.civilekavarert.wordpress.com

www.szmogfelett.blog.hu

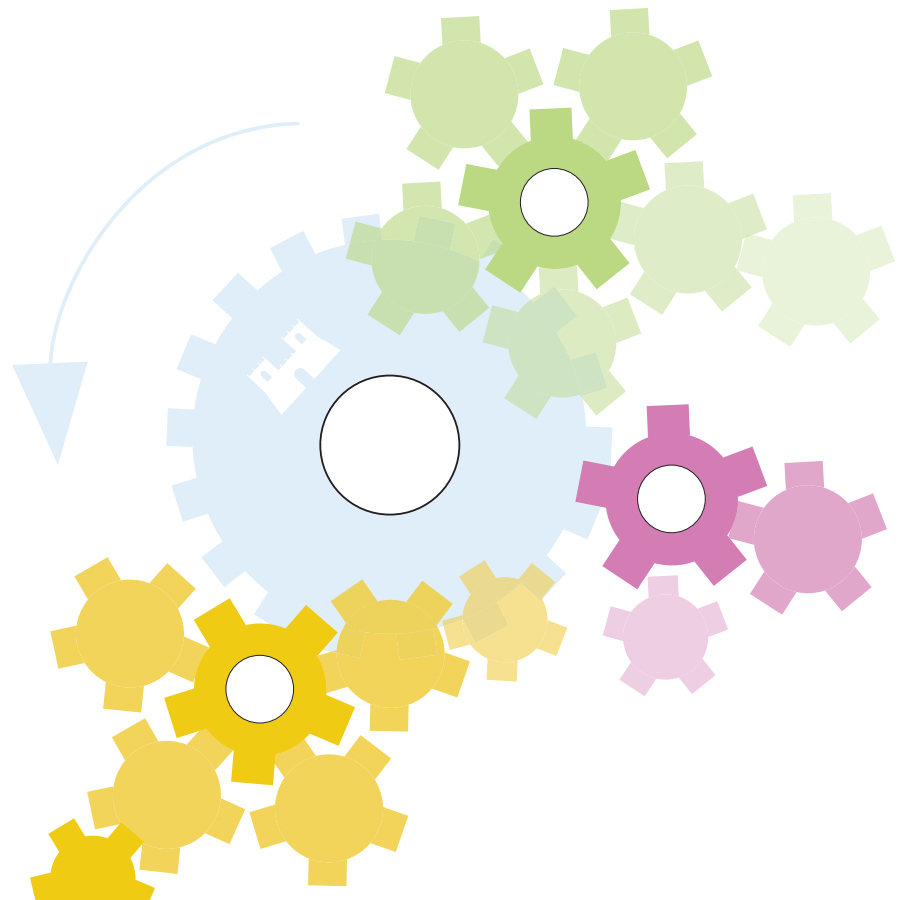

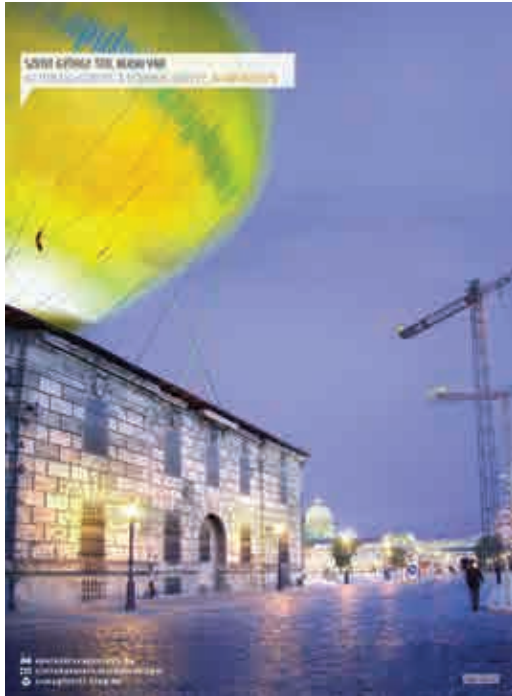
- ◀ Az ország közepe, a főváros közepe, a Vár közepe
- ▶ Zárvány a a főváros szövetének történeti és morfológiai középpontjában
- ▶ Használaton kívüli megközelíthetetlen területek
- ◀ Úr az ország szimbolikus közepén
- ▲ A különböző érdekű szereplők egyidejű megszólítása lehet ütőképes stratégia (állami reprezentáció, helyi lakosság érdekei, zöld szervezetek)
- ▶ Együtt talán beindul a kerék!

064-065

ÉPÜL AZ ORSZÁG KÖZEPE!

Antal Gabriella • Borzsák Veronika • Tánczos Tibor

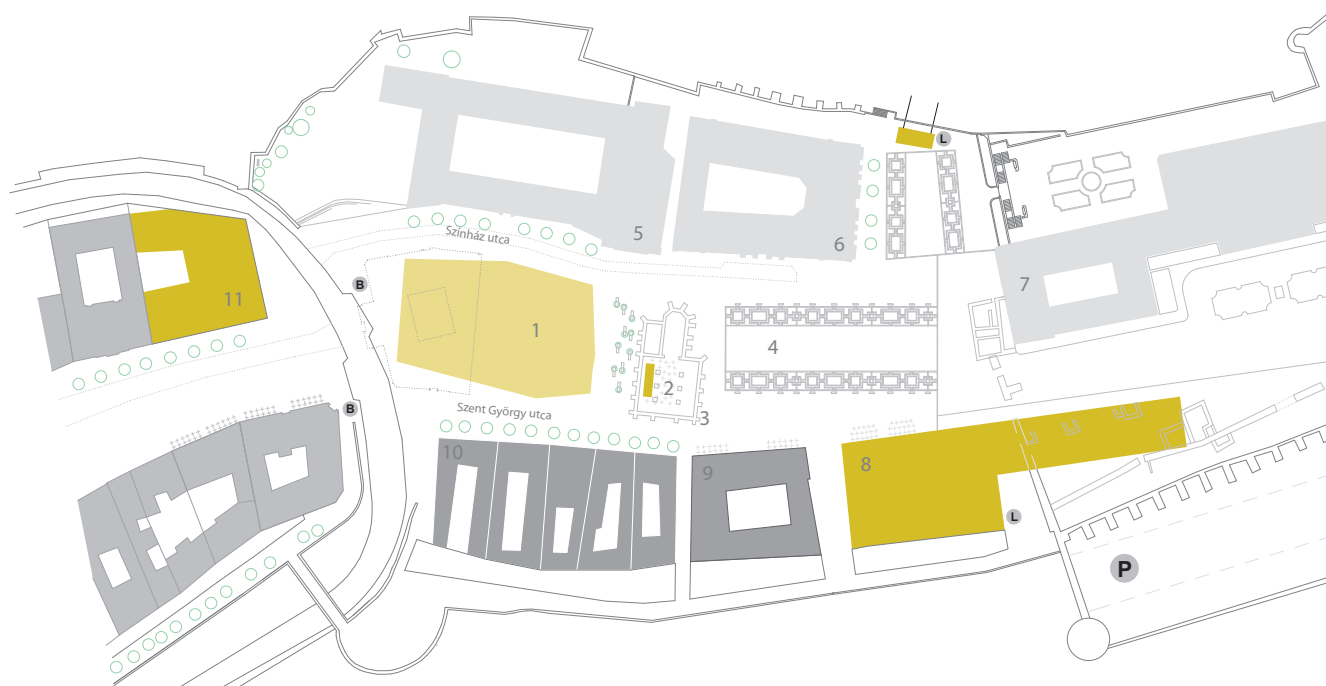

[WWW.EPULAZORSZAGKOZEPE.HU](http://www.epulazorszagkozepe.hu)

A reprezentatív jelleget és exkluzivitást hangsúlyozó terv egy idealizált valóságot szimulál: a magyar állam beruházásaként megvalósuló, „az ország közepeként” aposztrofált ma-gyar kultúra fellegvára építkezését. A kizárólag állami intézmények reprezentációjával szemben a terv fontosnak tartja a közérdeklődés fenntartását, ezt a kultúrán és a nemzeti identitás reprezentációján keresztül képzei el. Több esetben megjelenik az épületrekonstrukció lehetősége, mert új épületekkel jól megválasztott arányban vegyítve, ez szélesebb rétegek megelégedését okozhatná. A projekt szempontjából fontos a folyamatban gondolkodás, hogy a megvalósulás éve alatt is használható terület legyen, ezért az építkezés ideje alatt a volt Honvéd Főparancsnokság romépületébe egy infobox kerül. Ez monitorozza a téren zajló építkezéseket, kiállításokkal tájékoztat a megvalósuló épületekről, a helyről, valamint ideiglenesen ellátja a turistainformáció feladatkörét is. A projektet és az infobox kiállításait az épület felett lebegő, az egész városból jól látható sárga léggömb népszerűsíti.

A projekt épületei és a Szent György tér:

A Szent György tér L alakú reprezentatív térként épül újjá, amelynek térfalai aktívan működő intézményeknek adnak otthont, a földszinten a térre kitelepülő funkciókkal. A tér északi oldalán álló rom sorsáról nemzetközi tervpályázat dönt: ide kulturális funkció kerül, a Liszt Ferenc Nemzeti Hangversenyterem. A Várszínház és a köztársasági elnök rezidenciája a jelenlegi formában folytatja működését. A sikló épülete megújul. A palota „A” épülete részben visszakapja a második világháború során elpusztult formáját: visszakerül a bejárat és a díszítésben gazdag homlokzat is. A palotában új funkcióként a Nemzeti Kin-csek Gyűjteménye található. A tér nyugati térfala teljesen beépül: az új építésű Magyar Delikátok Házával, a Teleki palota rekonstruált épületével (Szent György Ház), valamint a szintén rekonstruált barokk házsorral, amelyben a Magyar Borrégiók Képviseleti működnek. A projekt további beruházásaként egy Visitor Center is megvalósul a Dísz tér üres foghíjtelkén, az egykori külügyminisztériumi épület helyén.

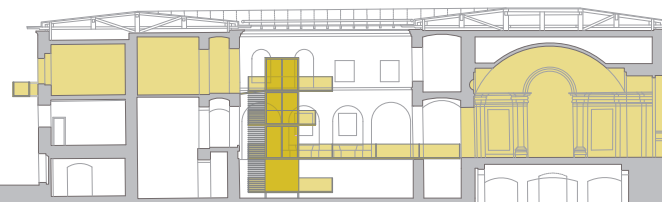

- ◀ Az „Épül az ország közepe!” projektet népszerűsítő plakát
- ▲ A pompa terve, helyszínrajz (1 Liszt Ferenc Nemzeti Hangversenyterem, 2 Kávézó, 3 Szent Zsigmond templom, 4 Szent György tér, 5 Várszínház, 6 Magyar köztársasági elnök rezidenciája, 7 Nemzeti Kincsek Gyűjteménye, 8 Magyar Delikátok Háza, 9 Szent György Ház, 10 Magyar Borrégiók Képviseletei, 11 Visitor Center)
- ▶ Az ideiglenesen felállított Infobox metszete

065-067

ÉPÜL AZ ORSZÁG KÖZEPE!

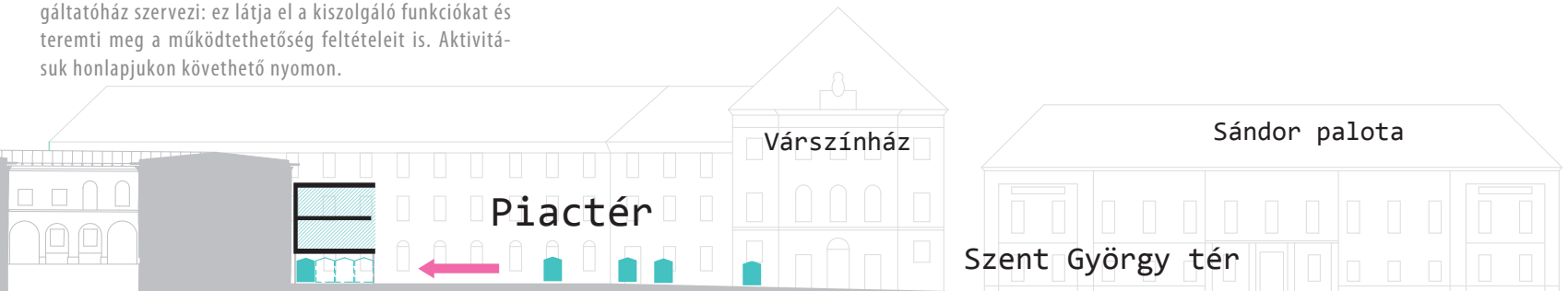
Antal Gabriella • Borzsák Veronika • Tanczos Tibor

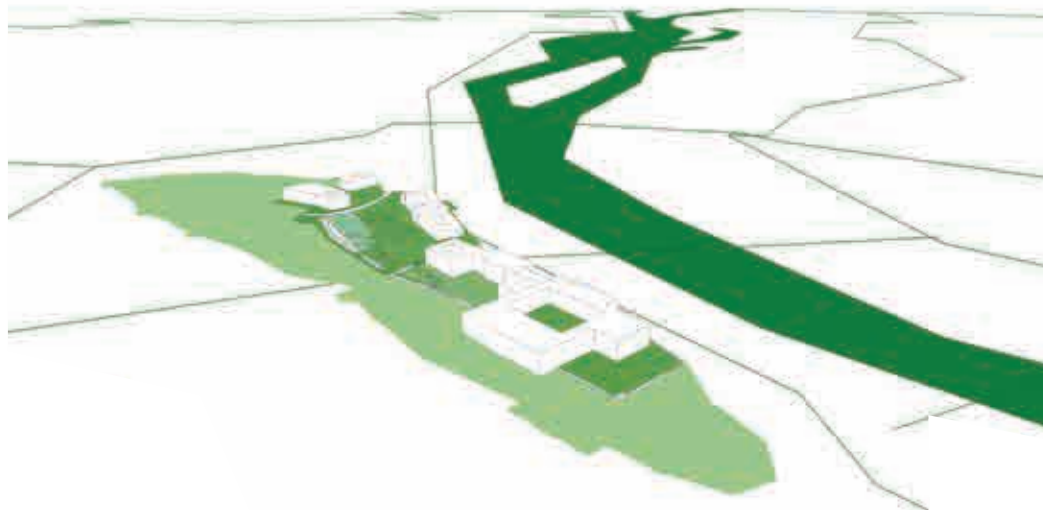

WWW.CIVILEKAVARERT.WORDPRESS.COM

A „Civilek a Várért” a vári lakók és a lokálpatrióta környékbeliek tömörülése. A Várra elsősorban mint saját életterükre gondolnak, ahol hétköznapi életüket élik. Világlátott, civil kurázsival rendelkező emberek, akik jól működő külföldi példákhoz viszonyítanak, amiket a blogjukon gyűjtenek és elemeznek. Nem foglalnak állást építészeti-politikai vitákban, kizárólag a tér használatára fókuszálnak, és ebben a szellemben készítik el saját rendezési verziójukat. Tervük fő célkitűzése, hogy egy élő, flexibilisen használható városi teret hozzanak létre. Egyszerre több funkció van jelen: piac, vásár, fesztivál, reprezentativitás, pihenés. Ezeket a használati igényeket variálható elrendezést lehetővé tevő pavilonok telepítésével képzelik el. A pavilonokat a Szent György Pont szolgáltatóház szervezi: ez látja el a kiszolgáló funkciókat és teremti meg a működtethetőség feltételeit is. Aktivitásuk honlapjukon követhető nyomon.

- ▶ Hangulatkép a Dísz tér felé
- ◀ Hangulatkép a Palota felé
- ▲ Metszet a Szent György térről a tér fő kiszolgáló egységén, a Szent György Ponton keresztül
- ▲ Békés demonstráció a jó levegőért
- ▲ Látványterv a Szent György térről a CriticalBIOMass elképzelése szerint
- ▼ A zöld szigetként kiemelkedő várszoknya - Budavári Ökopark

068-069

ÉPÜL AZ ORSZÁG KÖZEPE!

Antal Gabriella • Borzsák Veronika • Tánzos Tibor

WWW.SZMOGFELETT.BLOG.HU

TÉNY 1: Budapesten a szmogréteg vastagsága átlagosan 50 m, TÉNY 2: A Budai Vár platójának síkja a Dunához képest 55 m magasan van.

A magukat CriticalBIOMass-nek megjelölő csoport egy harciasabb zöld szerveződés, akik a blogjukon az állami reprezentativitást előtérbe helyező beruházás ellen tiltakoznak, és ökológikus szellemű fejlesztés mellett érvelnek. A fent olvasható két tény tudatában természetes számukra, hogy ökoparkot kell létrehozni a városi szmog felett. Nem riadnak vissza a békés tüntetéstől sem, lelkes

tagjaik tervek formájában is megfogalmazzák vízióikat. A tervek a csoport karakteréhez illően meglehetősen koncepcionálisak és végletesek. Budapestből a Duna zöld folyosója mellett a Budai Vár és a várszoknya jelenik meg, mint zöld sziget. A Szent György tér nyugati térfalán rézsűként kiemelt fás-ligetes park található, amely alatt a tér felé felnyitva egy keskeny sávban a Tiszta Technológiák Háza helyezkedik el. A tér közepén reprezentatív pihenőpark, a Palota kertjeiben pedig botanikai különlegességek jelennek meg.

1 •	2010 ősz Borsos Melinda Dobos Zsófi Dombóvári János Varga Piroska	közös alkotás-kutatás Kultúrfókusz a Budai Várban	egyéni kutatás Kultúra és társadalom kapcsolata, a Budai Vár szerepe Korkép A Polgárváros utcaképei - zárt térfalak, zárt kapuk Kulturális funkciók a Budai Várban	konzulens Balázs Mihály DLA
2 •	Brósz Csaba Botond Csíki Barna László Tamás Németh Ágnes ** Radnai Gergő	Sziluettt-vizsgálat és alternatív közlekedési javaslatok felszín alatt és felett	Tömeg, tér, sziluettt * A vár alatti pincerendszer kutatása *	Fejérdy Péter DLA Karácsony Tamás DLA
3 •	Antal Gabriella Borzásák Veronika Tánczos Tibor	Majdnem jó helyek a Budai Várban	“Majdnem jó” városi közterek a Budai Várban Pihenés és rekreáció helyei a budavári polgárvárosban A Budavári Palota mikrokörnyezetének vizsgálata	Klobusovszki Péter DLA
4 •	Fazekas Katalin Jószai Ágnes Paál Zsófia	[NEM] várUNK	* * *	Szabó Árpád DLA
5 •	Árva József Balogh Emese Francsics László Kemes Balázs Vesztergom Ádám	Elképzelt sziluettek	* * A kontinuitás lehetősége a Szent György téren * *	Sugár Péter DLA
6 •	Deigner Ágnes Báger András K. Theisler Katalin Szentirmai Boglárka	Morfológiai vizsgálatok a Várnegyedben	Történelmi rétegek és közterületek a Budai Várban A Tóth Árpád sétány homlokzatai Utcakép tipológia a Várnegyedben *	Marosi Bálint DLA

* nem a tematikus évhez kapcsolódó egyéni kutatást végző felsőbb évfolyamos DLA-hallgató

** külsős csapattag, a formális képzésben nem vesz részt

2011 tavasz	közös alkotás	konzulens	1 ●●
Dobos Zsófi Dombóvári János Varga Piroska	AGÓRA	Balázs Mihály DLA	
Brósz Csaba Botond Csíki Barna László Tamás Radnai Gergő	Kulturális negyed a Várban - A Szent György tér revitalizációja	Vasáros Zsolt DLA	2 ●●
Antal Gabriella Borzsák Veronika Tánczos Tibor	Épül az ország közepe	Klobusovszki Péter DLA	3 ●●
Fazekas Katalin Paál Zsófia	rádVÁR	Szabó Árpád DLA	4 ●●
Árva József Balogh Emese Fodor Judit** Francsics László Kemes Balázs Vesztergom Ádám	Új sziluettek	Karácsony Tamás DLA, Sugár Péter DLA	5 ●●
Deigner Ágnes Báger András K. Theisler Katalin Helmle Csaba	Jó folytatás elve	Marosi Bálint DLA	6 ●●

[NEM] várUNK

Várunk, nem várunk... Hogyan lehet átfogó koncepciót adni a Várra, mely tiszteletben tartja annak identitását, ám egyúttal új olvasatokat is ad, élettel tölti meg azt ?

Várjunk, ne várjunk?... Hogyan lehet kilendíteni a Várat moccanni nem bíró, nagy tehetetlenségéből azonnali, friss, ám mégsem drasztikus lépésekkel, melyek sora múlt és jövőbeli távlatokat: időbeliséget, folytonosságot ad?

A választ az első félévben a "slow elmélet" segítségével kerestük, melynek elvei összecsengtek alapvetéseinkkel: a Vár egyedi értékeit kell hangsúlyoznunk, meglévő adottságai ésszerű hasznosítását kell szem előtt tartanunk. Zárványszerű pozíciójából eredő értékeit ki kell emelni. Épp zártsága révén válik alkalmazhatóvá a Várra az alapvetően kisebb léptékű városok működéséhez illeszkedő "slow" - a "lassú város" mozgalma, melynek középpontjában a következő megfontolások állnak:

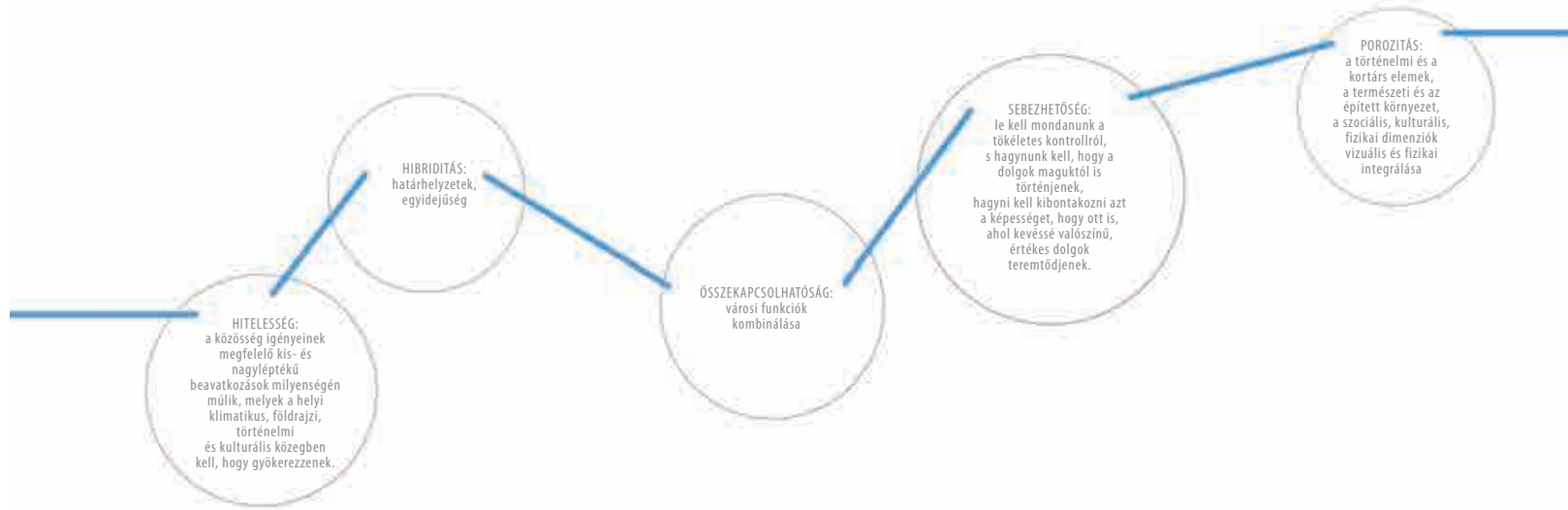

1 2 3 4 5 6 7 8

1. a minőségi városi élet
2. az egyes települések egyediségének, kulturális sokszínűségének hangsúlyozása, annak tudatosítása
3. hagyományokon alapuló helyi vállalkozások, helyi termékek, helyi gasztronómia támogatása, amely egyedülállóvá teszi a területet
4. a környezet védelme, tudatos térhasználat, hagyományos és környezetbarát technológiák, regenerálódás és az újrahasznosítás kiemelt szerepe
5. a város saját identitásából eredő fejlesztéspolitikája
6. aktív részvétel a közösségi életben, személyes kapcsolatok előtérbe helyezése
7. hospitalitás, helyi lakosok és a városba látogatók közötti kapcsolatok fejlesztése
8. ellenállás az erőszakos fejlesztéseknek és a homogenizálódásnak

1. a Vár Budapest szíve, "óvárosi mag", szimbolikus és valós pozíciójának gondozása
2. a Vár egyedi értékeinek hangsúlyozása: világörökségi helyszín, páratlan földrajzi adottságok és panoráma, történelmi rétegzettség
3. sokszínű szolgáltatói paletta biztosítása, igényes nemzeti termékek, igazi piac visszahozása
4. korszerű elvek alkalmazása a környezet-tudatosság jegyében, szelíd mobilitás
5. ütemezett, hosszú távú tervezés, és a meglévő adottságok ésszerű hasznosítása
6. a kulturális aktivitás igény is, de motiválni is kell, helyet kell számára teremteni
7. a turisztikai terheltség kezelése, funkcionális-használói összetettség megőrzése
8. emberi lépték megtartása, a történelmileg kialakult beépítési szerkezet védelme

072-073

[NEM] várUNK

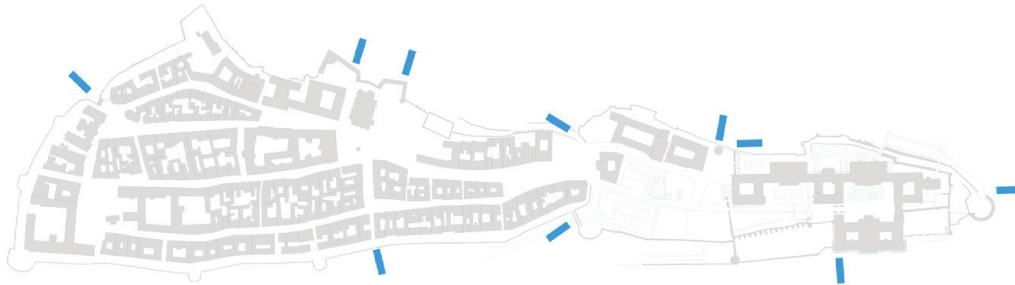
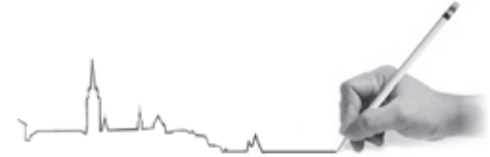
Fazekas Katalin • Jószai Ágnes • Paál Zsófia

—

a sok turista néha idegesítő, fizetős Halászbástya, sok izléstelen hungarikum, poros macskakövek, Mátyás-templom, skanzen-érzet, zsúfoltság, mű-népművészeti boltok, nem odaillő modern épületek, színvonalatlan/arcatlan vendéglátóhelyek, füstölő buszok, sorompók, rendezetlen-arcatlan éttermek, leromlott állapotú épületek, nyilvános mosdók hiánya, parkok, közterek állapota, a Dísz tér elhanyagoltsága, lehetne több program és rendezvény, sok a giccs, ittapiroszók, kutyapiszok, korrupt önkormányzat, átfogó koncepció hiánya, bódésor, Várbazár

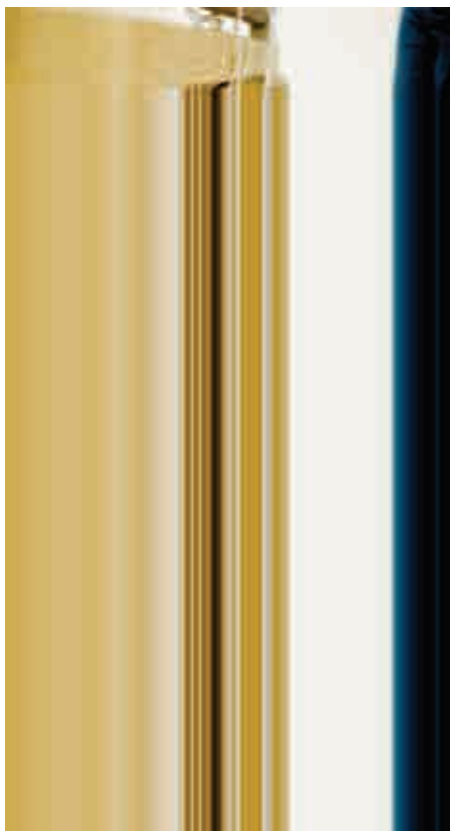
+

középkori házak, sétány, nyugodt hely, jó kilátás, építészeti gazdagság, kicsi, emberléptékű, ódon hangulat, szép panoráma, sokszínűség, „tapintható” történelem és kultúra, sziget a nagyvárosban, szintben kiemelkedő, szeretem benne, hogy VAN, Palota monumentalitása, lehet sétálni, nincs nagy forgalom, mintha nem Magyarországon lennénk, teljesen más világ, jó egyensúlyban a mozgalmasság és a nyugalom, az emberek viselkedése teljesen más, rejtett belső kertek, régi városrész, rendezvények sokszínűsége, harmonizáló új épületek

Primer kutatásként egy tíz pontból álló, nyitott kérdéseket tartalmazó kérdőívet készítettünk el. Vizsgálati eredményként nem számszerűsített adatokat vártunk a Várral kapcsolatos preferenciákról, inkább csak közelítő arányokat, a mentális térkép alapköveit. A megkérdezettek saját szavaikkal válaszolva a feltett kérdésekre igazolták csoportunk kiinduló feltételezéseit a Várról. Az eredmények aláhúzták a helyszín kulturális szerepének fontosságát és a közösségi jellegű, rekreációs-élménykereső igényt. Az érzékesi irányok változatosak,

nincs kitüntetett útvonal. Igazolódtott, hogy a várfalon elegendő áttörési pont adott, de az informáltság hiányán változtatni kell. A közlekedési módok differenciált használatára kaptunk visszajelzést. Az akadálymentes közlekedést nehezítő tényezőkre, az alapvető szolgáltatások hiányára is sokan rámutattak. A kérdőív bevezető szabad asszociációs kérdésére (mely a területhez való viszonyt írta le), épületeket, intézményeket, helyeket, közlekedési módokat, rendezvényeket éppúgy említettek, mint identitásbeli, elvont fogalmakat.

074-075

[NEM] várUNK

Fazekas Katalin • Józai Ágnes • Paál Zsófia

rádVÁR

Szent György tér és környékére készült tervünk előkészíti és elősegíti a VÁLTOZÁSt a területen, mind építészetileg, mind pedig a használók oldaláról. Az elkövetkező öt évre felvázolt építmények és események BIRTOKBA VESZIK a helyet a lehető LEGEGYSZERŰBB építészeti segédÁLLVÁNYOKkal és az abban megvalósuló nagy AKTIVITÁSt igénylő programokkal.

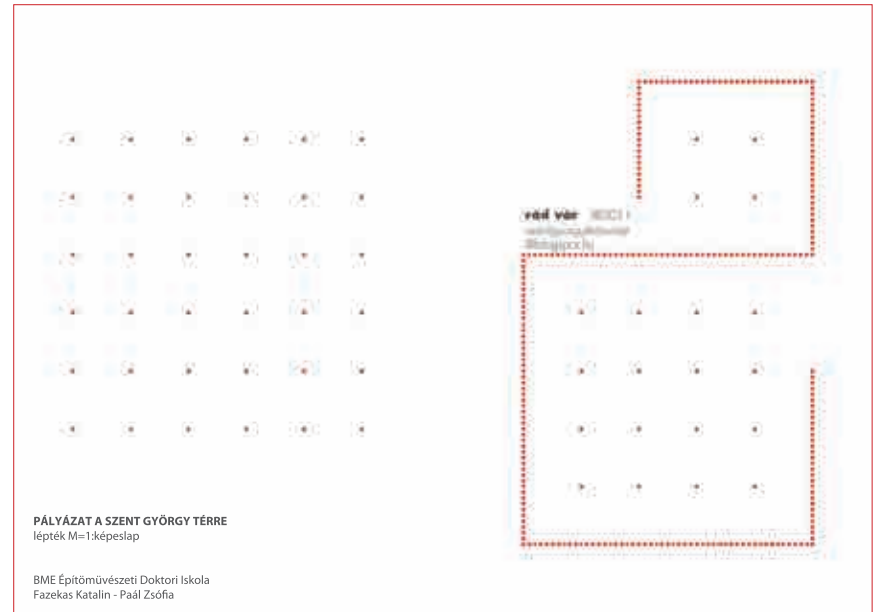
Az állványzathoz készült tömegek építészeti kérdéseket vetnek fel, és rávilágítanak a bennük rejlő LEHETŐSÉGEKRE,

illetve ELŐKÉSZÍTik az építési helyszíneket a közelgő változásra.

A programok és építmények SZABADon formálhatóak az igények és történések tükrében. Az események sora TÁRSADALMI RÉSZVÉTELT feltételez és ezzel a helyben rejlő ÉRTÉKET NÖVELI.

A képeslapokon bemutatott tervek már SZÓRÓANYAGKÉNT is szolgálnak, illetve ez úton is felhívják a figyelmet a várban rejlő POTENCIÁLRA.

PROGRAMOK

2012 - ZSIGMOND TEMPLOM, TÉR-ZENE

2013 - HM TORONY, ÉPÍTÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK ÉS KEREKASZTAL

2014 - PALOTA FESZTIVÁL, SZÍNHÁZI ELŐADÁSOK

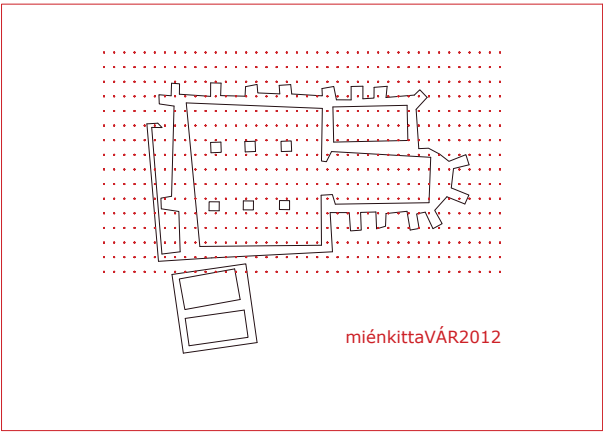
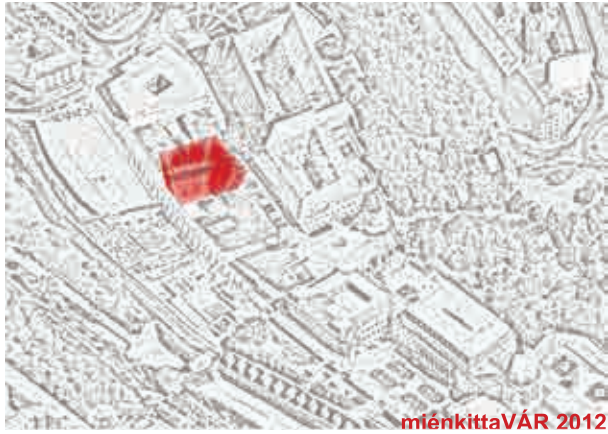
2015 - KILÁTÓPONTOK, UTCAGALÉRIA ÉS VÁSÁR

2016 - UDVAR FESZTIVÁL, IRODALMI KÁVÉHÁZAK ÉS KORTÁRS
ZENE, TÁNC ÉS MŰVÉSZETEK MEGJELENÉSE

076-077

rádVÁR

Fazekas Katalin • Paál Zsófia

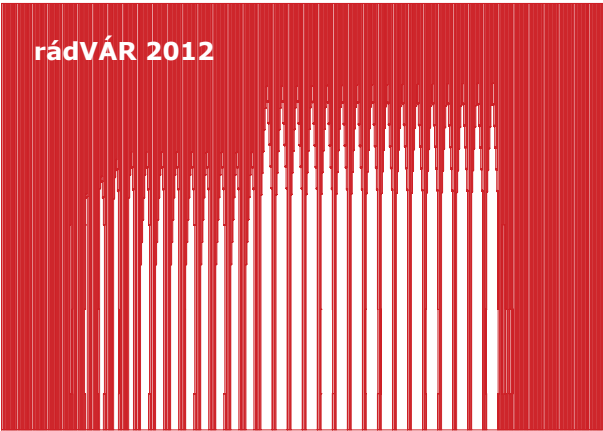
2012 NYAR

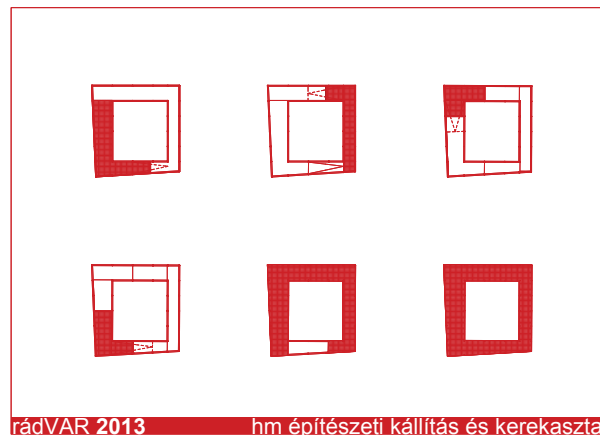
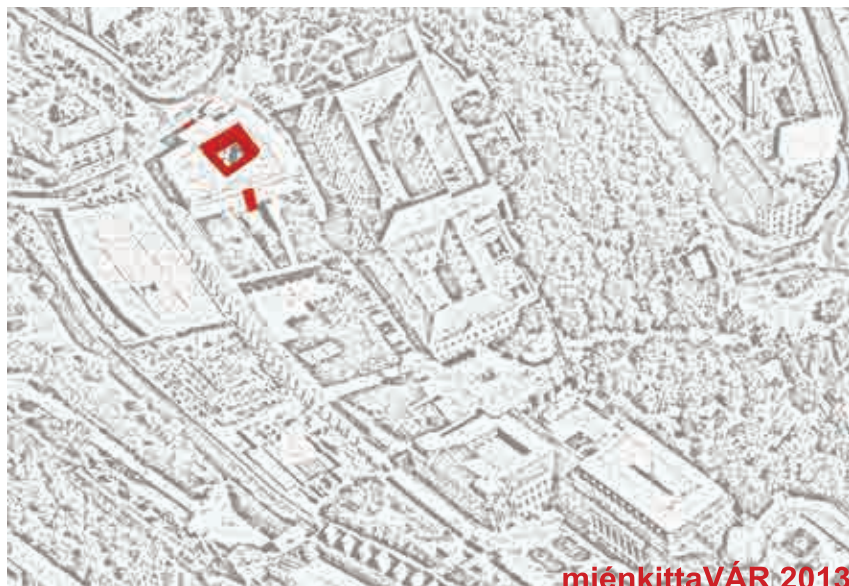
KONCERTEK

ZSIGMUND TEMPFLOM TER ZENE

08.16	Wagner: Tristan und Isolde
08.19	Mozart: Don Giovanni
08.25	Verdi: Nabucco
08.26	Verdi: Nabucco
08.27	Verdi: Nabucco
08.28	Verdi: Nabucco
08.29	Verdi: Nabucco
08.30	Verdi: Nabucco
08.31	Verdi: Nabucco
09.01	Verdi: Nabucco
09.02	Verdi: Nabucco
09.03	Verdi: Nabucco
09.04	Verdi: Nabucco
09.05	Verdi: Nabucco
09.06	Verdi: Nabucco
09.07	Verdi: Nabucco
09.08	Verdi: Nabucco
09.09	Verdi: Nabucco
09.10	Verdi: Nabucco
09.11	Verdi: Nabucco
09.12	Verdi: Nabucco
09.13	Verdi: Nabucco
09.14	Verdi: Nabucco
09.15	Verdi: Nabucco
09.16	Verdi: Nabucco
09.17	Verdi: Nabucco
09.18	Verdi: Nabucco
09.19	Verdi: Nabucco
09.20	Verdi: Nabucco
09.21	Verdi: Nabucco
09.22	Verdi: Nabucco
09.23	Verdi: Nabucco
09.24	Verdi: Nabucco
09.25	Verdi: Nabucco
09.26	Verdi: Nabucco
09.27	Verdi: Nabucco
09.28	Verdi: Nabucco
09.29	Verdi: Nabucco
09.30	Verdi: Nabucco

KERTÉSZKÖRÖK III RÁD VÁR

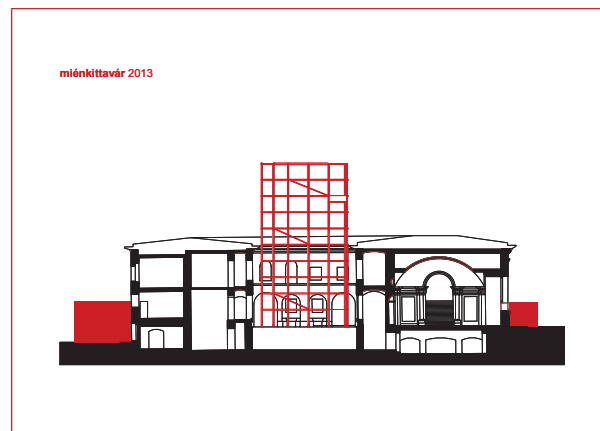

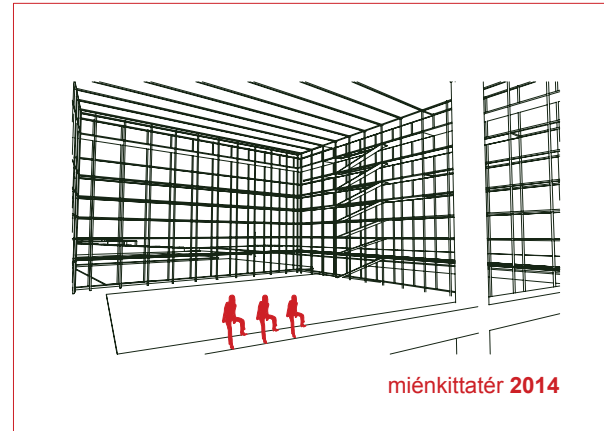
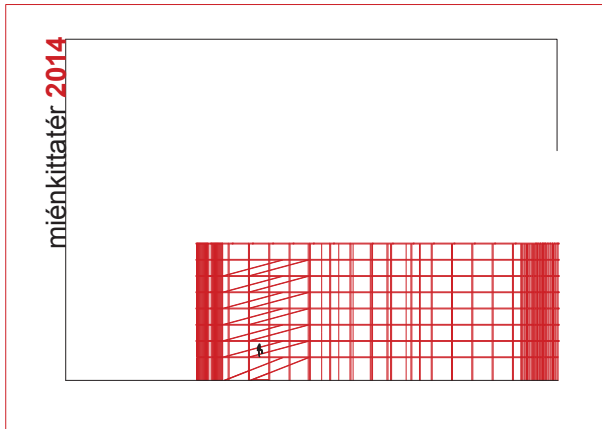
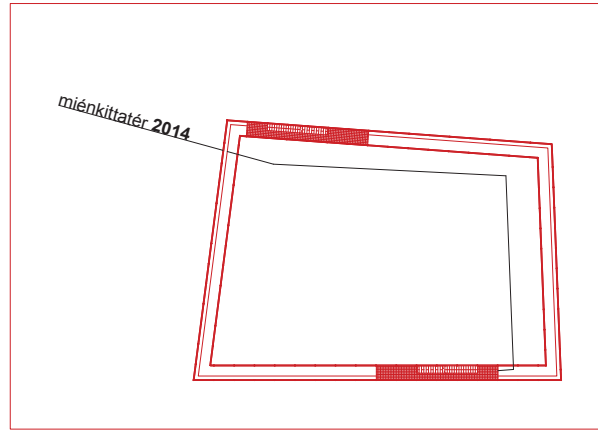
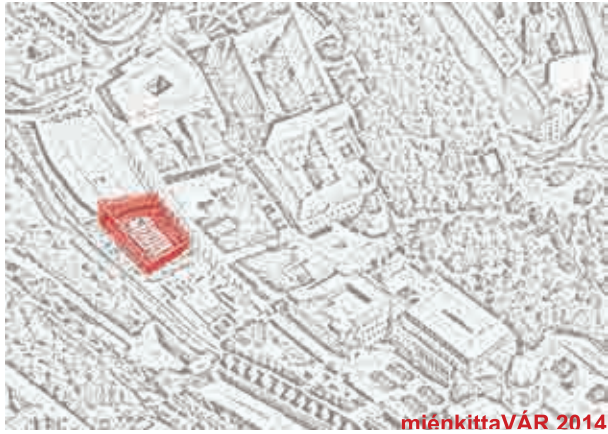

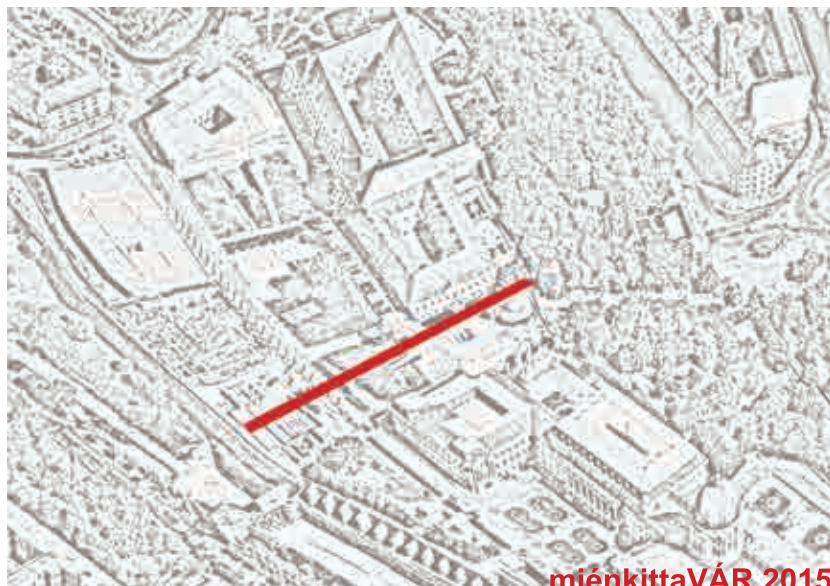
- ◀ 2012 - ZSIGMOND TEMPLOM, TÉR-ZENE
A Zsigmond Templom állványzattal és anyagokkal "modellezett" belső tere adna helyszínt nyáresti zenei programoknak.
- ▶ 2013 - HM TORONY, ÉPÍTÉSZETI KIÁLLÍTÁSOK ÉS KERESZTAL
A volt HM épületből kiemelkedő toronyállvány és belső nyúlványai építészeti kiállításoknak és beszélgetéseknek adna teret.

078-079

rádVÁR
Fazekas Katalin • Paál Zsófia

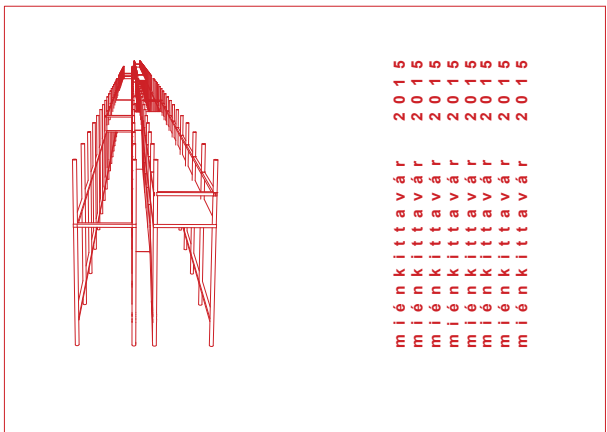
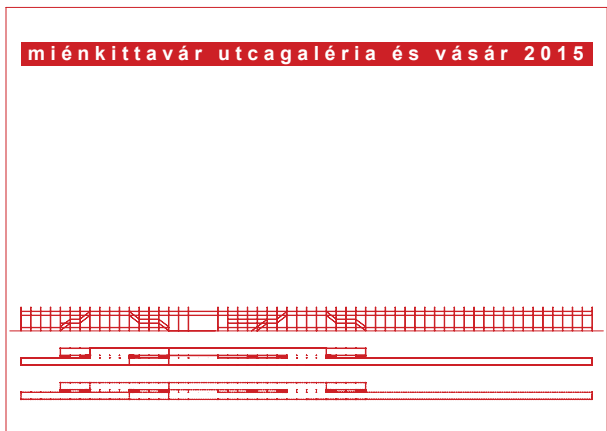
miénkittaVÁR 2015

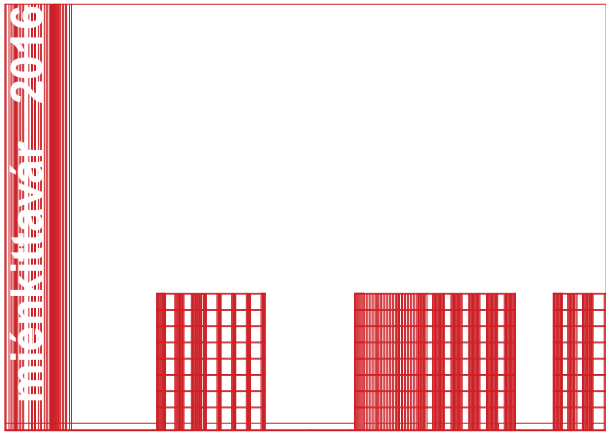
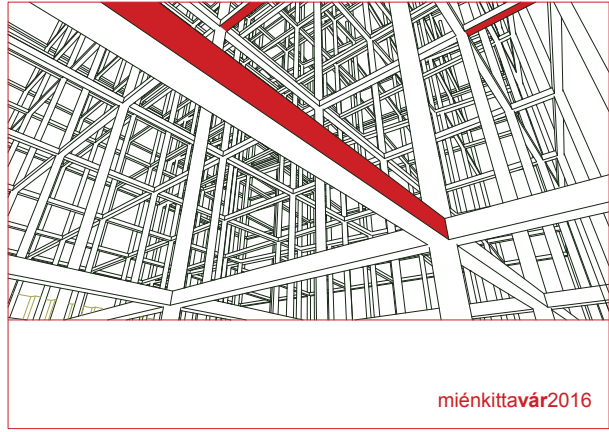
- ◀ 2014 - PALOTA FESZTIVÁL, SZÍNHÁZI ELŐADÁSOK
A volt Teleki Palota tömegének helyreállítása és benne színházi előadások és művészeti akciók rendezése.
- ▼ 2015 - KILÁTÓPONTOK, UTCAGALÉRIA ÉS VÁSÁR
A felállított állványzat a hely kivételes adottságát használná ki, a kétirányú szabad átlátással. Utcagaléria és vásárhelyszín.

080-081

rádVÁR

Fazekas Katalin • Paál Zsófia

- ◀ 2016 - UDVAR FESZTIVÁL, IRODALMI KÁVÉHÁZAK ÉS KORTÁRS ZENE, TÁNC ÉS MŰVÉSZETEK MEGJELENÉSE
A létező és az elképzelhető belső udvarok összművészeti bevétele lenne a célja ennek a rendezvénysorozatnak.
- ▼ A fent látható építészeti rajzokat képeslap formájában készítettük el a terjeszthetőség érdekében.

082-083

rÁDVÁR

Fazekas Katalin • Paál Zsófia

1 •	2010 ősz Borsos Melinda Dobos Zsófi Dombóvári János Varga Piroska	közös alkotás-kutatás Kultúrfókusz a Budai Várban	egyéni kutatás Kultúra és társadalom kapcsolata, a Budai Vár szerepe Korkép A Polgárváros utcaképei - zárt térfalak, zárt kapuk Kulturális funkciók a Budai Várban	konzulens Balázs Mihály DLA
2 •	Brósz Csaba Botond Csíki Barna László Tamás Németh Ágnes ** Radnai Gergő	Sziluettt-vizsgálat és alternatív közlekedési javaslatok felszín alatt és felett	Tömeg, tér, sziluettt * A vár alatti pincerendszer kutatása *	Fejérdy Péter DLA Karácsony Tamás DLA
3 •	Antal Gabriella Borzsák Veronika Tánczos Tibor	Majdnem jó helyek a Budai Várban	“Majdnem jó” városi közterek a Budai Várban Pihenés és rekreáció helyei a budavári polgárvárosban A Budavári Palota mikrokörnyezetének vizsgálata	Klobusovszki Péter DLA
4 •	Fazekas Katalin Jószai Ágnes Paál Zsófia	[NEM] várUNK	* * *	Szabó Árpád DLA
5 •	Árva József Balogh Emese Francsics László Kemes Balázs Vesztergom Ádám	Elképzelt sziluettek	* * A kontinuitás lehetősége a Szent György téren * *	Sugár Péter DLA
6 •	Deigner Ágnes Báger András K. Theisler Katalin Szentirmai Boglárka	Morfológiai vizsgálatok a Várnegyedben	Történelmi rétegek és közterületek a Budai Várban A Tóth Árpád sétány homlokzatai Utcakép tipológia a Várnegyedben *	Marosi Bálint DLA

* nem a tematikus évhez kapcsolódó egyéni kutatást végző felsőbb évfolyamos DLA-hallgató

** külsős csapattag, a formális képzésben nem vesz részt

2011 tavasz	közös alkotás	konzulens	1 ●●
Dobos Zsófi Dombóvári János Varga Piroska	AGÓRA	Balázs Mihály DLA	
Brósz Csaba Botond Csíki Barna László Tamás Radnai Gergő	Kulturális negyed a Várban - A Szent György tér revitalizációja	Vasáros Zsolt DLA	2 ●●
Antal Gabriella Borzsák Veronika Tánczos Tibor	Épül az ország közepe	Klobusovszki Péter DLA	3 ●●
Fazekas Katalin Paál Zsófia	rádVÁR	Szabó Árpád DLA	4 ●●
Árva József Balogh Emese Fodor Judit ** Francsics László Kemes Balázs Vesztergom Ádám	Új sziluettek	Karácsony Tamás DLA, Sugár Péter DLA	5 ●●
Deigner Ágnes Báger András K. Theisler Katalin Helmle Csaba	Jó folytatás elve	Marosi Bálint DLA	6 ●●

ELKÉPZELT SZILUETTEK

Az emberiség életének egymást váltó nyugodt és viharos időszakai folyamatosan formálják nem csak a történelem emlékezetét, hanem a világ épített környezetét is. A szüntelen átalakulások azonban nem egyenletesek, földrajzilag különböző területeken erősen eltérő intenzitást mutatnak. Vannak olyan helyek, mint például a Budai vár, ahol a változások viszonylag gyorsan követik egymást, és meglehetősen nagy nyomokat hagynak maguk után.

A Várnegyed területén a II. világháború pusztításai, illetve az ennek okán történt – sok esetben politikai akarat nyomására végzett – épületbontások jelentik a legutóbbi romboló időszakot. A pusztulás éveit a hosszan elhúzódó – körülbelül a 70-es évekig tartó - bontások miatt csak lassan, fokozatosan váltotta fel a helyreállítás és az értékkeremtés ideje.

SZILUETTEK VÁLTOZÁSA

Az 50-es évek végétől kezdődően, majd a 60-as és 70-es években kerültek nagyobb ütemben begyógyításra a Várnegyed városzövetének sérülései. Vannak azonban olyan területek – többek között a mai Szt. György tér

és környéke –, melyek a mai napig kezeletlen sebként idézik a fájó múlt emlékeit. A megfelelő beavatkozások kiválasztásához és tervezéséhez elengedhetetlen a jelenlegi helyzet, valamint az azt kialakító folyamatok megismerése, elemzése. A nagyon összetett és szerteágazó kutatásokban a vári sziluett változásának megfigyelése

- mint választott mottó – segítheti a munkát, illetve kapcsolhatja össze az eredményeket. A sziluett elsődleges – fizikai környezetre vonatkozó – jelentésének elemzése mellett az elvont – szellemi értelemben vett - tartalom változása színesítheti vagy éppen árnyalhatja a különböző történelmi idők vizsgálatával kialakuló képet.

▣ a Budavári Palota napjainkban

▲ palota sziluett

▶ történelmi fotók:

1. a palota látványa a Duna felől - 1865 körül
2. a palota látványa a Gellért hegyről - 1880 körül
3. a palota látványa madártávlatból - 1960-as évek

1

2

3

086-087

ELKÉPZELT SZILUETTEK

Árva József • Balogh Emese • Francsics László • Kemes Balázs • Vesztergom Ádám

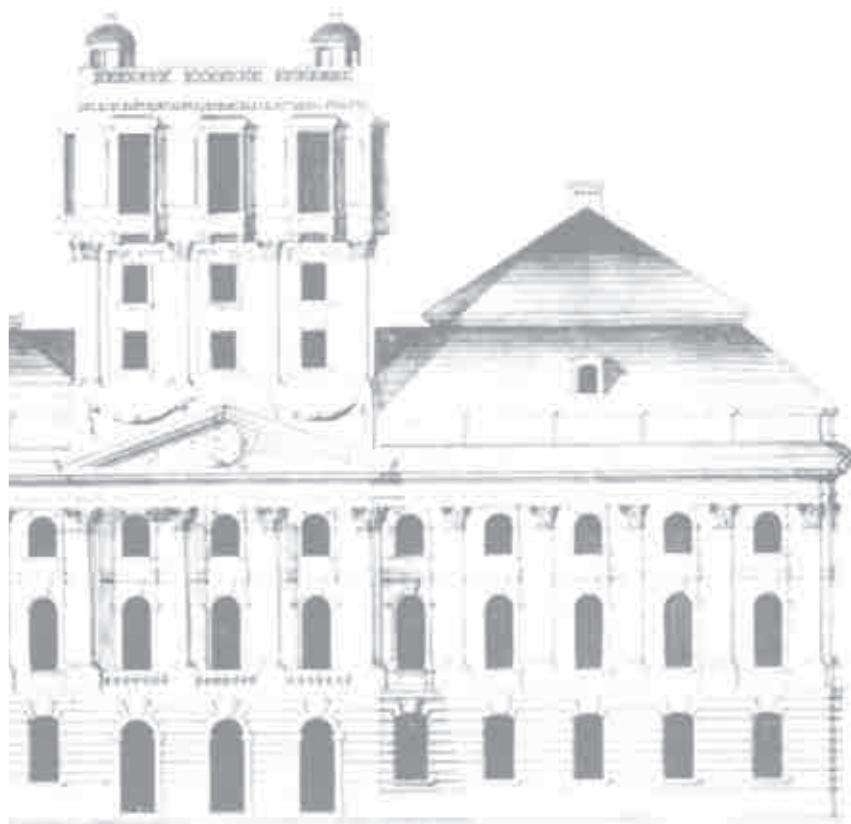
A KONTINUITÁS LEHETŐSÉGE A SZENT GYÖRGY TÉREN

A történelmi királyi központ nem csak egy kiemelt fontosságú építészeti egység, hanem rendkívüli történelmi szerepet betöltött hely, melynek jelképisége és a mindenkori társadalommal kialakult kapcsolata meghatározó volt a történelem során. A hatalom és a társadalom kapcsolatát egy szakrális és egy tudományos intézmény történetén keresztül vizsgáltam.

A Zsigmond-kápolna élő tárgyi emlékei:

Kevés olyan építészeti emlék található ma Magyarországon, melyről elmondható, hogy a török hódoltság előtt keletkezett, és máig megőrizte rendeltetését. Ezeknek az építészeti emlékeknek a többsége szakrális szerepet töltött be, és az egyház kezelése alatt állt. Az egy-

házi elmondható, hogy a történelem során megőrizte a jogfolytonosságát. Az egyház tevékenysége mindvégig megtartotta a múltbéli értékeket védő jellegét, ezért a gondozásában lévő emlékek java ma is eredeti funkcióját töltheti be. A várkápolna esetében ez nem így történt, a kápolna épületét nem sikerült megmenteni. Ennek ellenére a kápolna története példa a szakrális funkció és tárgyi emlékek egymásra épülő, egymással az időben helyet cserélő átöröklődésére. A mára ránk maradt emlékeknek, a Szent Jobb kápolna Lotz Károly-féle mennyezetmozaikjának és a Várkápolna főoltárának közvetlen kapcsolata nincsen az 1424-ben épült Zsigmond-kápolnával, de visszafejthető a történelemben az az eseményláncolat, mely a kápolna "jogutódjává" teszi ezeket a tárgyakat.

A BUDAVÁRI PALOTA TUDOMÁNYOS KELLÉKEI

Hunyadi Mátyás, a középkor humanista előhírnökének udvarában és Mária Terézia palotájában is működött a kor igényeit korszerűségével és nivójával kielégítő csillagvizsgáló. A török kor végén Mátyás csillagászainak termei és emlékei elpusztultak. Azokról képet kaphatunk a napjainkban éppen rekonstrukció alatt álló esztergomi fehér torony, Vitéz János Studiolója alapján. Mária Terézia 1777-ben Nagyszombatról Budára költöztette az egyetemet, melynek szükségszerű kelléke volt a nemzetközi szintű kutatásra alkalmas csillagvizsgáló torony. A Budavári Palota építész, Franz Anton Hillebrandt tervezte a 4 emelet magas tornyot a keleti kupola helyére, melynek alsó három szintjén a kiszolgáló személyzet lakóhelye, a legfelső emeleten a 10 függőleges nyílással áttört csillagvizsgáló, tetőteraszán pedig 4 kupola épült a műszerek számára. Fél évszázaddal később 1827-ben a palota korszerűsítésekor elbontották. Tervrajzok bizonyítják, hogy a torony padozatában egy, az Egri Líceuméhoz hasonló délvonal is elkészült.

A Szent György tér burkolatában elkészülő északi irányú fehér márványvonal, és az árnyékvető kövek a helyi idő szerinti délben engedik a fénycsíkot a délvonal felületére. A két árnyékvető monolit emlékeztet a történelemben többször is Budán kialakult szellemi fellegvárra.

EURÓPAI KITEKINTÉS

A vizsgálatok elengedhetetlen részét kell képezze a témától való eltávolodás, a más területekre fókuszáló kitekintés. A kutatások során - a teljesség igénye nélkül - 17 európai ország államhatalmi központjainak épített emlékei (várak és paloták), illetve az egyes országok államszervezeti berendezkedése került összehasonlításra.

Ausztria - Bécs - parlamentáris szövetségi köztársaság

Belgium - Brüsszel - szövetségi állam, alkotmányos monarchia és parlamentáris demokrácia

Csehország - Prága - parlamentáris köztársaság

Dánia - Koppenhága - alkotmányos monarchia

Észtország - Tallin - parlamentáris köztársaság

Franciaország - Párizs - elnöki köztársaság

Hollandia - Hága - alkotmányos monarchia és parlamentáris demokrácia

Lengyelország - Krakkó - köztársaság

Magyarország - Budapest - köztársaság

Nagy-Britannia és Észak-Írország Egyesült Királysága - London - parlamentáris monarchia

Németország - Berlin - parlamentáris szövetségi köztársaság

Norvégia - Oslo - parlamentáris-alkotmányos monarchia

Portugália - Lisszabon - parlamentáris köztársaság

Spanyolország - Madrid - alkotmányos monarchia

Svédország - Stockholm - parlamentáris-alkotmányos monarchia

Szlovákia - Pozsony - parlamentáris köztársaság

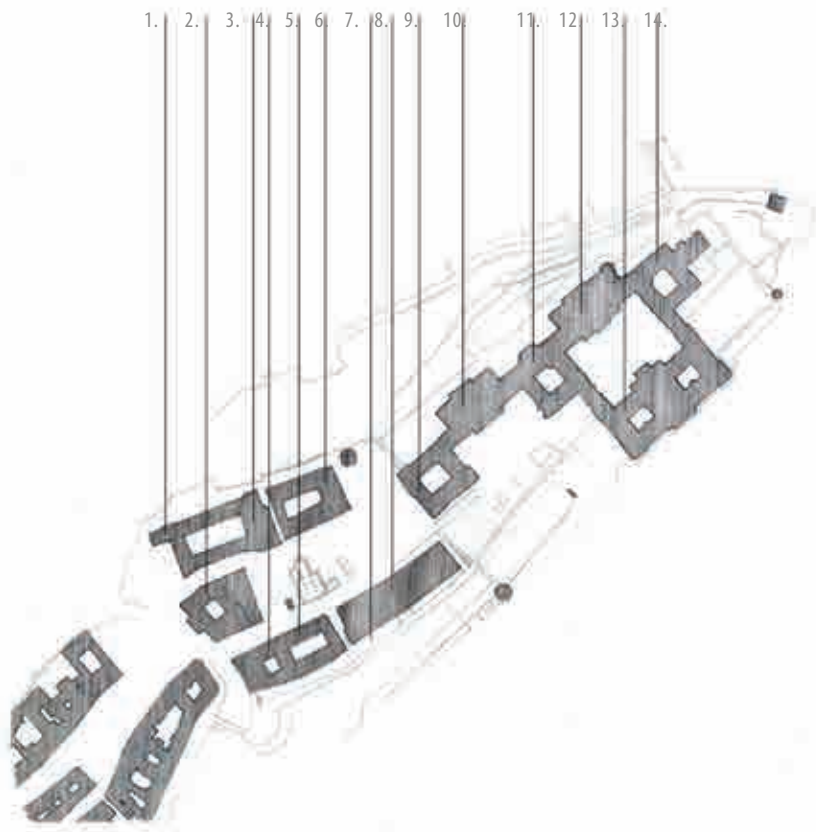

Szlovénia - Ljubljana - köztársaság

090-091

ELKÉPZELT SZILUETTEK

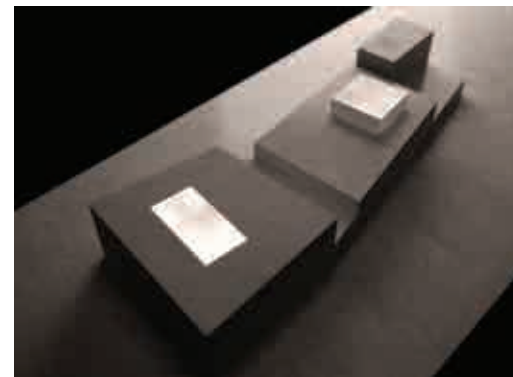
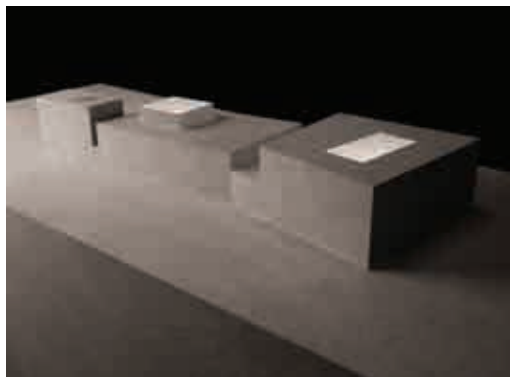
Árva József • Balogh Emese • Francsics László • Kemes Balázs • Vesztergom Ádám

FUNKCIÓJAVASLATOK A PALOTANEGYEDRE

Az elvégzett kutatások arra az eredményre vezettek, hogy a Szt. György tér és környékének sebei sokkal mélyebbek, mint azt a felszínen látható és megtapasztalható jelenlegi helyzet mutatja. A problémák gyökerei mélyen a társadalomban kereshetők, nem lehet csupán építészeti eszközökkel megoldani, megfelelő beavatkozásokkal ugyanakkor az építészet nagymértékben segítheti a rehabilitáció folyamatát. Fontos szempont ugyanakkor az időbeliség és a sorrendiség kérdése is, hiszen a helyreállítás folyamata csak évtizedeken át tartó sorozatként realizálható. Szükséges ezért egy, a tágabb környezettel is foglalkozó ideális program/modell/javaslatorozat kialakítása, mely utópikus jellegénél fogva azon elképzelt elveket is képes plasztikusan bemutatni, amelyek a különböző társadalmi rétegek megszólítását és a közöttük tapasztalható ellentétek, előítéletek felszámolását célozzák.

1. Nemzetiségek Háza
2. Emlékezés Háza
3. Ökumenikus tér
4. Álmodók álmodói
5. Gasztronómiai gyűjtemény
6. Sándor palota
7. Középkori pincerendszer és kőtár
8. Kapcsolatok Háza
9. 'A' épület - palota fogadótere
10. 'B' épület - reprezentatív térsor
11. 'C' épület - BTM - koronázási ékszerek
12. 'D' épület - BTM bővítés
13. 'F' épület - AB - Magyar Államiság Tört. Múzeum
14. 'E' épület - BTM

ÉPÍTÉSZETI KARAKTER KERESÉSE

Az átfogó, nagy területre kiterjesztett programjavaslat kidolgozása után, a Szt. György tér hiányzó nyugati térfalának területét kiválasztva a lehetséges építészeti karakterek keresésére is sor került, melynek eredményei a helyszín ihlette elvont, szoborszerű tárgyban került összefoglalásra.

A keresés és vizsgálódás során kialakult érzéseket a következő gondolatok segíthetnek pontosabban leírni: törekeny belsőt védő kemény külső héj; rétegzettség; összekapcsolás és elválasztás; tagoltság; átlátás – belátás - kilátás; súlyosság- könnyedség; illeszkedés.

- ▲ modell render
- ▶ makett fotó

092-093

ELKÉPZELT SZILUETTEK

Árva József • Balogh Emese • Francsics László • Kemes Balázs • Vesztergom Ádám

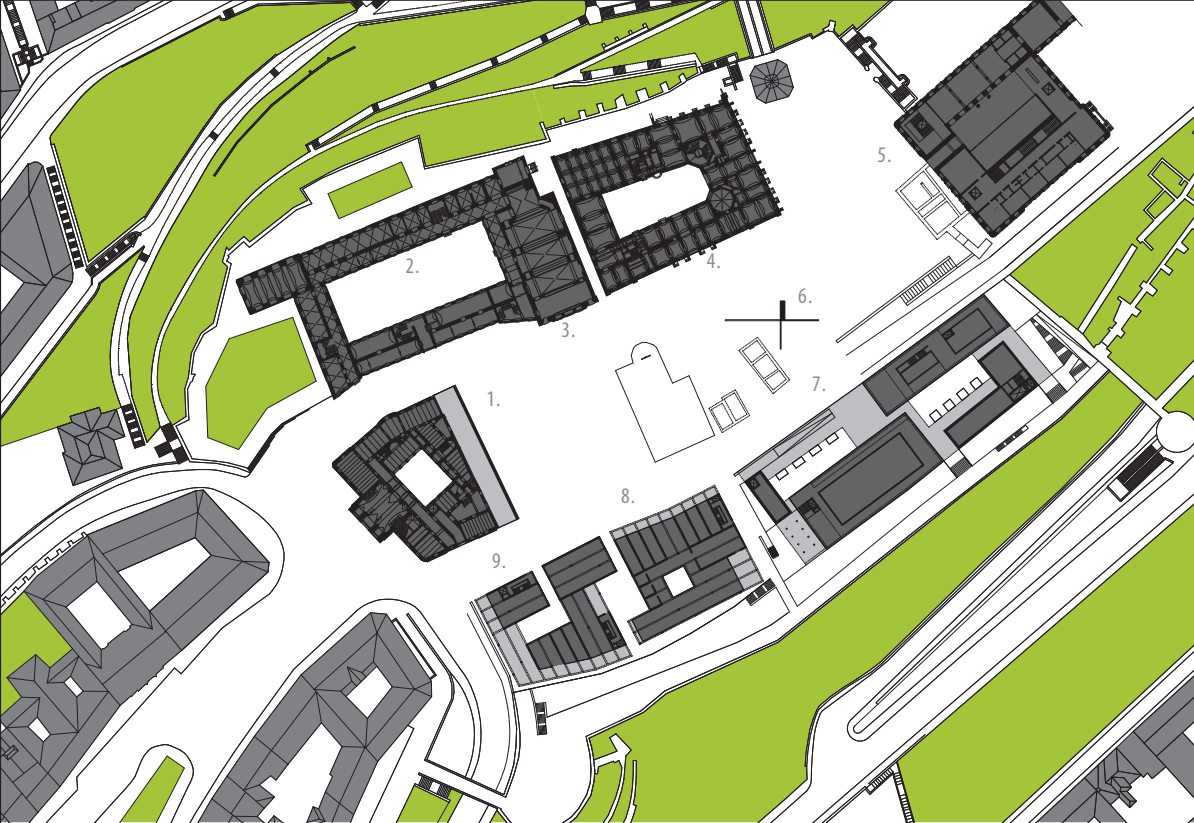

ÚJ SZILUETTEK

A budavári Szt. György tér rendezésével kapcsolatos tervezési feladatok a korábbi kutatás eredményei által kijelölt irányban kezdődtek. A tágabb környezetre – a Vár palotanegyedére – megfogalmazott funkciójavaslatok pontosítása után négy fontosabbnak ítélt téma (Emlékezés Háza; Palota 'A' épület tér felőli bejárata; Kőtár és Kapcsolatok Háza; Gasztronómiai gyűjtemény, magán-galériákkal és üzletekkel) került kiválasztásra, melyek

tervezésével a térre elképzelt karakterek rajzolódnak ki érthetőbb formában.

A javaslatok talán legfontosabb szempontja az időbeli tagolás és az egyes beavatkozások egymásra épülésének praktikus és szimbolikus szerepe. A különböző állapotok jelentette helyzetek könnyebb értelmezése miatt az elkészített tervek is ebben az elképzelt sorrendben kerülnek bemutatásra.

1. Emlékezés Háza
2. Nemzetiségek Háza
3. Ökumenikus szakrális tér
4. Sándor-palota
5. Palota 'A' épület - fogadócsarnok
6. Meridián

- ▲ vezérszinti alaprajz - Szent György tér
- ◀ tervezési akcióterület - Szent György tér új sziluettek koncepció helyszínrajza

7. Kapcsolatok Háza
8. Gasztronómiai gyűjtemény
9. Álmodók Háza

Várgarázs, lift áthelyezése, tabáni gyalogos kapcsolat, Szt. György téri átalakítások

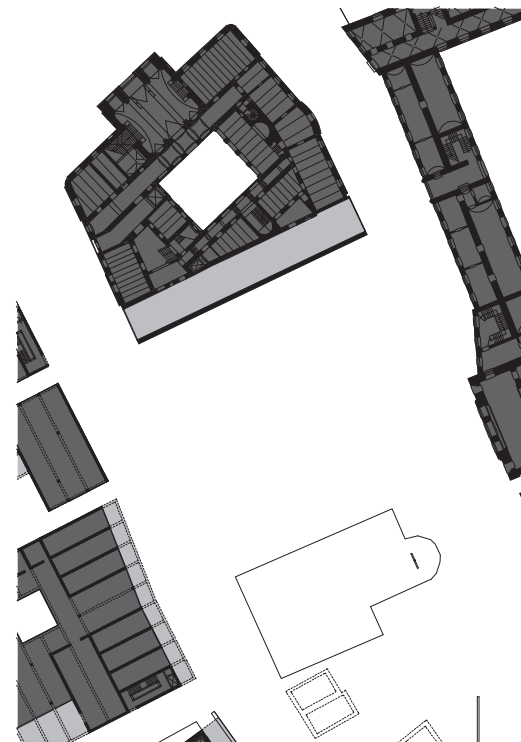
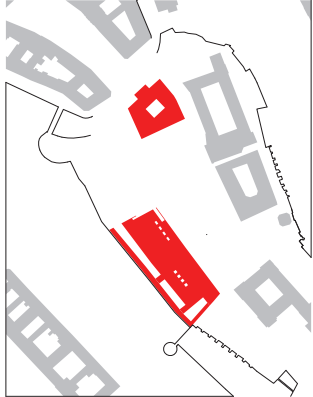
A tervezés folyamán szintén meghatározó szempont volt a helyi adottságok és az eddig elkészült fejlesztések

figyelembevétele, azok minél nagyobb fokú felhasználása, integrálása. Az első lépés is ezt az elvet erősíti, hiszen a Várgarázs folyamatban lévő építésének elvégzését javasolja, kisebb változtatások felvetésével.

Az egyik javaslat a garázs szintjeit a Szt. György térrel összekötő lift áthelyezését és bővítését célozza. A személyliftet célszerű lenne egy külön teherlifttel kiegészíteni és a várfal mellett húzódó sétány vonalából elmozdítani, hogy a későbbiekben építendő épületet is ki tudja szolgálni, illetve az magába tudja foglalni a liftek felszínén megjelenő tömegét.

A liftek helyének módosítása a tabáni városrész felé vezető, a kortinafal előtt újonnan létesítendő lépcső kialakítását is megkönnyítené, nagyvonalúbb téralakításnak engedve helyet.

A Szt. György térnek, mint az ország fő terének rendezésével kapcsolatban több felvetés is megfogalmazódott, melyek közül a legfontosabb az egységesen burkolt felület kialakítása. Ebből 70 cm magasra emelkedne ki a valamikori Zsigmond-kápolna helyét jelölő - a falmaradványok külső kontúrjára szerkesztett - 'kőtömb'. A terület városi térként való használatát segítené még a palota 'A' épülete előtt lévő rézsűfelület megszüntetése is. A Hunyadi-udvarra vezető rámpa a palota üzemeltetése szempontjából kulcsfontosságú elem, jelenlegi elhelyezkedése azonban számos nehezen kezelhető térbeli kapcsolatot generál. A rámpa Szt. György térre való visszahúzása talán kezelné a problémákat, a kortinafalon való átjutásnak - a mai Koldus kapunál - pedig újra kapu jelleget adna térileg.

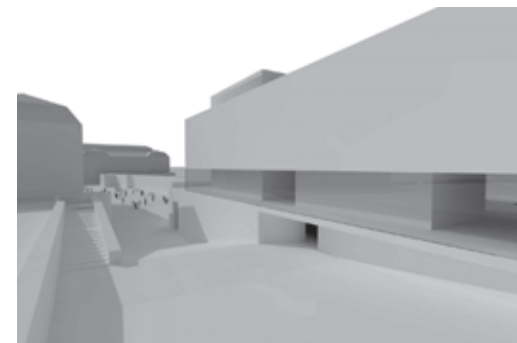
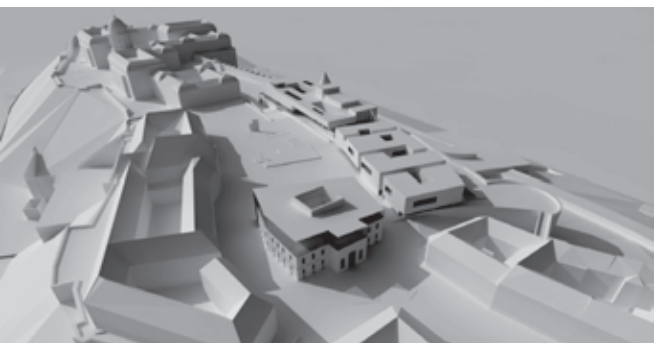

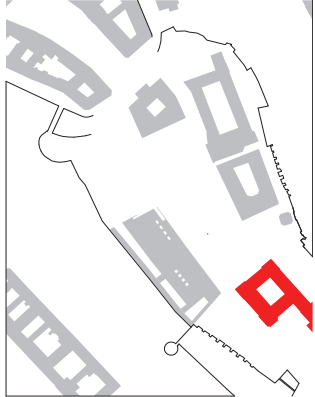
VÉDŐTETŐ ÉS KÖTÁR, EMLÉKEZÉS HÁZA

A második lépés a Szt. György tér még létező 'nyílt sebeit' próbálná megszüntetni. A valamikori Teleki- és Istállós palota északi részének helyén található romterület még meglévő értékei az időjárásnak kitett helyzet miatt folyamatosan pusztulnak. A terület északi szomszédságában található helyreállított pincerendszert védő és lefedő, valamint a későbbi felszíni épületeknek helyet biztosító födémhez hasonló szerkezet kerülne elhelyezésre a terület fölött, azzal a különbséggel, hogy 1,5 méterrel magasabban lenne kialakítva. A védőtető felemelésével használható belmagasságú terek jönnének létre, amiket egyrészt a romok bemutatására, másrészt

a régészeti ásatások során előkerült értékeesebb kőleletek bemutatására lehetne használni.

A volt Honvédelmi Főparancsnokság épülettorzója jelenlegi állapotában lenne konzerválva, illetve a Szt. György tér felőli oldalon minimális kiegészítéssel kerülne lezárásra. Az Emlékezés Házának elnevezett épület a II. világháborút követő épületbontásoknak szeretne emléket állítani, illetve a Szt. György tér területének eddig feltárt múltját mutatná be. Kiegészítő lehetőségként a térre és a budai Várra vonatkozó hosszú távú elképzelések lennének kiállíthatók – a lebonyolított tervpályázatok és folyó munkálatok függvényében - folyamatosan frissített tárlat keretében.

AZ 'A' ÉPÜLET FOGADÓCSARNOKA ÉS AZ ÁLLAMI REPRESENTÁCIÓ TERMEI

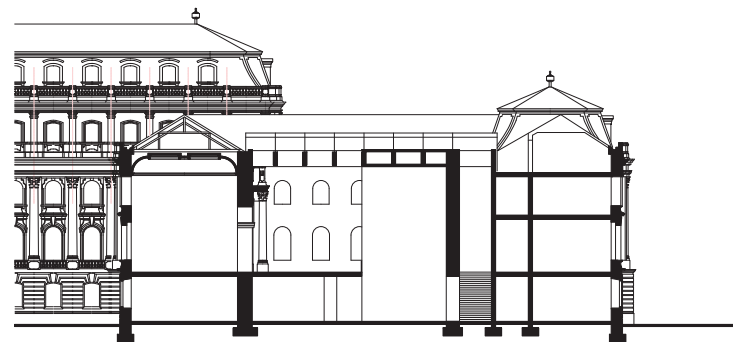
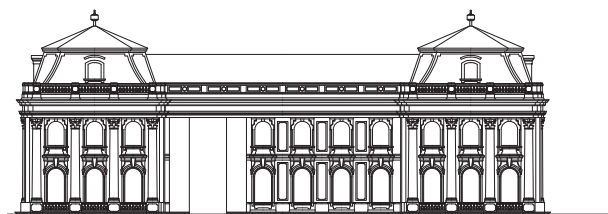
Az Budavári Palota Szent György téri homlokzata 1904-ben Hauszmann Alajos tervei szerint készült el. A 3+3+3 tengelyre szerkesztett homlokzat kétszintes középtengelyre kapuzatot készítettek, melyen át az északi szárny feszített arányú belső udvarába, onnan a foyer-ba lehetett lépni, vagy továbbhajtva a palota első udvarára jutni. A homlokzati kapu kapcsolatot teremtett a Szent György tér és a palota között, a Hofstattgebäude és a

Teleki-palota homlokzatsora, illetve a Királyi Palota északi kapuja együttesen jelölték ki a tér tengelyét.

Az 1957-ben megkezdett helyreállítási munkálatok során az északi szárnyat kiszélesítették, a kaput elzárták, és a portikuszt visszabontották. A homlokzat előtt a térszín fölé emelték a középkori Koldus kapu falmaradványait. A palotahomlokzat elzáródott, a palota nyitottsága a Szent György tér felé megszűnt.

A tervezet az 1964-ben rekonstruált homlokzatot jelképesen a lehető legkisebb mértékben alakítja át, így kíván kritikai szemlélettel élni az 50-es évek - a

múlt értékeit jelentősen felülíró - gondolkodásmódjával szemben. A homlokzat előterében a kiemelt maradványokat visszabontja, a palotaszárnyat az 1904-es állapotot idézve eredeti helyén megnyitja a tér felé, melyen portikuszra egy, az eredeti arányait megjelenítő hasíték utal. A központi csarnoktér az 1964-es fedett udvar arányait őrzi, belső térképzésével, felülvilágítójával Hauszmann Alajos térszervezését újítja meg, melyből a helyreállított reprezentatív térsorba léphet a látogató, vagy elérheti a Budavári Palota összefogó központi emeletét a földszinten.

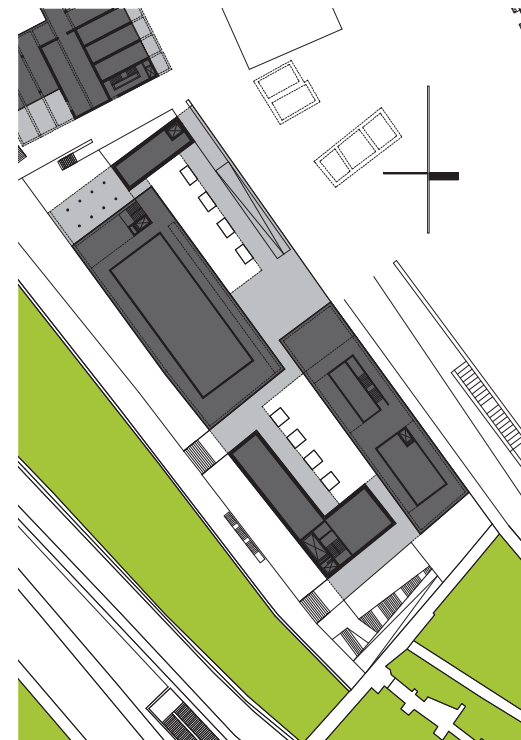
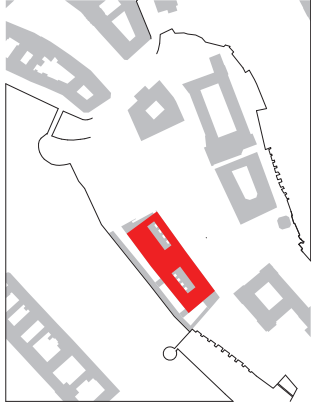

- ▼ a fogadócsarnok belső terének látványja
- ▲ a palota Szt. György téri homlokzata
- az 'A' épület metszete a belső udvaron keresztül

096-097

ÚJ SZILUETTEK

Árva József • Balogh Emese • Fodor Judit • Francsics László • Kemes Balázs • Vesztergom Ádám

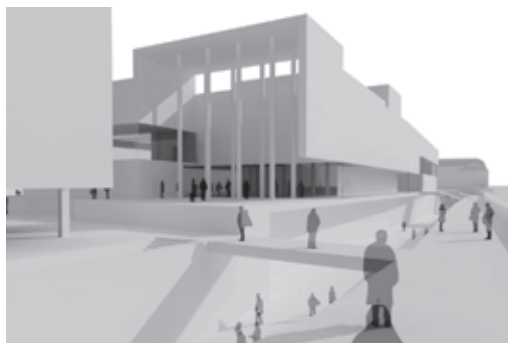
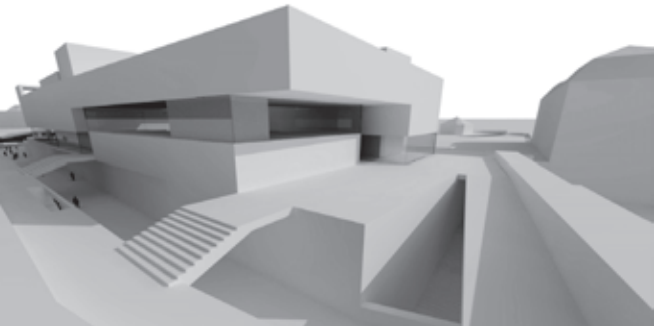
KAPCSOLATOK HÁZA

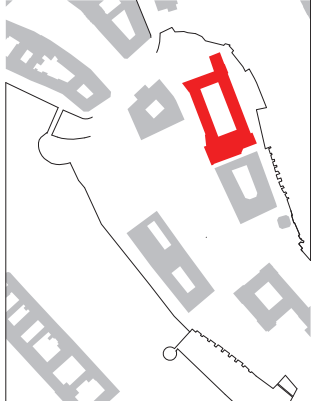
A negyedik lépés a Várhegy sziluettjének 'leszakadó' déli részét, a palota épületegyüttesét próbálja kiegészíteni, 'erősíteni'. A déli romterületet lefedő, 1,5 méterre kiemelt és korábban elkészített födemen kerülne kialakításra a Kapcsolatok Házában elnevezett épület, mely kettős funkciót töltene be.

A mai múzeumtechnológiai elvárásoknak lehetőleg jobban megfelelő, eltérő méretű, sokoldalúan alakítható és használható terek olyan kiállításoknak adnának helyet, melyek anyagát mindig az aktuális témában érintett, az ország különböző pontjain működő múzeumok műtárgyai alkotnák. A Kapcsolatok Háza nem csak a kevésbé ismert

gyűjteményeknek biztosítana megjelenési lehetőséget és emelné az érdeklődés előterébe, hanem a bevétellel támogatná azok működését is.

A hajdani karmelita kolostor templomépületében működő Várszínház kezdetől fogva különböző működési nehézségekkel küzd a más jellegű használatra létrehozott épületben. A Kapcsolatok Háza rendelkezne egy nagyobb méretű – körülbelül 250 fő befogadására alkalmas - térrel is, ami a közvetlen kiszolgáló helyiségeivel normál használatban az épület többi részétől leválasztottan, külön bejáratral üzemeltethető. Az intézmény ezzel az épületrésszel egyrészt új otthont kínálna a Várszínház számára, másrészt a zene-, a tánc- és a színművészet területe felé is nyitna.

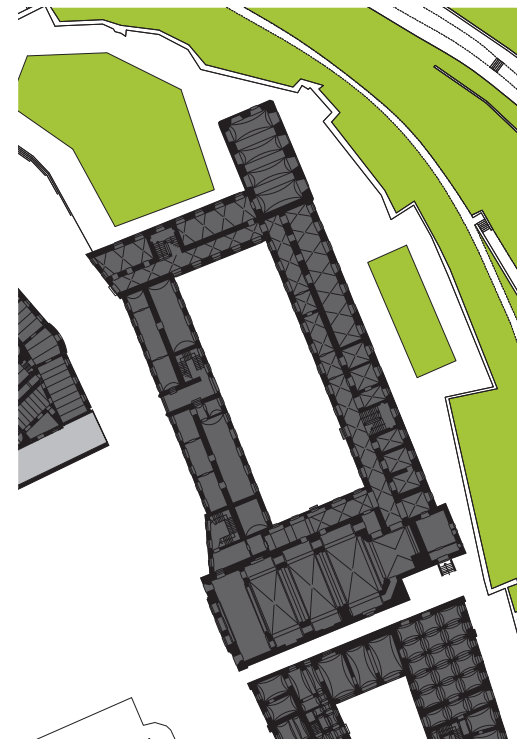

ÖKUMENIKUS SZAKRÁLIS TÉR, NEMZETISÉGEK HÁZA

Az ötödik lépés a Várszínház átköltöztetésével megüresedett hajdani karmelita kolostor és templom hasznosításával foglalkozna. A templom az épületre – elsősorban a belsőben – ráakódott profán tartalmak eltávolítása után olyan szakrális térré alakulhatna, mely egyetlen felekezethez se tartozna kizárólagosan. Az ökumenikus templom az országban jelenlévő különböző vallásoknak biztosítana helyet az ország főterén.

Hasonló célt szolgálna a volt kolostorépület is, ahol a különböző nemzetiségek kaphatnának képviseletet. A funkcióváltás a szimbolikus üzenet mellett a különböző társadalmi csoportokban tapasztalható előítéletek megszüntetésében – ami a közös jövő szempontjából kulcsfontosságú – tudna tevékeny részt vállalni. Az egyes közösségek a saját ünnepeik és programjaik alkalmával az épület udvarát, illetve nagyobb rendezvény esetén a Szt. György teret is igénybe vehetnék, az érdeklődők befogadása mellett.

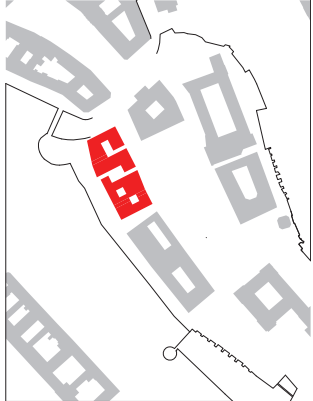
- ▼ Ökumenikus szakrális tér - Nemzetiségek Háza vezérszinti alaprajz
- ▶ Ökumenikus szakrális tér - Nemzetiségek Háza főhomlokzat
- ▶ Kapcsolatok Háza vezérszinti alaprajz
- ◀ Kapcsolatok Háza - látványképek a várfal sétányról és a Szt. György tér felől

098-099

ÚJ SZILUETTEK

Árva József • Balogh Emese • Fodor Judit • Francsics László • Kemes Balázs • Vesztergom Ádám

GASZTRONÓMIAI GYŰJTEMÉNY, ÜZLETEK ÉS MAGÁN-GALÉRIÁK

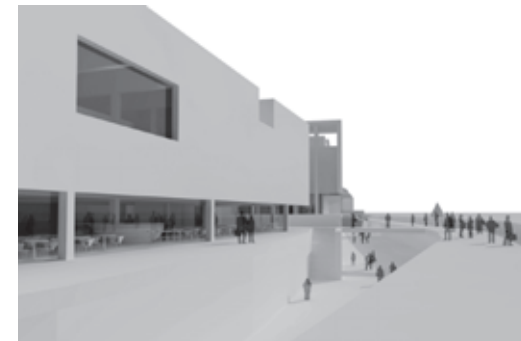
A hatodik lépés során kerülne beépítésre a Szt. György tér nyugati térfalának északi része. A létesítendő épület téri adottságait kihasználó olyan funkciók kapnának helyet, melyek finoman kapcsolják a palotanegyedet a Vár polgárvárosi részéhez.

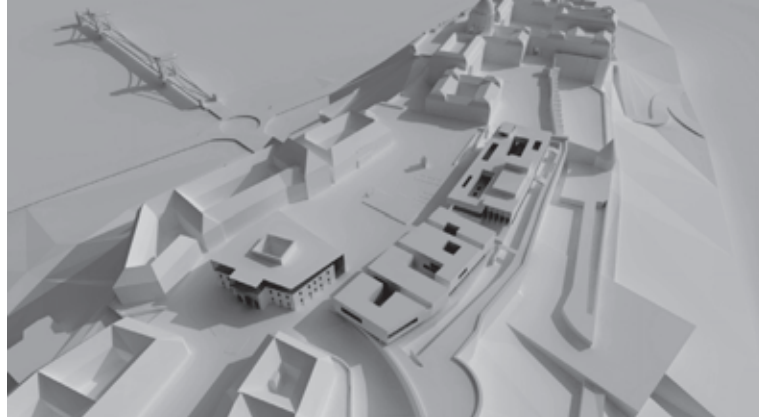
A helyreállított pincerendszerben működő Magyar borok Háza a tömb várfal felőli oldalán, a sétány szintjén olyan étteremmel egészülne ki, amiben a magyar ételkülönlegességek bemutatása mellett - a pincékben csak szűkösen kiszolgálható - rangosabb borkóstolók rendezésére nyílna lehetőség. A Gasztronómiai gyűjtemény

kétszintes tere a Tóth Árpád sétányhoz és a Szt. György térhez egyaránt kapcsolódna.

A tömb földszintjének többi részén bérelhető üzleteliségek sorakoznának, melyek az egymással való összenyitás mellett a galériázhatóság lehetőségét is kínálják. A különböző belső udvarok az épület tagolása mellett, a Várhegy történeti épületeinek belső udvaros világát idéznék, melyek étellel töltenék meg a létrejövő téri együttest.

Az épület emeletén aukciós ház és bérelhető magán-galériák lakhatnák be az ugyancsak kétszintesen kialakított tereket, melyekhez három különböző helyen lehetne feljutni a tér szintjéről.

TOVÁBBI ELKÉPZELÉSEK ÖSSZEFOGLALÁSA

A gondolatmenet következő lépései a palotanegyeddel kapcsolatos, előző féléves munka során megfogalmazott funkcionális javaslatok megvalósíthatóságát vizsgálják, illetve egészítenék ki. Fontos azonban megjegyezni, hogy a bemutatott koncepció a terület lehetséges karakterei közül csak egyet próbált megvizsgálni és en-

nek lehetőségeit igyekezett összegyűjteni. A megfelelő megoldás kialakításához elengedhetetlen további alternatívák vizsgálata és az összegyűjtött tanulságok elemzése.

Szintén fontos szempont, hogy a kutatás a budai Várral kapcsolatos problémakörnek csak egy szűk területét vizsgálta. A terület távlati elképzeléseinek kialakításánál, illetve bármilyen valós beavatkozás megkezdése előtt az

összetettség ellenére törekedni kell a felmerülő összes szempont figyelembevételére.

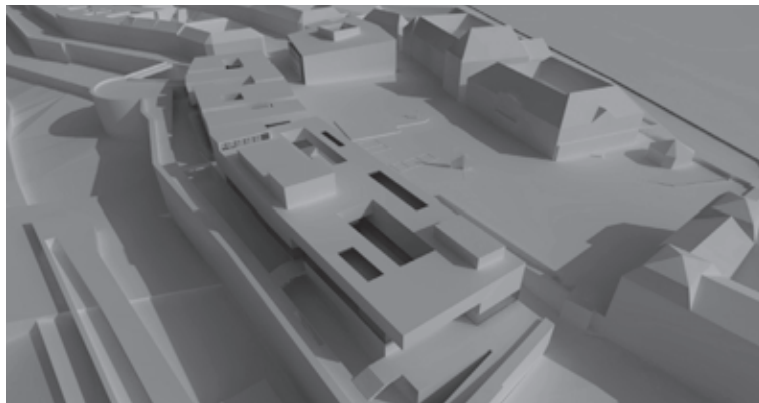
A tanulmány során felmerült számos tanulság közül az időbeli ütemezés, az egymásra épülő és egymást kiegészítő, lépcsőről-lépésre való haladás, valamint a minél több társadalmi réteg és csoport megszólítása a legfontosabb.

- ▼ Szt. György tér látványa madártávlatból - északi irányból
- ▶ Szt. György tér látványa madártávlatból - déli irányból
- ▶ Gasztronómiai gyűjtemény és galériák vezérszintű alaprajza
- ◀ Gasztronómiai gyűjtemény és magán galériák - látványképek a várfal sétányról és a fehérvári kapu felől

100-101

ÚJ SZILUETTEK

Árva József • Balogh Emese • Fodor Judit • Francsics László • Kemes Balázs • Vesztergom Ádám

1 •	2010 ősz Borsos Melinda Dobos Zsófi Dombóvári János Varga Piroska	közös alkotás-kutatás Kultúrfókusz a Budai Várban	egyéni kutatás Kultúra és társadalom kapcsolata, a Budai Vár szerepe Korkép A Polgárváros utcaképei - zárt térfalak, zárt kapuk Kulturális funkciók a Budai Várban	konzulens Balázs Mihály DLA
2 •	Brósz Csaba Botond Csíki Barna László Tamás Németh Ágnes ** Radnai Gergő	Sziluettt-vizsgálat és alternatív közlekedési javaslatok felszín alatt és felett	Tömeg, tér, sziluettt * A vár alatti pincerendszer kutatása *	Fejérdy Péter DLA Karácsony Tamás DLA
3 •	Antal Gabriella Borzsák Veronika Tánczos Tibor	Majdnem jó helyek a Budai Várban	“Majdnem jó” városi közterek a Budai Várban Pihenés és rekreáció helyei a budavári polgárvárosban A Budavári Palota mikrokörnyezetének vizsgálata	Klobusovszki Péter DLA
4 •	Fazekas Katalin Jószai Ágnes Paál Zsófia	[NEM] várUNK	* * *	Szabó Árpád DLA
5 •	Árva József Balogh Emese Francsics László Kemes Balázs Vesztergom Ádám	Elképzelt sziluettek	* * A kontinuitás lehetősége a Szent György téren * *	Sugár Péter DLA
6 •	Deigner Ágnes Báger András K. Theisler Katalin Szentirmai Boglárka	Morfológiai vizsgálatok a Várnegyedben	Történelmi rétegek és közterületek a Budai Várban A Tóth Árpád sétány homlokzatai Utcakép tipológia a Várnegyedben *	Marosi Bálint DLA

* nem a tematikus évhez kapcsolódó egyéni kutatást végző felsőbb évfolyamos DLA-hallgató

** külsős csapattag, a formális képzésben nem vesz részt

2011 tavasz	közös alkotás	konzulens	1 ●●
Dobos Zsófi Dombóvári János Varga Piroska	AGÓRA	Balázs Mihály DLA	
Brósz Csaba Botond Csíki Barna László Tamás Radnai Gergő	Kulturális negyed a Várban - A Szent György tér revitalizációja	Vasáros Zsolt DLA	2 ●●
Antal Gabriella Borzsák Veronika Tánczos Tibor	Épül az ország közepe	Klobusovszki Péter DLA	3 ●●
Fazekas Katalin Paál Zsófia	rádVÁR	Szabó Árpád DLA	4 ●●
Árva József Balogh Emese Fodor Judit** Francsics László Kemes Balázs Vesztergom Ádám	Új sziluettek	Karácsony Tamás DLA, Sugár Péter DLA	5 ●●
Deigner Ágnes Báger András K. Theisler Katalin Helmle Csaba	Jó folytatás elve	Marosi Bálint DLA	6 ●●

MORFOLÓGIAI VIZSGÁLATOK A VÁRNEGYEDBEN

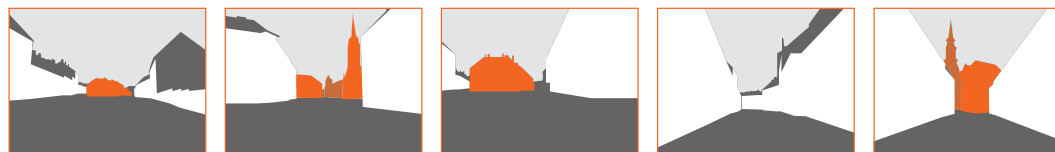
Kutatásunk alapkiindulását az a szándék vezérelte, hogy felfejtsük a várnegyed építészeti karakterének rétegeit. Úgy gondoljuk, hogy egy terület morfológiájának megismerése hozzásegíti az építést egy érzékenyebb alkotói magatartáshoz. A Várnegyed várostestének alaktani sajátosságait időben és térben vizsgáltuk.

Törekedtünk követni a változásokat, összefüggéseket, és egyedi jellemzőket kerestünk. Kétféle rendszerezés

mentén haladtunk végig a területen. Egyrészt a történelmi korokon végighaladva összefoglaltuk a főbb változásokat, időszakonként vizsgálva a külső-belső városképet, utcaszerkezetet, jelentős épületeket, várfalat. Másrészt vizsgáltuk a térbeli egységeket: egy-egy tömbön a homlokzatok arányait, ritmusát; útvonalak mentén az utcaképek, kompozíciók, tömbök közötti terek változását.

- ◀ Joseph de Haüy hadmérnök térképe, 1687.
- ▲ Tóth Árpád sétány 30.
modern épület homlokzata (1965)
- ▼ Szent György tér és Dísz tér történeti térképeken:
1687, 1749, 1880, 1955
- ▶ Utcaképek a Tárnok utca - Szentháromság tér - Táncsics
Mihály utca útvonalon

104-105

MORFOLÓGIAI VOZSGÁLATOK A VÁRNEGYEDBEN

Deigner Ágnes • Báger András • K. Theisler Katalin • Szentirmai Boglárka

TÖRTÉNETI RÉTEGEK

A Vár városszerkezetének jellegét a korabeli európai városokétól eltérően egyfajta tágasság jellemzi, mind a telek, mind a terek és utcák méretezésével kapcsolatban.

A lazább beépítés és a tölcserés utcaserkezet, nem csak a Vár sajátja, hanem több magyar középkori eredetű város alaprajzára, mint Sopron vagy Székesfehérvár is jellemző, akár magyar karakterisztikumnak is tekinthető. A házak ereszvonalukkal fordulnak az utca felé. A telekosztások szélesebbek, átlagban 14-18 méter körüliek.

A belső városképet az utcák változatos vonalvezetéséből, kacskaringózásából adódóan zárttság jellemzi. Általában egyszerre csak egy rövid szakasz - 5-8 ház hosszú - tekinthető át, így a homlokzatok külön-külön is érvényesülni tudnak. Az 1:1-hez közelítő légtérarányok következtében az utca egyik oldaláról a szemközti homlokzatok szemmagasságból egészben áttekinthetőek. A folyamatosan változó utcakép és az ereszmagasságok finom eltérései egyedi ritmikát és változatosságot kölcsönöznek a területnek.

Az utcák vonalvezetése, vagy a négy égtáj irányában

szimmetrikusan elhelyezett városkapuk, és azok tengelyének metszéspontjában elhelyezett központi tér, egyértelmű kompozíciós elveket mutatnak, egy-egy városrendezési terv megnyilvánulásai. A terepviszonyoknak köszönhetően azonban nem egy szigorú rendszert követő utcahálózat, illetve morfológia elrendezés jött létre, hanem a Vár fennsíkja által meghatározott városszerkezet.

Nagyobb teresedések a Dísz téren, az egykori piactéren kívül nincsenek a középkorban. Inkább utcabövelletekről beszélhetünk, amelyek a különböző utcák "y"-formában történő találkozásainál alakulnak ki.

Az 1686-os ostrom után jöttek létre bontásokkal a Várnegyedben a további, nagyobbak mondható, immáron teljes értékű terek.

A századfordulóra hatalmas apparátust igénylő közhivatalok települtek a Várba (belügy-, hadügy-, pénzügy-, külügyminisztérium, az országos levéltár). Ezen épületek méretei és tömegalakítása már akkor kritika tárgyát képezte. A nagy épületkomplexumok kialakítása sok bontással, és a polgári lakosság számának csökkenésével

járt.

A következő nagy változást a II. világháború pusztítása jelentette. A Várnegyed a felszabadításkor csaknem akkora károkat szenvedett, mint az 1686-os ostrom során.

A házak többsége sokak szerint vitatható módon az '50-es évek végére a sérülés mértékétől függően részleges vagy teljes helyreállításra került, ezzel megőrizve a korábbi városszövet struktúráját.

A város történetében a szövetet többször bontották meg majd építették vissza. Az egyes átalakulások hol zárták, hol nyitották a városszerkezeti struktúrát. Mára gyakorlatilag a háborúban megsérült, majd ideológiai szempontok miatt elbontott egyházi, illetve kormányzati épületek helye maradt beépítetlen. Ezek az üresen álló területek méretükből és elhelyezkedésükből kifolyólag jelenleg erőteljesen megbontják a korábban jellemzően zárt utcaképet, és megszakítják a városi struktúrát. Az azóta ide készült elképzelések, tervpályázatok nagy része is az egykori térfalak, térstruktúra helyreállítását szorgalmazza.

KÖZTERÜLETEK

A korábbi társadalmi, gazdasági és kulturális viszonyok sokkal nagyobb flexibilitásra adtak lehetőséget a közterületen, és az eredetileg nagyrészt azonos burkolattal ellátott felületek egységesebb, lazább keretet biztosítottak az épített környezet számára. Ezeket mára az autósforgalom számára elkülönített úttestek, parkolók, zsebrendőnyi zöldfelületek, és a megemelt, elkerített teraszok teljesen felszabdalták. Az átgondolatlan, mozaikos kialakítás pedig sok esetben ellehetetlenített bizonyos használati lehetőségeket. Sokszor az utcákon

végigsétálni is körülményes, a terület áttekinthetősége is nagymértékben csökkent.

A régebben nagyrészt egybefüggő közterületi rendszer mára felaprózódott, vagy az épített környezet és a rendezés hiányában elvesztette tényleges funkcióját. A Szent György tér esetében a térfalak eltűnésével szinte érzékelhetetlenné vált maga a térstruktúra is. Ezek a területek azonban szorosan hozzátartoznak a műemléki környezethez. Hiszen a ma meglévő állapotot is az épített környezet és a külső tér használatból, és egyéb kulturá-

lis sajátosságokból fakadó folyamatos egymást formáló kölcsönhatások hozták létre.

A Várban a közterületek rendezése mellett a hely közterületen megjelenő játékos bemutatása, a látogatók szélesebb körű informálása adhatna lehetőséget a terület élményszintű megismerésére. Egy rendezett környezet egyébként, enyhén kacskaringós utcáival, kis sikátoraival, és a középkori jellegével már önmagában is lehetőséget adhatna mindenkinek, hogy felfedezhesse a maga számára a területet.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

► Egymásra rajzolt térképek:

1686, 1749, 1785, 1880, 1955, 2010

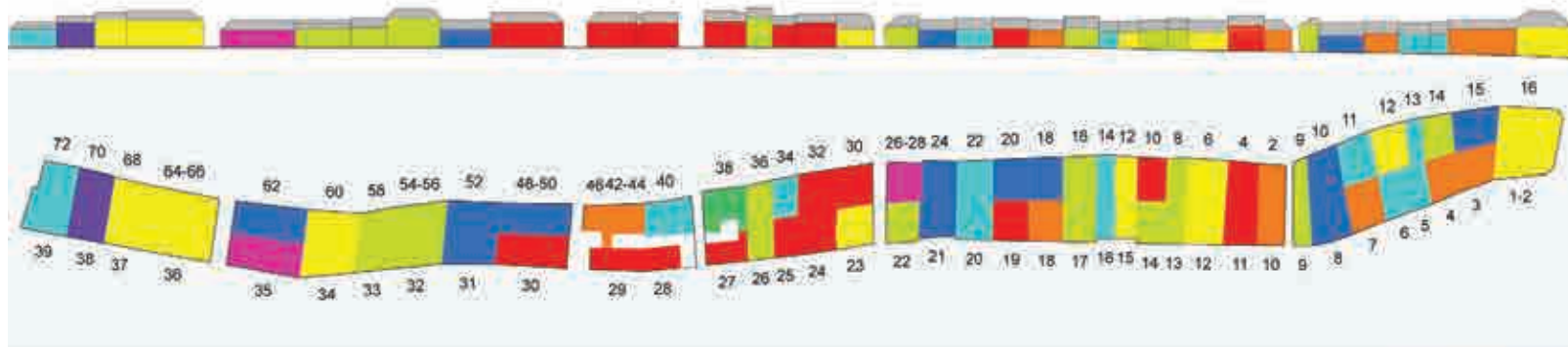
► Archiv fotók:

1. Szentháromság téri piac az 1800-as évek végén
2. Országház utca az 1800-as évek végén
3. Szent István körmenet az 1900-as évek elején
4. Szent István körmenet az 1900-as évek elején
5. Szentháromság tér 1945 után
6. Tóth Árpád sétány a XX. század második felében

106-107

TÖRTÉNELMI RÉTEGEK ÉS KÖZTERÜLETEK A BUDAI VÁRBAN

Deigner Ágnes

A TÓTH ÁRPÁD SÉTÁNY HOMLOKZATAI

Manapság nem szoktuk a homlokzatot függetleníteni a mögöttes épülettől, mert annak szerves része, a mögöttes terekhez szervesen kapcsolódó térhatároló szerkezet. Ezzel együtt mégis úgy érzem, hogy a homlokzatról lehet, sőt kell önmagukban is gondolkodni, pont azért, hogy hidat találjunk a történeti építészet és a mai modern alapú gondolkodásunk között. Ez azért is fontos, mert sok régi épület vesz körül minket, melyekhez különböző szerkezeti és energiatakarékossági okokból előbb-utóbb hozzá kell nyúlni. És ahhoz, hogy beszédbe elegyedjünk velük, ismerni kell a nyelvüket.

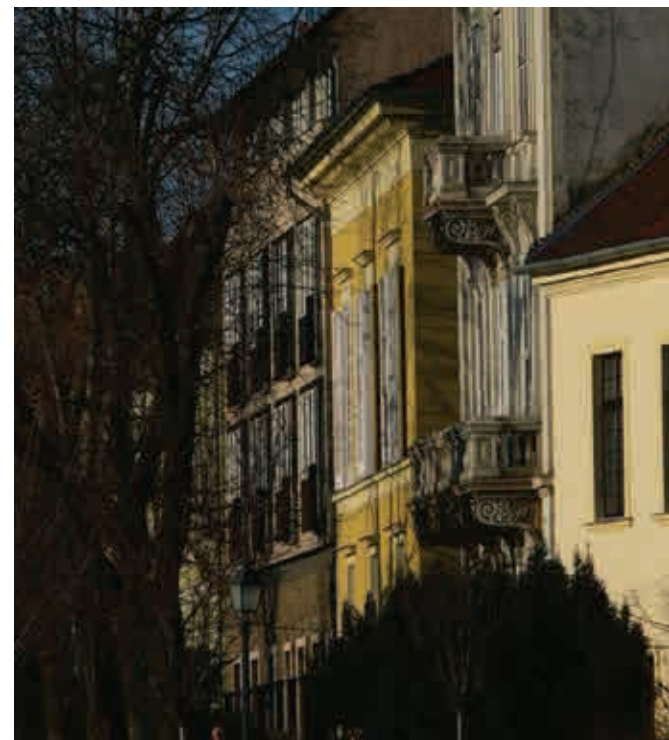
A Várban a Dísz tér – Úri utca – Tóth Árpád sétány által határolt tömböt választottam vizsgálódásom helyszínéül, ahol régi és új épületek alkotnak sokszínű harmóniát.

A kutatás módszere:

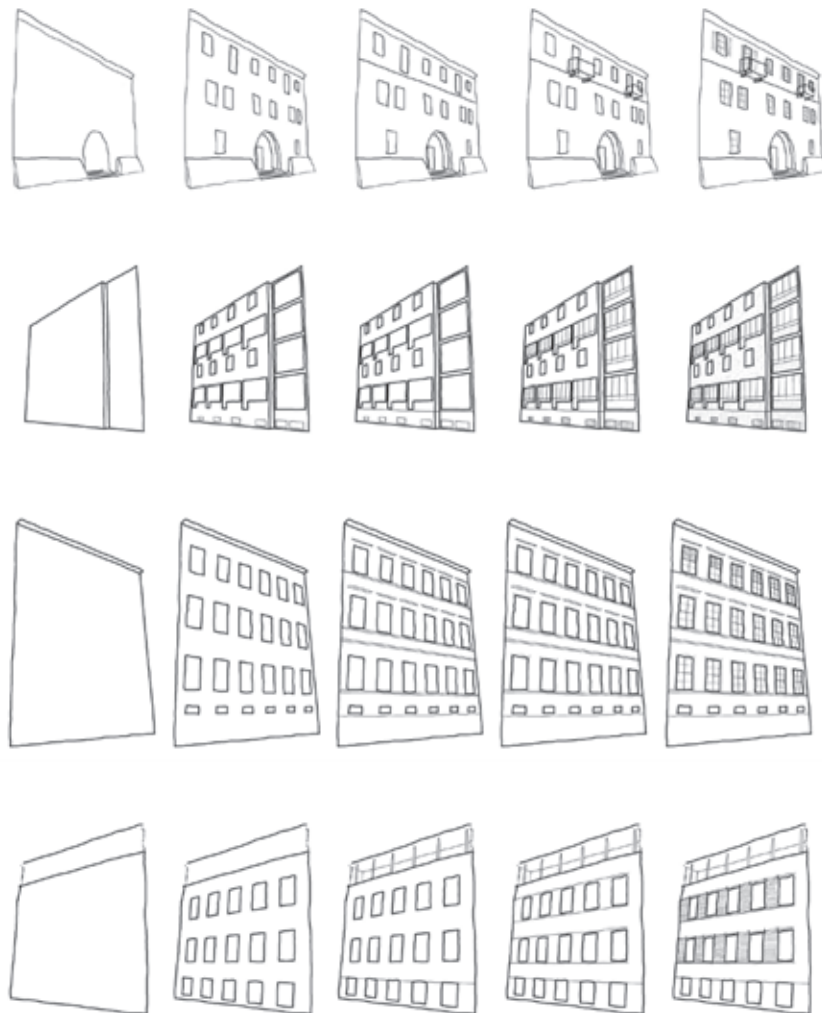
A – Az elemzett homlokzatsor megismerésének elsődleges módszere az egyszerű megfigyelés, fotódokumentáció készítésével, homlokzati rajzok elemzésével, az épületek közötti viszonyok, egymásra hatások feltérképezésével. Érdekel, hogy mit lehet leolvasni az arcokról a történet, a háttér pontos ismerete nélkül.

B – A régi épületek háttérének, történetének megismerése új szemszögből világítja meg az elemzett homlokzatokat. Feltáruznak a többszöri átépítések nyomai, esetlegességei.

C – A harmadik lépés a modern 60-as években épült épületek és tervezők megismerése, korukkal, háttérükkel, szándékaikkal. Jelenleg ők képviselik az újítást, még-hozzá az illeszkedő újítást, mely egyértelműen felvállalja az adott kor gondolkodását.

- 1686 román, gót, reneszánsz, török
- 1686 - 1800 barokk, későbarokk, copf
- 1800 - 1845 neoklasszicizmus
- 1845 - 1865 romantika
- 1865 - 1905 eklektika
- 1905 - 1945 eklektika, neobarokk, modern
- 1945 - 1959 helyreállítások, "nikotex" új építés
- 1959 - 1970 modern
- 1970 - modern, posztmodern

A sokfélesége mellett egységes képet mutató beépítés a sok évszázados története folyamán lassú transzformációval érte el mai formáját. A telekosztás módosulásai (telekfelezés, duplázás, szélső axis eladása) és a magasságkülönbségek változatos homlokzati arányokat eredményeztek. Az épületek hagyományos szerkezeti rendszere és vakolatarchitektúrája lehetővé tette az átépítéseket, az aktuális korszaknak megfelelő stílusfrissítést, vagy az ablakok tágítását a meglévő szerkezetek nagymértékű felhasználásával. A vizsgált tömb egy élő és fenntartható módon fejlődő organizmushoz hasonlít. A környezettudatos szemlélet elterjedésével egyre fontosabb szerepet kap meglévő épületeink újrahasznosításának, átértelmezésének igénye. Az új épületek tervezésénél pedig tanulnunk kéne a régi házak flexibilitásából, tiszta térszerkesztéséből.

108-109

A TÓTH ÁRPÁD SÉTÁNY HOMLOKZATAI

Báger András

UTCAKÉP TIPOLÓGIA A VÁRNEGYEDBEN

A Budai Várnegyedet az alapított városokra jellemző szabályosság, szigorú szerkesztettség jellemzi. A város-testet 1 illetve 2 telekszélességű tömbök tagolják a hossz tengellyel párhuzamosan futó utcák mentén. A szimmetriára való törekvés, ami az alapított városok sajátossága, mind a platóra merőlegesen, mind vele párhuzamosan felfedezhető. Az épületek többsége lakóház, jellemzően 2-3 szintesek, ereszvonalukkal fordulnak az utca felé.

Az utcák végződésük szerint lehetnek nyitottak és zártak. A várnegyedben végződésük szerint az alábbiak utcatípusokat különböztettem meg:

01 Hajlított zárt utca: a középkorban keletkezett városok jelensége. Az ívben hajló utcák vezetik a járókelőt, folytonosságuk izgalmat, kíváncsiságot ébreszt. Nem túl intenzíven, mégis folyamatosan foglalkoztatják a járókelő figyelmét. Az összkép szépségét fokozza a Várnegyed kellemes, kb 1:1-es légtérarányú utcametszete.

02 Térfallal zárt utca: a középkorban jellemző volt a hosszanti utcákból leágazó, féregnyúlványszerű zsákutca, de ezekből mára kevés maradt fenn, a barokk időkben többnyire felszámolták, beépítették őket. A térfallal zárt utcák beszorítottsága végesség érzetét kelti.

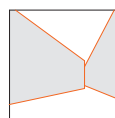
03 Utcaképpel zárt utcák: jellemzően a hosszan futó utcákat összekapcsoló keresztutcák, többnyire funkcionális összekötések, kíváncsiságot nem ébresztenek. Kevés épület nyílik rájuk, szélükön mellékhomlokzatok sorakoznak, tájolásuk ÉK-DNy-i irányú, keskenyek. Az ilyen utcákban a térhatás érvényesül, a lezáró utcakep sík felületként jelenik meg.

04 Főmotívumra szerkesztett nyitott utcák: a látványban a főmotívum tömeghatása érvényesül, az elemhez való megérkezés várakozást ébreszt. Végződhet horizontális és vertikális főmotívummal. A vertikális főmotívum magassága a távolság csökkenésével fokozatosan tágítja a tekintetet. Horizontális főmotívumok a Várnegyedben a területre jellemző tölcészerű tereknél rajzolódnak ki,

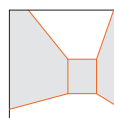
ahol az utcák háromszög alakú kiszélesedésébe ékelődő tömb záróhomlokzata horizontális tömegként jelenik meg.

05 Végtelenre nyitott utcák: a Várnegyedben a hosszan futó utcák felől a plató szélére kivezető keresztutcák. Végükön rendszerint a város látképe tárul fel, a szabadba való kitarulás várakozásával járnak együtt. A Várnegyed ezen utcái a szélső, egy telek szélességű tömbök sávjait tagolják, ezért rendszerint rövidek, átláthatóak.

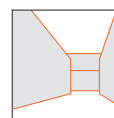
06 Félig felnyíló-nyitott utcák: a Várnegyedben a plató pereme mentén futó sétányok, nyitottságukból fakadóan félig utca, félig tér jellegűek. A középkorban a sétányok nem léteztek, helyükön a szélső lakóházak palánkokkal és földhányásokkal kiegészített, egymáshoz erősített fala védelmi vonalat alkotott. A barokk kori átépítések idején keletkezett a mai bástyasétány alapja, amikor a szélső házsorok fűrészfogas széleit kiegyenesítették.

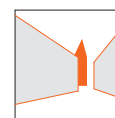
01 hajlított zárt

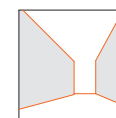
02 térfallal zárt

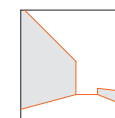
03 utcaképpel zárt

04 főmotívumra nyíló

05 végtelenre nyitott

06 félig felnyíló

Az utcametszetek szélesség-magasság aránya befolyásolja az utcába jutó fény mennyiségét; a fény-árnyék hatásokat; a térézet szabadságát, nyomottságát; az utcát övező homlokzatok beláthatóságát, feltárulását.

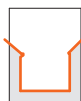
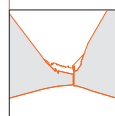
Hans Blumenfeld és H. Maertens az épületek érzékelését párhuzamba állítják a társas kapcsolatok optimális távolságaival, a homlokzatokra emberi és intim emberi távolságot különböztetnek meg. Az utcametszet a hosszanfutó, ÉNY-DK tájolású utcákban 1:1, 1:0.8 arányú, ami 30 fokos látószög alatt megnyugtató, könnyen áttekinthető látványt eredményez, az alsó és felső élek a szem erőltetése nélkül egyidejűleg látszanak.

A keskenyebb keresztutcák metszete 1:1.5, 1:2-es arányú, aminél a szem már nem tudja befogni a homlokzatok egészét, a kép a látómezőbe feszül, a tér hatása nyomasztó.

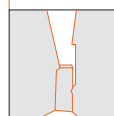
Az ilyen utcákban a homlokzati kompozíció látványa helyett a felületek közelsége, az épület részletei, az anyagok érzetének hatása dominál.

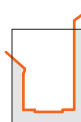
Táncsics Mihály utca

Táncsics nyúlvány

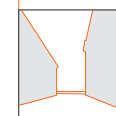
Fortuna köz

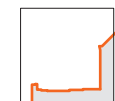
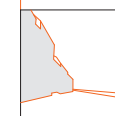
Szentháromság u.

Lant utca

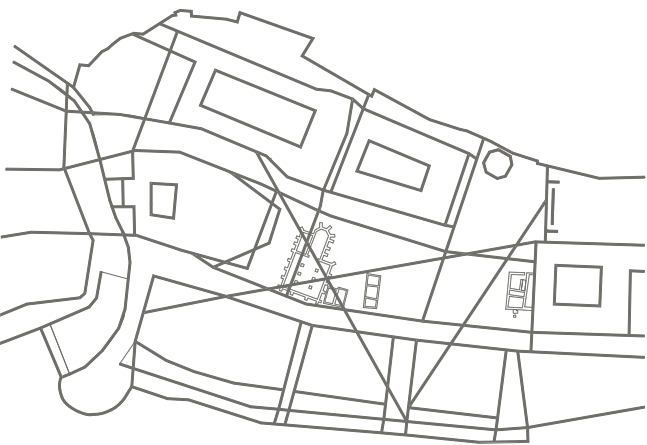
Tóth Árpád s.

110-111

UTCAKÉP TIPOLÓGIA A VÁRNEGYEDBEN

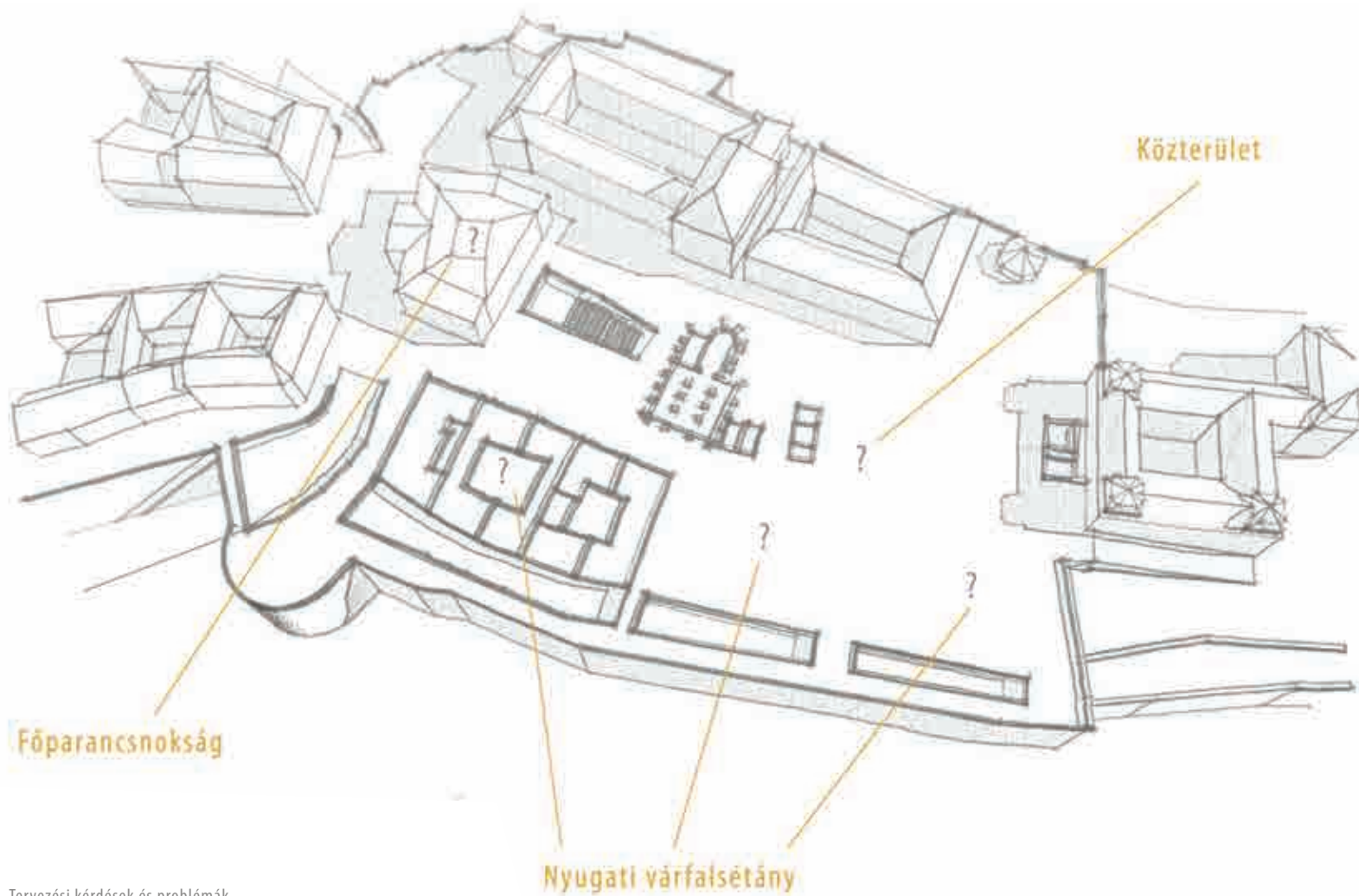
K. Theisler Katalin

JÓ FOLYTATÁS ELVE

• Az első féléves kutatási munkánkban a Budai Várat, mint egységes városépítészeti kompozíciót vizsgáltuk. Kutatási eredményeinkre alapozva több lehetséges beépítési vázlatot készítettünk az általunk megfogalmazott főbb irányelvek mentén a Szent György tér beépítésére. Javaslatainkban arra tettünk kísérletet, hogy a roncsolt szövetet milyen módon lehetne a polgár negyed területén a háború után közvetlenül helyreállított épített állomány

folytatásaként, a korábbi egységes, jellegzetes karakter megőrzése mellett kortárs eszközökkel a mai korszellemnek és a tényleges területhasználatnak megfelelően kiegészíteni. A tervek főként az újonnan komponált tömbök egymáshoz, a meglévő épületegyüttesekhez, és a közterületekhez való térbeli viszonyának és funkcionális felépítésének meghatározására törekszenek.

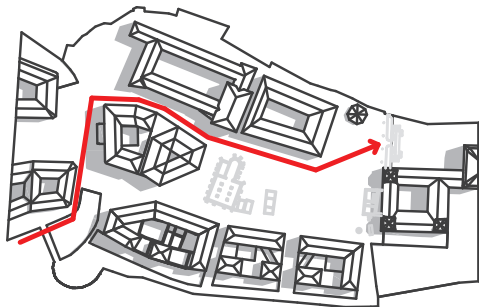

- ◀ Tervezési kérdések és problémák
- ▼ Tervezési koncepciók fő vonalai

112-113

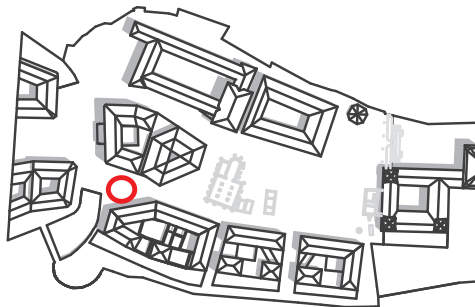
JÓ FOLYTATÁS ELVE

Deigner Ágnes • Báger András • K. Theisler Katalin • Helmle Csaba

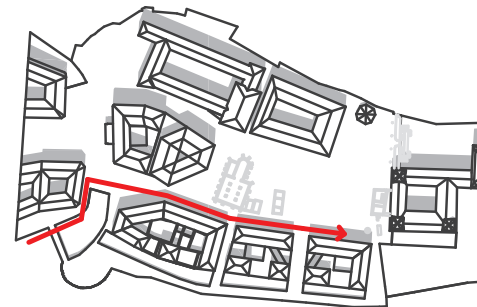
09:30

A jelenlegi turistaútvonal a Honvédségi Főparancsnokság épületének megkerülésével kezdődik. Az egyetlen árnyékos utcaszakasz hűtőfolyosóként működik.

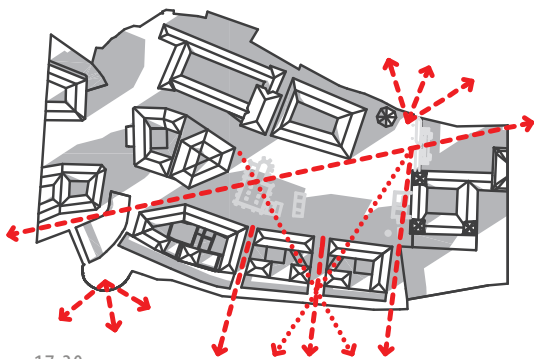
11:30

A javasolt beépítés méltó fogadóteret, előteret alakít ki, ahonnan megközelíthető a HF épületének bővítésében elhelyezett turistainformáció.

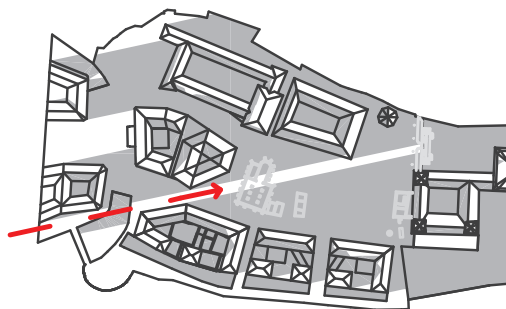
13:30

A nyugati térfal beépítésével a nap nagy részében árnyékos útvonal alakul ki.

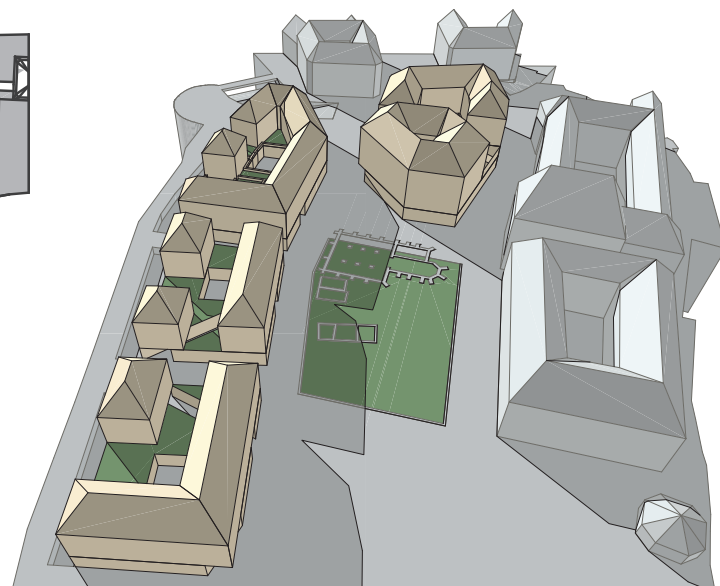
17:30

Fontos átlátások és kilátások a területen.

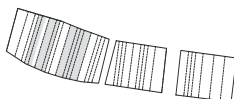
19:30

A lemenő nap sugara
Benapozásvizsgálat - június 24.

Várfalsétány beépítés - fogalompárok:
tervezett/nőtt, egy ütem/több ütem, kísérleti építéset/
minőségi építéset, vári struktúra/mai tartalom

01. 6-9-18 méteres raszterek:
6m-duplex, 9m-egyszintes,
18m-épületszélesség

02. 5,40 magasságú platók:
közfunkciók: vendéglátás,
szolgáltatás, munkahely

03. Egy kézből tervezett
platókból kinövő súlyos épü-
lettömegek - közigazgatási
funkciók.

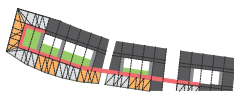
04. Harmadik lakószinten
végigfutó emelt passzázs.

05. Több kézből tervezett
18 m széles lakóépületek.

06.
18m/2=9m: egyszintes lakás
18m/3=6m: duplex lakás

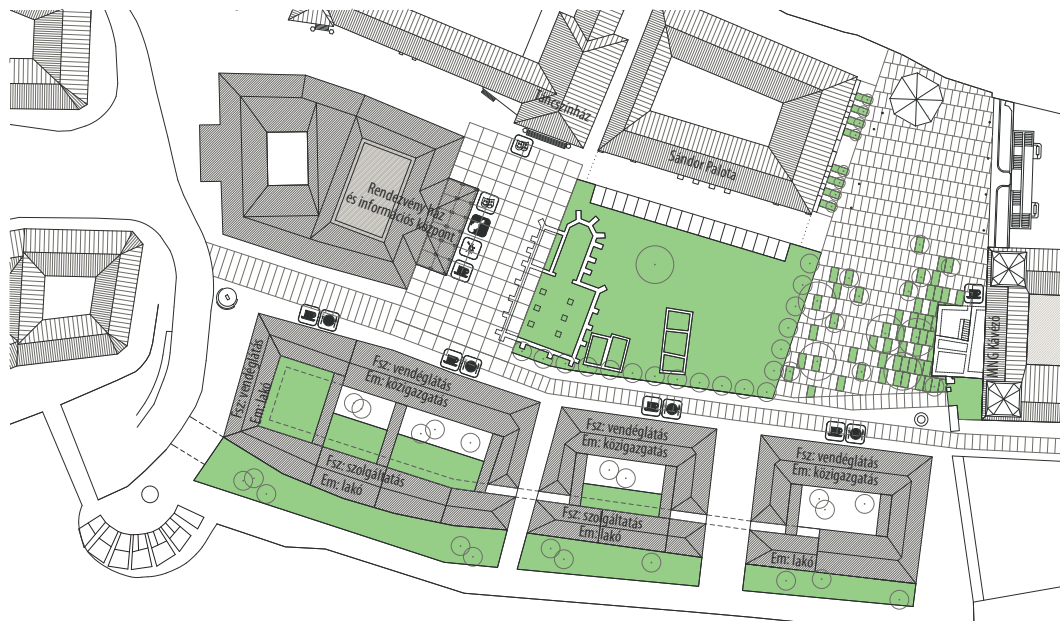

- ▲ Várfal sétány beépítési vázlatának elemző ábrái
- ▼ Szent György tér helyszínrajza

114-115

JÓ FOLYTATÁS ELVE

Deigner Ágnes • Báger András • K. Theisler Katalin • Helmle Csaba

TÉRFALAK:

Helyiek és látogatók által egyaránt használatos, élő közttereket szeretnénk látni, ezért a földszinti térfalak gazdagon kommunikálnak a köztérrel. Ez alól egyetlen kivétel a Sándor-palota, mely jelenleg is tudatosan távolságot tart.

Egyes térrészek:

Rendezvénytér: feladata, hogy összekesse a határoló térfalakat, (a Táncszínházat, és a várfalsétány tömbjét közlekedő területek határolják) ezért egységes burkolati mezőt terveztünk, mely egyformán megközelíti a határoló épületeket. Funkcionális burkolat, mely raszterosztásával segíti a tér gyors berendezését.

Egybefüggő zöldfelület: Feladata, hogy a Sándor-palotának előteret biztosítson, diszkréten lehatárolja a tér közönség által intenzíven használt részeitől. Vegyes burkolt és zöldfelület a Sikló és a várfalsétány között: olyan burkolati rendszer szükséges, mely képes felvenni a tér geometriájából adódó, és a területen lévő fák, romok, kút, stb. következtében kialakult egyedi helyzeteket.

Passzázs a nyugati várfal tömbje előtt: dinamikus sáv, melyet szándékosan megakaszt a Rendezvénytér. A közlekedő sáv két oldalán a burkolat kijelöli a vendéglátás által használt területeket.

Fontos szempont, hogy az új beépítés illeszkedjék a vár egyedülálló városszerkezeti struktúrájához, amely már a középkorban kialakult, és azóta sem sokat változott. Felvegye annak városszöveti tulajdonságait, illeszkedjék ritmusához, átmenetet képezzen a polgárnegyed és a palota között, mind funkcionálisan, mind térileg.

Érdemes figyelembe venni, hogy a zárt köz-, illetve - a nyitva tartáshoz kötött - kulturális funkció kihatással van a terület kihasználtságára. Ha túlsúlyba kerülnek ezek a funkciók, a terület, főként a közterületek, bizonyos napszakokban kihasználatlanok maradhatnak az eddigi tapasztalatokhoz hasonlóan. A folyamatos emberi jelen-

lét egyben egyfajta kontrollt, és otthonosságérzetet eredményez a területen.

A közterület megújítása fontos eleme a terület revitalizációjának. Megújulásával visszarájzolhatja a területet az emberek mentális térképére, ezért elsősorban programok és rendezvények befogadására kell alkalmassá a teret. Így az emberek jobban megismerik a helyszínt, és ezzel párhuzamosan a különféle események előkészítik a revitalizáció további fázisait, a helyszín későbbi tematikáját, kialakításának jellegét.

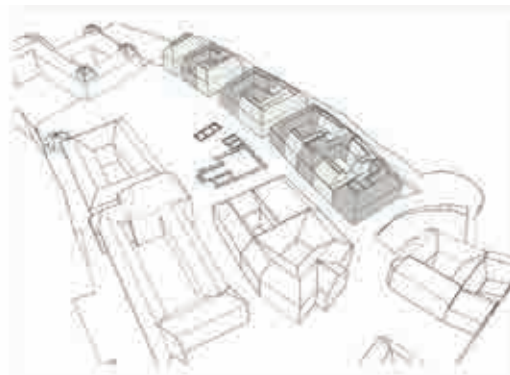
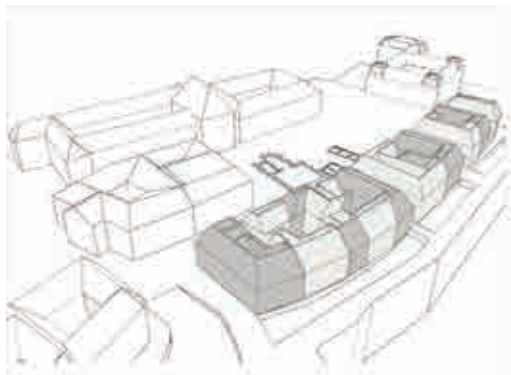
A főparancsnokság torzójának kiegészítése elengedhetetlen, miután ez a körüljárható épületegüttes ha-

tározza meg egyszerre a Dísz tér és a Szent György tér egy-egy térfalát.

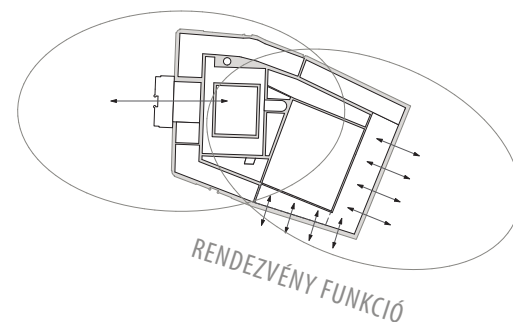
A Szent György tér méreteinek csökkentése, illetve a Várral szemközi oldal karakteres lezárása befolyásolják a tömb formálását.

A jelenleg üres és kihasználatlan tér szempontjából fontos szerep jut a nyugati térfal beépítésének. A tér az új térfalak által kaphatja vissza egykori formáját, és ezzel együtt egykori pompáját. A beépítés első tömbje még a polgárnegyed 14-18 méter széles telekosztásaihoz alkalmazkodik, a másik kettő azonban már két önálló tömböt alkotó épület a tér egykori nagyvonalú kialakítását idézi.

TURISZTIKAI FUNKCIÓ

NYUGATI OLDAL BEÉPÍTÉSE

01 megmarad a Szent György térre jellemző csuklóponti jelleg, a polgár- és palotanegyed kettőssége, de a tér a kettőt összekapcsoló fűzőponttá válik

02 az új beépítés illeszkedik a jellegzetes vári beépítéshez, 18 m és 9 m-es telekszélességhez, 2-3 szintes épülettömeg léptékéhez

03 az új beépítés illeszkedik a vári sziluettbe, a Tóth Árpád sétány következetes folytatásaként felveszi annak ritmusát, eresz- és gerincmagasságait

04 a beépítés a polgárnegyed átfűzéseként átmenetet képez a polgár- és palotanegyed között: a telekosztás-tömbtagolódás és a vári sziluett külső homlokzatai északról délre haladva a polgárnegyed léptékéről a palotanegyed léptékére növekednek

05 a beépítés a meglévő romfalakat felhasználva a Várra jellemző továbbépítési folytonosság hagyományát követi

HONVÉD FŐPARANCSNOKSÁG TÖMBJE

06 a meglévő és új épületrész egy tömbbe foglalt egészet alkot, de kettőssége megmarad, ez érvényesül a funkcióban, térszervezésében, kétirányú megközelítésben

07 az épület új tömege a meglévő tömb első térstruktúrájának továbbfűzésével egészül ki, az új rész visszafogottan, de egyenrangúan idomul a régi épülethez

08 a meglévő épületrész Dísz tér felé zárt jellege megmarad, az új bővítés a Szent György tér felé nyitott, a közterülettel aktív kapcsolatot teremt

KÖZTERÜLET

09 a közterület rendezését a meglévő romok elhelyezkedése nehezíti, a terület elaprózott térrészekre esik szét, a reprezentatív funkciók jelenléte egységes struktúrát kíván, ezért a közterületet raszterháló rendezi

10 az egységes struktúrához illeszkedve tagolódnak a tér zöld,- burkolt és átmeneti felületekre a közlekedési sávok és az épületek hatósugara szerint

116-117

JÓ FOLYTATÁS ELVE

Deigner Ágnes • Báger András • K. Theisler Katalin • Helmle Csaba

BME DLA Iskola illeszkedés és újítás 123456

- 003 Bevezető sorok az Építőművészeti Doktori Iskola 2010/11-es tematikus tanévét lezáró füzethez
- 004 Az első tematikus évről
- 005 A tematikus év résztvevői
- 006 Az alkotás és kutatás kurzus felépítése az őszi félévben
- 007 Az alkotás és kutatás kurzus felépítése a tavaszi félévben
- 010 Kultúrfókusz a Budai Várban
- 022 AGÓRA
- 032 Sziluett-vizsgálat és alternatív közlekedési javaslatok felszín alatt és felett
- 044 Kulturális negyed a Várban - A Szent György tér revitalizációja
- 052 Majdnem jó helyek a Budai Várban
- 062 Épül az ország közepe!
- 072 [NEM] várUNK
- 076 rádVÁR
- 086 Elképzelt sziluettek
- 094 Új sziluettek
- 104 Morfológiai vizsgálatok a Várnegyedben
- 112 Jó folytatás elve

Antal Gabriella

antalgabriella@yahoo.fr

Árva József

arva.jozsef@gmail.com

Balogh Emese

baloghkepi@gmail.com

Báger András

bagerandras@gmail.com

Borsos Melinda

borsosmeli@almi.hu

Borzsák Veronika

borzsakveron@yahoo.com

Brósz Csaba Botond

csbrosz@gmail.com

Csíki Barna

csikibarna@gmail.com

Deigner Ágnes

agnesdeigner@yahoo.de

Dobos Zsófia

zsofidobos@gmail.com

Dombóvári János

janos.dombovari@gmail.com

Fazekas Katalin

katafazekas@yahoo.com

Francsics László

l.francsics@gmail.com

Helmle Csaba

csaba.helmle@gmail.com

Jószai Ágnes

joszaiagi@gmail.com

K. Theisler Katalin

ktheislerk@gmail.com

Kemes-Háry Balázs

kemesbalazs@gmail.com

László Tamás

lasztam@yahoo.com

Paál Zsófia

paalzo@gmail.com

Radnai Gergő

radnai.gergo@gmail.com

Szentirmai Boglárka

boglarka.szentirmai@gmail.com

Tánczos Tibor

tib.tanczos@gmail.com

Varga Piroska

piroska.varga@gmail.com

Vesztergom Ádám

vesztergomadam@gmail.com

elérhetőségek

118-119

TARTALOMJEGYZÉK ÉS A DLA-HALLGATÓK ELÉRHETŐSÉGEI

ISBN 978-963-313-034-6

© 2011 BME Építőművészeti Doktori Iskola - www.dla.bme.hu

Valamennyi közölt szöveg és képanyag a BME Építőművészeti Doktori Iskola szellemi tulajdona.

Mindenfajta átvétel csak forrásmegjelöléssel megengedett!

támogató: TÁMOP-4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0002 sz. projekt, Doktoranduszok foglalkoztatása a kutatásban és oktatásban, Fenntartható energetika alprojekt

a kiadványt készítette: Csíki Barna, Dombóvári János, Tánczos Tibor

grafika és tipográfia: Tánczos Tibor

nyomtatás és kötészet: Digitalpress

BME Építőművészeti Doktori Iskola
1111 Budapest, Műegyetem rakpart 3.

impreszum